

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Urška Janc

Vloga mlade ženske v sodobni družbi v ruralnem okolju

Magistrsko delo

Ljubljana, 2021

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Urška Janc

Vloga mlade ženske v sodobni družbi v ruralnem okolju

Magistrsko delo

Študijski program: Socialno delo z družino

Mentor: doc. dr. Milko Poštrak

Ljubljana, 2021

PODATKI O MAGISTRSKI NALOGI

Ime in priimek: Urška Janc

Naslov naloge: Vloga mlade ženske v sodobni družbi v ruralnem okolju

Kraj: Ljubljana

Leto: 2021

Št. strani: 74 **Št. tabel:** 10 **Št. grafov:** 0 **Št. prilog:** 3

Mentor: doc. dr. Milko Poštrak

Vloga mlade ženske v sodobni družbi v ruralnem okolju

Povzetek magistrskega dela

V magistrski nalogi sem želela preveriti, kakšna je vloga mlade ženske v ruralnem okolju. V teoretskem delu sem opisala, kako so se družine spreminjale skozi čas, kako se je spremenilo samo preučevanje družinskih oblik, predvsem pa sem se usmerila na delitev dela v družini, vlogo ženske in moškega v družini, kakšna vzgoja je vplivala na nastanek omenjenih vlog in se dotaknila žensk v delovnem okolju. V drugem delu predstavim izsledke svoje raziskave. Vanjo sem poskušala zajeti delitev dela v družini, vzroke za nastanek trenutne delitve dela, vlogo mlade ženske v ruralnem okolju in preveriti, kako mlade ženske usklajujejo delo, družino in skrb zase.

Ključne besede: enakost med spoloma, ruralno okolje, vloga mlade ženske, delitev dela

The role of young woman in modern society in rural environment

Master Thesis Abstract

The main aim of my master thesis was to explore the role of young woman in rural environment. In the theoretical part of thesis I describe the changes of family in time, how the researching of family forms has evolved, especially I directed on division of labor in family, the role of woman and man in family, how child raising impacted on creating those roles and how is the situation of young women on labour market. In second part I present my research. It contains division of labor in family, causes of current division of labor, the role of young woman in rural environment, and to check, how young women coordinate work, family and care for themselves.

Keywords: gender equality, rural environment, the role of young woman, division of labor

Hvala sogovornicam, ki so mi z zaupanjem omogočile izdelavo spodnjega dela.

Zahvaljujem se svoji družini, partnerju in njegovi družini,
saj so me vsa leta študija podpirali in spodbujali k izpolnjevanju zadanih ciljev.

Za vso pomoč, informacije, napotke in potrpežljivost pri pisanju magistrske naloge,
se zahvaljujem predvsem mentorju, doc. dr. Milku Postraku.

Največja skrivnost sreče je biti zadovoljen s seboj.

Logan Fontenelle

PREDGOVOR

Vloga in identiteta, ki ju ponotranjimo skozi socializacijo in vzgojo, nas spremljata skozi življenje in ju le težka spremenimo. Po drugi strani pa je veliko govora o času, v katerem so prisotne stalne spremembe, tako na globalni in družbeni kot osebni ravni. Opazne so maritalne in rodne spremembe, poudarja se enakopravnost med spoloma in vloga očeta v družini.

Skozi študij Socialnega dela z družino sem se srečevala z raziskavami in teorijami, ki so poudarjale enakost med spoloma in razvidne spremembe v družinah, katerih pa v domačem okolju nisem zaznala. Osebnostno je veljalo prepričanje, da smo strogo tradicionalno usmerjeni in od norm ne odstopamo, saj so takšna pač pričakovanja družbe in družine. Tudi ob poskusih uveljavljanja enakosti pri razporeditvi dela sem naletela na »gluha ušesa«, tako pri starših kot tudi partnerju.

Zaradi zgornjega sem želela raziskati, ali se v ruralnem okolju ženske pogosto srečujejo z zgoraj omenjenimi situacijami ali so mnjenja, da je enakost med spoloma dosegla tudi ruralno okolje. Predvsem pa sem želela preveriti, kaj jim pomeni enakost med spoloma, ali o temi razmišljajo, jim je trenutna ureditev ustrezna, ali bi si želele sprememb in podobno, saj sem velikokrat ob pogovorih s prijateljicami naletela na izjave »to mi ni všeč pri njemu«, »želim si, da bi kdaj on ...«, po drugi strani pa tudi izjave, kot so »to je moje delo, on pa že ne bo kuhal« ali »tako sva se navadila«. Poleg zgoraj navedenega pa bi tudi želela preveriti, ali sta moje razmišljanje in želja po spremembi nastala zgolj pod vplivom študija, je na to vplivala vzgoja ali se sodobno razmišljanje premika tudi v ruralno okolje.

KAZALO VSEBINE

1. DRUŽINSKE SPREMEMBE SKOZI ČAS.....	1
1.1. Preučevanje družinskih oblik.....	3
1.2. Delitev dela in starševstvo skozi čas.....	4
2. DRUŽBENI IN BIOLOŠKI SPOL.....	6
2.1. Materinstvo in zahteve družbe.....	9
2.2. Trening spolnih razlik.....	10
3. DELITEV DRUŽINSKEGA DELA.....	12
3.1. Usklajevanje dela in družine.....	13
3.2. Družina in prosti čas.....	15
4. VZGOJA IN SPOLNA IDENTITETA.....	17
5. VLOGA ŽENSKE V DRUŽBI.....	20
6. VLOGA MOŠKEGA V DRUŽBI.....	22
7. ŽENSKE IN DELO.....	24
8. PROBLEM.....	29
9. METODOLOGIJA.....	30
9.1. Vrsta raziskave in spremenljivke.....	30
9.2. Merski instrument in vir podatkov.....	30
9.3. Populacija in vzorčenje.....	30
9.4. Zbiranje podatkov.....	30
9.5. Obdelava in analiza podatkov.....	31
9.6. Primer kodiranja.....	32
10. REZULTATI.....	35
10.1. Delitev dela v družini.....	35
10.2. Ustreznost delitve dela in vpliv na nastanek omenjene delitve dela.....	35
10.3. Enakost med spoloma v družbi.....	36
10.4. Vloga mlade ženske v družbi.....	36
10.5. Usklajevanje dela, družine in skrbi zase.....	37
10.6. Poskusna teorija.....	37
11. RAZPRAVA.....	40
12. SKLEPI.....	42
13. PREDLOGI.....	43
13.1. Za raziskavo.....	43
13.2. Za problematiko.....	43
13.3. Za socialno delo.....	44
14. UPORABLJENA LITERATURA.....	45
15. PRILOGE.....	48

15.1.	Vodilo za intervju.....	48
15.2.	Transkripti intervjujev	48
15.3.	Kvalitativna analiza	55
16.	POVZETEK.....	74

1. DRUŽINSKE SPREMEMBE SKOZI ČAS

Že skozi zadnja desetletja se dogaja družinska pluralizacija, ki zajema tako pluralizacijo družinskih oblik kot načinov življenja. Te spremembe so najbolj opazne pri naslednjih področjih: družinske oblike – vse manj tradicionalnih, nuklearnih družin, vse več reorganiziranih, enostarševskih, istospolnih, število članov družine se zmanjšuje, tudi do enočlanskih gospodinjstev, starša včasih nadomešča drugi sorodnik ali prijatelj, če je le-ta odsoten ipd.; maritalne spremembe – kot je upadanje števila otrok, naraščanje števila kohabitacij, višja starost ob poroki, naraščanje števila razvez in vse več neporočenih parov; rodnostne spremembe – stopnja rodnosti upada, narašča število otrok neporočenim parom, višja starost žensk ob rojstvu prvega otroka ter societalne in demografske spremembe – zaposlovanje žensk in staranje populacije. Ravno te spremembe so razlog za intradružinsko dinamiko, spremembe družinskih potekov in posledično izguba linearnosti, ki je tipična za nuklearno družino. Zaradi sprememb, ki se odvijajo, tako v oblikah družin, kot spolnih vlogah, se pojavlja obujanje mita o harmonični tradicionalni družini, o podobi družine, kjer je oče hranilec in mati gospodinja. To družinsko podobo se povečuje, pravi Švab (2002), kljub temu da tak družinski vzorec ni nikoli prevladoval. Pove, da gre tu za ideologiziranje družinskega vzorca, kar posledično stigmatizira druge družinske vzorce, ustvarja hierarhijo družinskih vlog po spolu in s tem tudi ustvarja podrejanje žensk. Vendar ni zanemarljivo, da je ravno ta pluralizacija omogočila prilagoditev na družbene razmere pozne moderne in ustvarila polno kontradiktornosti. Družina še vedno ostaja spolno hierarhizirana institucija, kar se najbolj kaže v ohranjanju materinstva kot temeljne vloge. Razlika med prej in sedaj je razvidna le pri tem, da je bilo materinstvo prej obvezno, sedaj pa je preloženo. Tako Švab sedanji položaj opiše kot soobstoj in kompleksno prepletanje starih in novih družinskih vzorcev.

Poudariti je potrebno, da se ne soočamo s preходом iz tradicionalnega na postmoderno, vendar sta temeljni načeli pri delovanju družine kompleksnost in raznolikost, pravi Švab (2002a). Tako pove, da je spreminjanje družinskega življenja dokaz pomena zasebnosti, družinskega življenja in medsebojnih odnosov, katerih temeljni funkciji sta reproduktivnost in terapevtska funkcija. Poudarja družbena nasprotja, ki so najbolj razvidna na področjih materinstva (preloženo materinstvo ob ohranjanju temeljnega strukturnega načela družine, torej obveznega materinstva), osvobajanje družine od bioloških determinant (starševstvo ni nujno za konstruiranje družine, heteroseksualnost ni edina sprejeta spolna usmerjenost, in po drugi strani razvoj reproduktivnih tehnologij in naraščanje zanimanja za umetne

reproduktivne tehnologije, torej intenziviranje starševstva), očetovstvo (novo očetovstvo v nasprotju z družbeno legitimacijo odsotnega očeta) ter soobstoja raznolikih družinskih oblik, ki so poleg nuklearne družine enako legitimne.

Vendar Oakley (2000) obrazloži, da je strah tisti, zaradi katerega ni prišlo do večjih družbenih sprememb, saj družba vedenje, ki ni značilno za lastni spol, zaznava kot »deviantno«. Tako je »žensko« vedenje moških in »moško« vedenje žensk, družbi v posmeh – to pa je eno najučinkovitejših sredstev za izražanje družbenega neodobravanja. Ta posmeh, katerega poglobitveni razlog je strah, kaže na občutek ogroženosti v ljudeh, ki so bili naučeni, da obstajajo moški in ženske in s tem značilnosti in vedenje, ki je vezano na ta dva pojma. Tako za ženske to pomeni, da lahko z enakopravnostjo še počakajo, saj je trenutno bolj varno in pametneje »igrati žensko«, kakor »postati moški«.

Ker je pravica izbire med različnimi seksualnimi in starševskimi odnosi vsaj približno sprejeta, je življenje v nuklearni družini postalo zgolj ena izmed opcij pravi Černigoj-Sadar (1991). Kljub temu se še vedno večina ljudi poroči, ima otroke v zakonu, čeprav manj, poročajo se kasneje in se bolj pogosto prej ločujejo. Torej, če zadevo pogledamo procesualno, skoraj vsak v življenju lahko pričakuje konvencionalno družino v vsaj enem obdobju svojega življenja, ostala obdobja pa so dokaj nepredvidljiva. Še vedno pa se večina ljudi poroči v upanju ali pričakovanju zveste in življenjske zveze, večina žensk tudi vidi kot fokus svojega življenja zakon in materinstvo.

Tudi na temo spolnosti se srečujemo z ogromnimi razlikami, pove Miklavčič (2017), katere ugotovitve temeljijo na pogovorih z več kot 50 sogovorniki in sogovornicami. V svoji drugi knjigi *Ogenj, rit in kače niso za igrače* zapiše, da je marsikaj ostalo enako, marsikaj pa je dobilo le drugačno vsebino in obliko. Babice so imele v času svoje mladosti zgolj štiri želje: da jih mož ne bi tepel, da ne bi bile lačne, da ne bi umrle med porodom in da bi imele streho nad glavo. Za dedke pa je veljalo, da je spolnost nekaj, kar jim pripada in imajo neodtujljivo pravico, ki so jo izkoriščali tudi po večkrat na dan. Medtem ko je za ženske spolnost predstavljala greh, predvsem pa nagnusno, umazano, mukotrpno dolžnost, ki največkrat ni prinašala drugega kot trpljenje in rojevanje otrok. Tudi v prvi knjigi Miklavčič (2013) poudari, da ženske o spolnosti niso bile poučene. Nauke so lahko prejele od vaškega duhovnika, prenos informacij iz matere na hčer pa je potekal bolj v smislu: »Ko se bo spravil nate, stisni zobe, saj bo hitro konec.« Tako so največkrat omenjene nauke prejele od starejših prijateljic. Že sam spolni odnos je bil namenjen moškemu užitku, torej je potekal tako in toliko časa, kot je želel moški oziroma dokler ni doživel orgazma. Na prvi pogled imamo danes vso možnost, da bi bili v spolnosti zadovoljni in zadovoljeni, a Miklavčičeva se

sprašuje, ali je temu res tako. Skozi pogovore ugotovi, da to ne drži, saj še nikoli nismo bili tako sami, kot smo sami danes. Veliko premalo se pogovarjamo, še manj si zaupamo, ne sočustvujemo in ne poslušamo drug drugega, kar ne more voditi v iskreno intimo.

1.1. Preučevanje družinskih oblik

Prav tako se je spremenil že sam način preučevanja družin, pravi Švab (2011). Pove, da se je preučevanje koncepta družine kot enote v neki konkretni časovni točki pomaknilo na preučevanje družine kot procesa in posameznih družinskih članov. Pove, da je to poglavitni razlog, ki je privedel do komunikacije med zgodovinarji, sociologi in socialnimi antropologi, saj je prav področje družine najbolj hitro razvijajoče se področje in je bilo potrebno pridobiti nova znanja in revidirati predpostavke posameznih ved. Prav tako poudari (2011), da smo postali bolj pozorni tudi na termine, ki jih uporabljamo. Že sam termin družina označuje oziroma poudarja le strukturne in formalne dimenzije, medtem ko termin družinsko življenje pomensko implicira na večjo družbeno kompleksnost in zajema spremenljivost, dinamičnost in kompleksnost komunikacij. Poudari, da družina ni le socialna institucija, ampak splet odnosov. S tem zameglimo tudi meje družine, saj zajamemo v ta splet odnosov tudi pomembne druge, ki so za družinske člane osebno pomembni.

Švab (2011) zajame temeljne dimenzije in pomene sprememb v družinskem življenju. Najprej poudari, da spremembe največkrat lociramo glede na model nuklearne družine, saj nam le-ta še vedno predstavlja referenčno točko v raziskovanju. Posebej poudari ciklične spremembe znotraj družinskih potekov, kot so LAT-faza odraščanja, podaljševanje mladosti, odločitev za starševstvo v poznejših letih, naraščanje števila razvez in s tem povezane reorganizacije družin, strukturne spremembe življenja v starosti in družbena percepcija starosti ter staranja. Prav tako se spreminjajo načini interakcije med družino in zunanjim svetom, saj sta zasebna in javna sfera močno prepleteni in interaktivni. Spremembe v starostni in spolni strukturi družine obrazloži s pojavom nove družbene vloge očeta, novimi percepcijami otroštva in upadanjem moške avtoritete, kar vodi k pojavu novih družinskih oblik in pluralizaciji. Kot zadnje pa poudari, da se v različnih družbah sama pluralizacija odvija z različno hitrostjo, saj imajo na to vpliv tudi same družbene, ekonomske in kulturne značilnosti posameznih družb.

1.2. Delitev dela in starševstvo skozi čas

Černigoj-Sadarjeva (1991) povzame Elliot (1986), ki naredi pregled delitve dela in starševstva v različnih zgodovinskih obdobjih. Posamezna zgodovinska obdobja niso povsem jasno ločena drugo od drugega, značilnosti spolne delitve pa močno variirajo glede na razredno, regionalno, religiozno in etično pripadnost, zato so v pregled vključene splošne značilnosti delitve dela v družini.

PREDINDUSTRIJSKO OBDOBJE

Gospodinjsko delo in skrb za otroke sta bili ženski opravili, moški pa je bil tisti, ki je prispeval k družinskim virom z rednim plačanim delom (ženske zgolj v obliki sezonskega dela). Zelo jasna je bila tudi poklicna specializacija, saj so določeni poklici postali povsem domena moških, kljub temu da so ženske izvajale praktično vse tiste aktivnosti kot moški. Ženske so zaposlovali pri nespecifičnih uslužnostnih delih, moški pa so imeli bolj specializirane vloge. Le redke ženske so bile gospodarji obrti in ne glede na ženske produktivne aktivnosti so bili moški lastniki ter predstavniki socialne in politične moči.

INDUSTRIJSKO OBDOBJE

V industrijskem obdobju so postale razlike med spoloma bolj vidne in bolj jasno institucionalizirane. Ženske niso vstopile v industrijsko delovno silo kot enakopravne z moškimi, saj je zaposlenost ženske pomenila zanemarjanje otrok. Zaradi povečanja števila vzgojnih nalog, prepovedi zaposlovanja otrok in podaljševanja obveznega šolstva se je družino ločilo od delovnega mesta. Za žensko je to pomenilo, da se je morala bolj posvetiti družini in biti ekonomsko odvisna od moža (slednje velja za srednji razred). Moški je tako postajal izenačen s svojo poklicno vlogo, ženska pa z gospodinjo. V nižjem razredu se je morala ženska zaposlovati izven doma, ker družina z eno plačo ni mogla preživeti. Slednje je znižalo emocionalno podporo med partnerjema do minimuma. Za moškega so bile pomembne aktivnosti, ki so vključevale druge moške, ženska se je po emocionalno podporo lahko obrnila k svoji materi ali ženskim sorodnicam. Tudi legalen status ženske je bil v začetku industrializacije enak kot v srednjeveški družbi. Šele proti koncu devetnajstega in v začetku dvajsetega stoletja so ženske dobile nekatere pravice (volilno pravico, pravico do neodvisne kontrole in uporabe lastne lastnine in dohodka, enakopravnost v starševstvu, možnost izobraževanja) za spremembo svojega socialnega položaja.

OBDODBJE PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

V povojnem obdobju so se razvila pričakovanja, da se bo moški bolj vključeval v starševstvo, ženska pa v produktivno delo izven doma. Kljub temu se do sredine šestdesetih let spolna delitev dela ni bistveno spremenila, morda se je le nekoliko omajala rigidnost. Moški so bili bolj vključeni v vzgojo otrok in le v manjši meri v gospodinjsko delo. Ženske so se vključile na trg delovne sile, vendar na statusno nižjih delih z nižjo plačo in brez možnosti vpliva. Tudi Zaviršek (2006) pove, da je bila spolno specifična delitev dela po drugi svetovni vojni bolj zabrisana in koncept spola fluidnejši kot pred vojno. Razlog v tem vidi, da je bilo to nujno potrebno, saj je bila ideologija »graditve porušenih domov« bolj pomembna kot ideologija o »moški« in »ženski« naravi. Ko so se potrebe po delovni sili zmanjšale, pa je spet prevladovala ideologija o »ženskem poslanstvu v družini«.

SEDANJOST

Starševstvo in delitev dela v današnjem času sta opisana po posameznih poglavjih.

2. DRUŽBENI IN BIOLOŠKI SPOL

V poznih osemdesetih letih je feministična literarna teorija utrla pot študijam spolov. Prav žensko vprašanje je napreljalo na problematiko identitete, katera prevprašuje razumevanje spolov. V raziskave in študije se tako vnašajo vprašanja s področja filozofije, sociologije, antropologije in zgodovine, saj feminizem vpelje novo dožemanje in štetje spolov (Zupan Sosič, 2006).

Angleški jezik loči: sex – biološki spol, ki temelji na danih kromosomih in je prepoznaven po spolnih organih in hormonih. Gender je skupek kulturno in družbeno definiranih značilnosti, ki spadajo k moškim oz. ženskam, torej z eno besedo družbeni spol (Padavic in Reskin, 2004). Prav razlike bioloških spolov so bile izhodišče za ženskost in moškost pred feminizmom. Utemeljila sta jih družba in kultura, kar je posledično pripeljalo do stereotipizacije in vzpostavitve razmerja moči spolov v družbi. Spol je torej produkt diskurzivnih praks, saj gre bolj za učinek in ne toliko za izvor. Zupan Sosič povzame Judith Butler, katera trdi, da je družbeni spol konstrukt in ne posledica biološkega. Definira performativni model spola, kjer sta kategoriji »moško« in »žensko« zgolj ponavljanje določenih dejanj in ne nekaj naravnega. Trdi, da družbeni spol ni nespremenljiva identiteta, temveč tisto, kar od družbe oblikovani subjekti delamo v nekem kulturnem kontekstu. Iluzijo o družbenem spolu kot notranji substanci kreirajo kolektivna pravila o performiranju, katera sledijo iz binarnega sistema biološke delitve spolov (Zupan Sosič, 2006).

V slovenskem jeziku imamo le en izraz za spol, pri tem pa besedi dodamo pridevnik biološki ali družbeni. Družbeni spol je definiran kot: »kulturna interpretacija biološkega.« Zajema družbene vidike spolnih razlik, pove nam, kakšno je naše mesto v družbeni strukturi glede na spol, kako naj sebe dojemamo. Zaznan je po kretnjah, načinu govora, oblačenju itd. Družbe in kulture so različno izoblikovale spolne identitete – kaj je primerno za žensko in kaj za moškega in nam tako pripisali spolne vloge. Biološki spol je definiran kot: »združevanje anatomskih prvin, bioloških funkcij, vedenj, občutkov« (Butler, 2001). Razliko med biološkim in družbenim spolom bi najlažje pojasnili s stavkom, da biti ženskega ali moškega spola ne pomeni, da se obnašamo žensko ali moško.

Tako povzame tudi Haralambos (2001), ki po besedah Stollerja svari pred mnenjem, da so biološke razlike odgovorne za razlike v vedenju moških in žensk ter za vloge, ki jih igrajo v družbi. Pravi, da je družbeni spol termin, ki vsebuje psihološke in kulturne konotacije. Z drugimi besedami to pomeni, da med biti ženskega spola in biti »ženska« ni nujne

povezanosti, enako kot z biti moški in se obnašati na »moški« način. Ann Oakley to trditev razvije dlje in trdi, da ženske družbene vloge niso nujno posledica ženske biologije. Tako oba navedena zaključita, da je kultura družbe tista, ki določi vedenje spolov v njej. Večina sociologov in feministk to stališče podpira, vendar svojih trditev ne utemeljujejo očitno. Tako trditev, da je obnašanje moških in žensk »naravno«, še vedno podpira mnogo znanstvenikov ter nekaj psihologov in sociologov, povzame Oakley. Tudi Zupan Sosič navede kakšne lastnosti se pripisuje posameznemu spolu. Med ženskimi lastnostmi prevladujejo nežnost, čustvenost, občutljivost, toplina, erotičnost, zgovornost, medtem ko naj bi moške lastnosti zajemale razumskost, vplivnost, dominantnost, hladnost, pogum in bojevitost. Prav to ločevanje na dva spola na podlagi biologizma vodi v preštevilne stereotipe o moških in ženskah. Le-ti so družbeni konstrukt in zajemajo prepričanja, stališča in predsodke neke družbe o določeni skupini (Zupan Sosič, 2006).

Tudi Leskošek (2002) zapiše, da so pamet, razum, mišljenje in s tem objektivnost, racionalnost, sposobnost sprejemanja odločitev in produciranja znanosti bili rezervirani za moške v določenih ideologijah, predvsem v krščanstvu. Čustva, čutnost, telesnost, neracionalnost oz. subjektivnost in preprostost v mišljenju pa so bili vezani na ženske. S tem moški postane tvorec idej, voditelj sveta, narekovalec vsakdanjosti, ženske pa mu pasivno sledijo, ker jim tako narekuje njihova narava. Kulturno in družbeno je torej moška, biološko in naravno pa ženska domena. Posledice delitve na moško objektivnost in žensko subjektivnost so se kazale tudi skozi vso zgodovino izobraževanja, iz katerega so bile deklice dolgo časa izločene.

Tudi v povezavi z družbenim spolom ni mogoče zanikati, da se srečujemo s spremembami v svetu in v družbi. Kot navaja Ule (2003), smo sedaj vsak dan postavljeni pred vrsto izbir, tako med kompleksno različnostjo možnosti kot načini življenja in načrti. Ne srečujemo se več s samoumevnostjo človeških dejanj, ki bi tradicionalno usmerjale naše življenje, niti z utrjenimi navadami, pravili in normami, ki bi začrtale življenje posameznika v vsakem od življenjskih obdobj. Meje med življenjskimi obdobji so se zameglile, dejanja, ki so značilna za določeno življenjsko obdobje, so sedaj spodbujana tudi od drugih, in linearnosti v življenjskem poteku skorajda ne poznamo več. Skladno z navedenim v nadaljevanju predstavim konkretnejše spremembe v pričakovanih družbe do moških in žensk, ki jih navajajo različni avtorji.

Švab (2011) poudari, da moško identiteto označujeta dve značilnosti: niso razumljeni kot spolna bitja nasproti ženskam, ki so neposredno povezane z naravo in reprodukcijo in v družini še vedno predstavljajo avtoriteto. Torej se moška vloga v družini oblikuje s

pozicioniranjem v javni sferi. Družinska vloga moškega se tako osredotoča na materialno preskrbljenost in reprezentacijo družine navzven, v javnosti. Medtem ko se žensko in njeno vlogo v družini delegira v zasebnost družine. S tem družboslovje spolne vloge definira predvsem s konceptom vključenosti oziroma izključenosti v družinsko življenje oziroma po modelu zasebno ali javno.

Prijon (2012) pravi, da je potrebno opozoriti tudi na žensko telo v postmodernizmu. Ker ženske niso več omejene zgolj na dom, gospodinjstvo, materinstvo itn., torej na zasebno sfero, ampak smo pridobile novo aktivno in zelo pomembno vlogo: skrb zase, za svoj videz in svoje telo. Največji pomen in vrednost se daje telesu kot estetskemu in seksualnemu objektu, ki je namenjen užitku in zabavi, hkrati pa odraža tudi duševno, emocionalno in moralno stanje posameznice. Tako se prepletata estetska vrednost in etična konotacija, kar vodi do enačenja dobrega telesa z dobro osebo. Svoje telo zaradi tega nenehno primerjamo z idealnimi podobami, kar ženske vodi v nezadovoljstvo. Danes tako prevladuje mnenje, da si ženske ne morejo privoščiti pomanjkljivosti na svojem telesu, medtem ko je moškim dovoljeno razkošje brezskrbnosti. Vendar tudi moški vedno bolj priznavajo pomen zunanjega videza, da skozi svoje negovano in disciplinirano telo okolici sporočajo, da se pod mišicami skriva inteligenca, poslovna kompetentnost in skrbnost. Telo, skladno z zgoraj navedenim, vpliva na oblikovanje in spodbujanje družbenih razlik, saj lahko odraža način življenja posameznika, saj je razumljeno kot sredstvo, s katerim izražamo, koliko se cenimo. Tako se poudari družbene razlike med posamezniki in njihovim standardom v družbi, saj si višji sloj lahko privošči zadovoljevanje modnih muh.

Razlike med spoloma naj bi bile socialne narave, pravi Gostečnik (2014), saj je družba tista, ki od deklet pričakuje, da so nežna, sočutna in materinska, fantje pa samostojni, zanesljivi in samozavestni. Te lastnosti naj bi oba spola zaznamovala za celo življenje in tako globoko, da nezavedno ponavljajo te vloge, ki jih okolje in družba potrjujeta in podpirata. Te razlike postanejo vidne že v mladostniški dobi, vloga odraslih pa se tu kaže v dajanju smernic, spodbujanju in obenem postavljanju meja. Poudarja, da kljub temu, da so starši danes veliko bolj zaposleni, kot so bili nekoč, in da se je definicija družine zelo spremenila, mladostniki bolj kot kdajkoli v preteklosti potrebujejo starša kot sogovornika.

Tratnik (2013) poudari besede Butlerjeve, ki je kot simplistično izhodišče »težav s spolom« navedla, da imajo težave s spolom tisti oziroma tiste, ki tako ali drugače odstopajo od nekega »zdravega« in »normalnega« povprečja. Tako naj bi bili razlog vseh raziskav na temo spola osebe, ki ne vedo čisto dobro, katerega spola so, ali pa jim je predstave o »zdravi« spolni razliki zmešala spolna usmerjenost, v kolikor že ta ni posledica nejasne spolne

identitete. Skrivnost naj bi tičala v dejstvu, da moramo skozi življenje vsi delati na svojem spolu, kar pa nas posledično vodi tudi do težav s spolom, ki pa niso nujno kot take tudi reflektirane. Če ne drugega, nas bo vedno skrbelo, da kot identificirane ženske, ne bomo preveč moške oziroma, da identificirani moški ne bodo preveč ženski. Vendar pove, da ni izvirnika, po katerem naj bi se ravnali in vedli. Vsi torej oponašamo svoj moški in ženski spol v naivnem prepričanju, da se ravnamo po pravem in izvirnem idealu, ki v realnosti ne obstaja. Skritizira tudi naravno podlago biološkega spola, saj že ta ni naravna, ampak le naturalizirana, kar že pomeni, da je družbena. Tako zaključí, da je vsak spol vsakič že performans, saj je tisto, kar, kot družbeno oblikovani ljudje, ljudje delamo v danem kontekstu že prosto plavajoča identiteta, ki ni univerzalna, niti nespremenljiva. Bistvo je torej ne iskati ene in edine splošno veljavne resnice.

2.1. Materinstvo in zahteve družbe

Kljub temu, da so se družinske vloge močno spremenile, Švab (2011) vseeno poudari, da se pluralizacija družinskih vlog ni veliko dotaknila materinstva. To še vedno ostaja v svoji onkološki osnovi tipično moderna, za družino konstitutivna vloga. Pluralizacija je razvidna torej zgolj v časovni diferenciaciji odločitve za materinstvo. Odločitev za materinstvo je še vedno normativno, obvezno, družbeno pričakovano in časovno regulirano dejanje, kljub temu da materinstvo danes ni več ekskluzivna ženska identiteta in prioriteta med odločitvami v ženskem življenjskem poteku. Medtem ko se očetovstvo pluralizira tako s pluralizacijo moških identitet kot z očetovsko nevpletenostjo v družinsko življenje. Erzar in Kompan Erzar (2011) tako poudarita, da je od socialnih dejavnikov, ki vplivajo na materinstvo, na prvem mestu partnerska zveza ali zakon, nato socialna mreža odraslih partnerskih odnosov, razširjena družina in ekonomski status.

Glede na izbiro življenja se srečujemo s številnimi podobami matere. Tako Dirnberger-Puchner (2016) zapiše, da to omogoča svobodo, da se matere lahko odločijo za ta ali oni ideal, ne da bi sledile večje družbene sankcije, po drugi strani pa ta svoboda izbire prinese negotovost, dezorientacijo in ambivalentnost, saj razvijanje lastne identitete matere ni lahko. Za katerokoli poglobitveno vlogo matere se odloči, se slej kot prej spopade tudi z različnimi ovirami: izoliranost in nižji socialni status (v kolikor se odloči, da bo gospodinja), preobremenitev oziroma večkratna obremenitev in stres (kot zaposlena ženska). Vendar navaja, da je spodbudno, da je v ženskih študijah materinstvo ponovno obravnavano bolj

pozitivno, torej kot pomembno področje v življenju ženske in del njene identitete, ki lahko pozitivno vpliva na psihični razvoj, ni pa to nujna vrednost za kvalitetno življenje ženske.

2.2. Trening spolnih razlik

Spol je tisti, ki opredeli razlike med moškim in žensko (Fausto-Sterling, 2014). Na podlagi zunanjih spolnih genitalij se otroku ob rojstvu določi biološki spol, na podlagi tega pa se določi tudi družbeni spol. Družbeni spol pa je temelj pri oblikovanju spolne socializacije novorojenčka. Čeprav smo po *Deklaraciji človekovih pravic* vsi ljudje enaki, v praksi temu ni tako. Še zmeraj obstajajo številne neenakosti med spoloma, ki se kažejo na več področjih življenja.

Teoretiki socialnega učenja, ki se opirajo na raziskave kognitivne konsistence, menijo, da pride do spolnih stališč in identitete zato, ker nekdo že izvaja spolno tipizirano obnašanje, pove Černigoj-Sadar (1991). Tako teorije socialnega učenja izpostavijo ali situacijsko specifikacijo spolno tipiziranih odgovorov ali posploševanje širših in subtilnih vidikov spolno tipiziranega obnašanja. Otroci so izpostavljeni različnim modelom moških in žensk v pogledu spolnih stereotipov, le-teh se naučijo, čeprav jih ne izvajajo. Ali bo obnašanje izvajano, je odvisno od tega, kaj se zgodi modelu. Bolj pogosto so imitirani modeli, ki so nagrajeni in so dominantni, čeprav otrok, ki posnema, nagrade ne prejme. Tako na primer imajo hčere zaposlenih mater višje aspiracije doseganja, bolj zaupajo v sebe in izbirajo manj ženske poklice, kot hčere gospodinj.

Prav tako imajo na trening spolnih razlik veliko vlogo mediji, pravi Černigoj-Sadar (1991), saj otroci in odrasli hvaležno sprejemamo sporočila medijev, za katere je značilno, da do sredine sedemdesetih let skoraj niso vključevala ženske podobe, v kolikor jo je, je bila ta stereotipna. Iz navedenega sledi ugotovitev, da tisti, ki so med predanimi televizijskimi gledalci med prvim in četrtnim razredom, postanejo bolj stereotipni kot tisti, ki v tem obdobju televizijo gledajo zgolj občasno.

Psihoanalitiki pa razlagajo pridobitev spolne identitete s procesom identifikacije z istospolnim staršem, pove Černigoj-Sadar (1991). V začetku se oba spola identificirata z materjo, saj je ta prvi ljubezenski objekt, nato pa za dečke kot ljubezenski objekt še vedno ostane mati, medtem ko se identificirajo z očetom, hčere pa ravno obratno, ljubezenski objekt postane oče, medtem ko se še naprej identificirajo z materjo. Raziskave učenja prek modelov pa so dokazale, da so različni viri in moč vsaj tako pomembni kot spol starša, s katerim se bo otrok identificiral. Otroci se tako identificirajo s staršem, ki ima višjo izobrazbo, več znanja

ali več moči v družini. Spolne razlike so tako direkten rezultat vzgoje otrok in spolne strukture družbe.

Časovnico treninga spolnih razlik Černigoj-Sadarjeva s podlago kognitivnih teoretikov opiše sledeče: »Do tretjega leta otrok spozna svoj lastni spol in začne dajati spolne oznake tudi drugim in pri tem uporablja ohlapne ugotovitve o fizičnih karakteristikah. Okoli četrtega leta pa otrok aplicira spolne oznake na druge z majhnimi napakami. /.../ V začetku so za razlikovanje pomembne fizične karakteristike, pozneje pa otroci vključijo v tipizacijo spola socialne in osebnostne karakteristike, kot so moč, prestiž, agresija in negovalnost.« (1991). Drugi kognitivni teoretiki pa dajejo večji pomen učenju splošnih pravil in norm, ki določajo načine ustreznega spolnega obnašanja, izražanja potreb in ustrezne odnose glede na starost in vlogo. Tako se je splošnim pravilom in normam potrebno prilagajati in se jih učiti skozi celotno življenje, ne le v fazi odraščanja, saj se primerno spolno obnašanje bistveno spreminja skozi starost.

Z upoštevanjem razlage socialnega učenja in kognitivne razlage lahko imenujemo teorijo spolne sheme, povzame Černigoj-Sadar (1991). Shema je kognitivna struktura, mreža asociacij, ki organizira in usmerja posameznikovo zaznavo. Je anticipatorna struktura, torej v okviru obstoječe sheme stalno išče in asimilira prihajajoče informacije in obstoječo shemo selektivno spreminja. Spolna tipifikacija skladno s to razlago izhaja iz splošne sheme, torej splošne pripravljenosti za procesiranje informacij na osnovi asociacij povezanih s spolom, ki konstruirajo spolno shemo. Tudi pojem o sebi se asimilira v spolno shemo. Ko se otroci učijo vsebine družbene spolne sheme, tako prepoznajo, katere attribute povezati s svojim spolom in tako s samim seboj. Vzporedno s tem se otrok uči tudi ocenjevati ustreznosti lastne osebe v terminih spolne sheme in vedno primerja preference, stališča, obnašanje in osebne attribute s prototipom, ki ga ima o sebi. S tem se pojavi internalizirani motivacijski faktor, ki spodbuja posameznika, da regulira svojo obnašanje tako, da je v skladu s kulturno definicijo spola.

3. DELITEV DRUŽINSKEGA DELA

Družbeni značaj moškega ali ženske se odraža v kulturnih in zgodovinskih spremembah. Kar je bilo pred desetletji za ženske formalno in dejansko neuresničljivo (zasedanje nekaterih javnih položajev), je danes običajen pojav. Razkazovanje ženskega obraza je v naši družbi popolnoma normalno, v islamskih družbah pa kaznivo. Najgloblje posledice polarizacije po spolu so vidne pri družbenih vlogah: na področju zaposlovanja je še vedno prisotna delitev na moška in ženska delovna mesta.

»Eden najbolj utrjenih predsodkov, s katerim so se srečevale ženske v preteklih desetletjih, je, da je delo ali rečeno ožje zaposlitev žensk zunaj doma, stvar, ki se je pojavila šele v moderni dobi. Da je pojav, ki je malone protinaren; zaposlitev ženske je razdrla »naravno« družino, v kateri je vladalo idilično vzdušje sreče, družinsko zadovoljstvo in mir. V takšni družini naj bi bile vloge razdeljene ustrezno človeški naravi: moški je hranilec družine, ki odhaja na delo izven doma, ženska pa je čuvarka ognjišča, vzgojiteljica otrok in družica možu v njegovih prostih urah.« (Cigale, 1992)

V resnici je podoba moškega kot hranilca in ženske kot čuvarke ognjišča dvakrat napačna. Prvič zato, ker človeštvo ni bilo nikoli organizirano tako, da bi bil hranilec zgolj moški. To odgovornost sta si vedno delila oba spola. Celó v najbolj pradavnih časih, iz katerih naj bi tudi izvirala delitev na moške – lovce, ki prinašajo hrano, in ženske – domača bitja, ki čuvajo otroke, se ljudje nikdar niso prehranjevali le s plenom, ki so ga prinašali lovci. Vsaj tolikšen delež so v takratnem gospodinjstvu imeli različni sadeži, gomolji in plodovi, ki so jih nabirale ženske. V poljedelskih družbah je bilo obdelovanje zemlje ali delo z živino vedno porazdeljeno na oba spola. Drugič pa je podoba o »naravni« ženski vlogi napačna, ker temelji na domnevi, da je bila skrb za otroke in njihovo vzgojo izključno materina. V resnici pa je bila ta skrb vedno razdeljena. Pri nižjih slojih so velik delež skrbi za mlajše otroke morali prevzemati starejši otroci in pa starejši ljudje v družini; v enem in drugem primeru predvsem ženske, a ne izključno ženske. Mati pa je vedno imela pomembno funkcijo tudi v »proizvodnji«, v pridobivanju dobrin za obstanek družine.

Da najprej obrazložim, kaj vse smatram pod družinsko delo. Družinsko delo je koncept, ki vsebuje vrsto dejavnosti za funkcioniranje družine oziroma vseh njenih članov, navaja Švab (2011). Ta vsebuje gospodinjsko delo, skrb za otroke, finančna in upravno-administrativna dela, tehnična opravila in popravila ter odnosno delo. Posebno mesto v družinskem delu zavzema prav odnosno delo, ki zajema dejavnosti negovanj družinskih članov, bolnih, skrbi za starejše, blaženja zunanjih frustracij družinskih članov in ustvarjanje prijetnega počutja v

družini. Vse to se označuje kot žensko delo, saj je poseben vidik odnosnega dela uravnovešeno zagotavljanje neodvisnosti, individualnosti, prostosti ter zaščite hkrati, kar je izrazito čustveno naravnano. Tu prihaja do neskladja, saj so ob vstopu žensk na trg delovne sile naraščale in še naraščajo delovne zahteve, ki postajajo spolno atipične zato, ker jih izvajata oba spola, na drugi strani pa asimetrična delitev dela v družini večinoma ostaja spolno determinirana.

Na drugi strani pa delitev dela v družini po spolu lahko pojasnimo s štirimi segmenti, pove Švab (2011). Prvi je avtoterapevtski značaj aktivnosti moških v očetovski vlogi. To zajema prijetnejša opravila povezana z otroki, redkeje na druga vsakdanja rutinska opravila. Prav tako se moška pomoč omejuje le na minimalno potrebno pomoč, ki pa postaja vse bolj intenzivna in zato daje vtis pomikanja k simetrični delitvi dela. Vendar se ob ženski dvojni obremenitvi z družinskim delom in zaposlitvijo distribucija družinskega dela spreminja v tej smeri, da presežke dela namesto partnerja prevzemajo druge ženske – babice, sosedice, prijateljice ipd. in neformalna mreža, ki zajema varuške, čistilke ipd.

Oakleyjeva zavrača zgornje ugotovitve, pravi Haralambos (2001). Pove, da naravna ali neizbežna delitev dela in razdelitev družbenih vlog glede na spol ni realna. Ne le, da delitev dela glede na spol ni univerzalna, temveč tudi ni razloga, da bi bila, saj so človeške kulture različne in neskončno spremenljive. Poudari, da svoj razvoj dolgujejo človeški inventivnosti in ne nepremagljivim biološkim silam. Tako zaključuje, da na primer ekspresivna vloga gospodinje matere, ni nujna za delovanje družinske celice, kakor pravi Parsons. Pove, da ta vloga ženske obstaja le, ker je prikladna za moške. Tako pride do naslednjih sklepov. Prvič, da so družbene vloge spolov določene kulturno in ne biološko. Dokazi različnih družb kažejo, da ni nobenih takih opravil, poleg rojevanja otrok, da bi jih opravljale zgolj ženske. Kot tretje navede dejstvo, da biološke značilnosti žensk ne omejujejo, da bi opravljale določene poklice. Kot slednje pa poudari, da je materinska vloga kulturna konstrukcija in to podkrepi z dokazi iz različnih družb, kjer otroci ne zahtevajo tesnega, intimnega in stalnega razmerja z likom ženske matere, za zdrav razvoj, brez negativnih vedenjskih posledic.

3.1. Usklajevanje dela in družine

Ule (2003) navaja, da so v novih razmerah družinskega življenja, ženske tiste, ki odločajo o rojstvu otrok. Spodbudno izjavo, ki premika ravnotežje moči med spoloma v prid ženski in ji dovoljuje razpolaganje s svojim telesom po lastni želji, utemelji z dejstvom, da ima ženska na voljo tri izbire, med katerimi lahko izbira. Ali se odloči za kariero in zanemari materinstvo

ali se odloči za materinstvo in se odreče zaslužku ali pa se odloči za materinstvo in službo ter tako pri dvojni zaposlenosti ne skrbi zase. Opozarja na družinsko in gospodinjsko delo, ki ga država ne honorira in še vedno ostaja praviloma bolj obremenjujoče za ženske kot za moške. Kljub temu pa opozarja na to, da je vse več žensk uspešnih v množici družbenih vlog. Dilema sicer ponovno nastane pri dejstvu, da ženske v času individualizirane družbe z visoko stopnjo anonimnosti, negotovosti in mobilnosti potrebujejo finančno gotovost. Iz navedenega sledi, da se ženska v večini primerov mora odločiti za službo, da si lahko zagotovi ekonomsko neodvisnost sama, z otrokom ali s partnerjem, saj sta v Sloveniji dve plači nujnost, da se vzdržuje srednji sloj življenjskega standarda. Rešitev, ki bi ženske razbremenila, je po mnenju Ule uravnoteženje ženskega poklicnega in družinskega življenja in posledično uravnoteženje razmerij med spoloma, tako v javnosti kot zasebnosti.

Usklajevanje dela in družinskega življenja je še vedno izrazito žensko vprašanje, pove tudi Kuhar (2003). V sedanjem času se kritizira tako tiste, ki se usmerijo na delo, kot tiste, ki so osredotočene na dom in družinsko življenje. Pričakuje se adaptivne ženske, ki želijo kombinirati tako delo kot družino, ki uživajo najboljše iz obeh svetov in se hitro prilagajajo spreminjajočim ekonomskim in socialnim okoliščinam.

Rener (2006) zapiše, da sta služba in dom za žensko dvojna obremenitev, mogoče dvojno zadovoljstvo, predvsem pa dvojna prisotnost, kar pomeni, da morajo ženske na dnevni ravni opravljati fizične in mentalne premike iz enega v drug svet. Omenjeno pojasni s tem, da materinstvo zahteva empatijo, energijo in čas, medtem ko se od zaposlene ženske v družbi pričakuje podjetništvo, tekmovalnost, profesionalnost in čim manj čustvenosti. Poudari pa, da nam je danes omenjeno olajšano, saj so poklicne in zaposlitvene izbire širše, regulacija rodnosti pa boljša in manj stigmatizirana.

Usklajevanje dela in družine je težje v obdobju intenzivne skrbi in nege otroka v predšolskem obdobju. Tu Černigoj-Sadar (1991) poudari, da skrb privede par v večje tovarštvo in medsebojno podporo za potem, ko otroci pridejo v šolsko obdobje, če le niso preveč obremenjeni z reševanjem problemov šolanja otrok. Razvidna je razlika pri moških in ženskah glede interesa skrbi za otroka, saj moški pokažejo večji interes za družino v drugi polovici življenja, medtem ko je pri ženskah obratno, saj imajo v drugi polovici življenja občutek, da so precej zamudile pri svojem profesionalnem delu, zato skušajo to nadoknaditi in svoje interese usmerijo izven družine.

Tako Kuhar (2003) predstavi trenutno realnost možnosti usklajevanja družinskega in delovnega življenja. Predvsem je težava v delu, saj je vse več neplačanega dela in nesigurnosti. Ženske so ves čas v skrbeh, da bodo izgubile službo, če ne bodo ugodile vsem

delodajalčevim zahtevam ali jih celo presegle. Značilna je visoka fleksibilnost, velika nestabilnost in spremenljive delovne ure. Prav te slabe in negotove razmere na trgu dela ženske silijo v izogib potencialnim bremenom kombinacije kariere in družine. Opozarja, da gre iskanje harmonije med delom in družino pogosto v škodo spanja, zabave, sproščanja in samoizpolnjevanja žensk.

3.2. Družina in prosti čas

Prosti čas se ne odvija zgolj v kontekstu neodvisnih vlog, poudari Černigoj-Sadar (1991), temveč ga lahko v odnosu z družino obravnavamo z dveh vidikov. Lahko ga pojmuje kot vir, ki pripomore k stabilnosti in bogastvu družinskih odnosov, ali kot vir, ki je nujen za razvojne možnosti. Drugi pristop družino obravnava kot vir za prosti čas, saj le-ta daje socialni kontekst za večino prostega časa.

Pomembno je poudariti pomen prostega časa, saj je pomemben za kvaliteto odnosov in razvoj osebne identitete. Černigoj-Sadar (1991) povzame Kelly (1987), ki omeni naslednje vidike prostega časa:

- je vzajemni interes družine, fokus interakcije in komunikacije, saj na primer običajno pri planiranju počitniškega potovanja navadno sodelujejo vsi člani družine;
- razširja prostor za starševstvo, saj gre za različne oblike spontanih interakcij, ki služijo za prekinitev rutine vsakdanjega življenja;
- je možnost za razvoj novih družinskih odnosov, saj je ravno ob prekinitvi rutine večja možnost za odkritje nečesa novega v medsebojnih odnosih, predvsem zaradi zmanjšanja emocionalne tenzije, ko imajo dominantni člani družine možnost zavzeti manj avtoritativne vloge;
- je možnost za avtonomijo in neodvisnost (na primer trening ali študijski krožek), saj omogoča legitimno neodvisnost od družine, ker je to sprejemljivo opravičilo za člana družine, da gre sam ven. Izhod omogoča prostor za razvoj identitet, ki so komplementarne družinskim.
- je pomembno osebno investiranje, saj se v prostem času razvija tovarištvo in zaupanje, ki pripomoreta k odnosu za različne vrste podpore v posameznih življenjskih obdobjih, le to pa vpliva na razvoj intimnosti v različnih obdobjih življenja in ima pomembno mesto pri kreiranju socialne kohezije;

- je čas za druženje z ljudmi, ki jih oseba pozna in jim zaupa ter tako ne zahteva preverjanja identitete in dokazovanja kompetentnosti, torej smo lahko najmanj preračunljivi v svoji samoprezentaciji.

Spremembe družine so bistveno vplivale tudi na prosti čas. Černigoj-Sadarjeva (1991) navaja naslednje razloge: povečanje števila enočlanskih gospodinjstev in enoroditeljskih družin, krajše obdobje rojevanja otrok, podaljševanje poststarševskega obdobja, povečanje števila parov, ki se odločijo, da ne bodo imeli otrok in povečanje števila družin, kjer sta oba starša zaposlena. Podaljševanje obdobja odraslega življenja brez prisotnosti otrok tako ponuja večje možnosti za prosti čas in lahko zavzame bolj centralno mesto v prioritetah in življenjskih investicijah. Nasprotno je pri zaposlenih partnerjih osnovni problem čas, medtem ko so finančni viri sorazmerno zadostni. Pri vse večjem številu žensk, ki se same ukvarjajo z nego in vzgojo otrok, pa manjka oboje zgoraj naštetu, čas in denar. Čeprav se institucionalna pomoč tem ženskam povečuje, pa se ta pomoč nanaša predvsem na področje dela, problematika prostega časa pa ostaja odprta. Zgornja navedba predstavlja problematiko, ker ljudje vedno več pričakujejo od življenja in nismo več zadovoljni s tem, da zgolj preživimo, ampak želimo na vseh področjih življenja bolj zadovoljujoče izkušnje in kvalitetne odnose. Torej ni bistvo v ukvarjanju s čim večjim številom aktivnosti, ampak da se v aktivnostih potrjujemo.

4. VZGOJA IN SPOLNA IDENTITETA

Erzar in Kompan Erzar (2011) na podlagi Bowlbyjeve teorije navezanosti povzameta, da so za osebno zadovoljstvo, čustveno uravnoteženost in osebnostno rast najbolj ključni zaupni in varni medčloveški odnosi. Da lahko oseba usmerja in osmisli svoje življenje, so ključne čustvene vsebine in odzivi, katere lahko oseba pridobi le skozi medosebne odnose, kjer prevladujejo iskrenost, varnost in zaupanje. Ravno varnost umirja strah in nas dela odporne, vzdržljive in fleksibilne, krepi občutek sposobnosti, učinkovitosti in nenazadnje ljubljenosti.

Mati ima pri varni navezanosti velik pomen, poudarjata Erzar in Kompan Erzar (2011), saj je prav odnos med materjo in otrokom naravni začetek čustvene povezanosti, vzajemnega odnosa in vzajemne ljubezni, kar je temelj za zdrav razvoj nevrobioloških sistemov čustvenega odzivanja in regulacije afektov v otrokovih možganih. Tako je vloga matere razumljena kot popolna čustvena predaja otroku, ki zahteva nenehno pripravljenost na globoko čustveno odzivanje.

Tako kot v poglavju Družbeni in biološki spol tudi tukaj ponovno poudarim, da spolne vloge niso določene ne biološko, niti družbeno, temveč so psihološki in družbeni konstrukt, ki se lahko spreminja, kot zapiše Prijon (2012). Priznavajo se sicer biološke razlike med moškimi in ženskami, vendar moškosti oziroma ženskosti ne določa biološki spol. Ženskost in moškost sta torej le konstrukta, saj se posameznik ne rodi kot moški ali ženska, vendar le to šele postane. To se kaže v ritualizaciji telesnih opravil, kot so oblačenje, izbira barv, način vedenja in celo prehranjevanja. To je le delno vezano na fiziološke razlike spolov in je večji del določen prek družbe in kulture. To sta torej le stereotipa, ki se ju posamezniki naučimo skozi socializacijo. Socializacijski vplivi so tisti, ki naredijo otroke stereotipne in ustvarjajo okolje, ki spodbuja in vzdržuje spolno tipizirano obnašanje, hkrati pa se začne še dodatno spodbujati in izpostavlja telesne razlike med spoloma. Do adolescence se izvaja večji pritisk na dečke kot na deklice glede spolno tipiziranega obnašanja, pravi Černigoj-Sadar (1991). Starši tako kažejo večjo zaskrbljenost za dečke, ki odstopajo od spolnih norm, kot deklice. V kasnejšem obdobju, torej v adolescenci pa se povečajo pritiski na dekleta, da se obnaša »žensko«. Ravno tu, začnejo dekleta spreminjati poklicne izbire v tipično ženske, začnejo nižati izobraževalne aspiracije in izgubljati samozaupanje ter začnejo verjeti, da so dečki in moški superiornejši od njih. Tu so očetje bolj zaskrbljeni za spolno ustrezno vedenje kot matere, saj se z njimi igrajo, jim razvijajo interese in neobičajne aktivnosti, medtem ko so matere običajno usmerjene na naloge, fizične zahteve, rutinsko obnašanje in disciplino.

Razlike med moškimi in ženskami se pokažejo takoj, ko se rodimo. Takrat nas uradno zabeležijo kot bitje ženskega ali moškega spola. Gre za naše biološke razlike in značilnosti, spolne organe, kromosome prek katerih nam določijo biološki spol. Razlikovanje med otroki ženskega ali moškega spola se kaže že ob rojstvu z izbiro imena, barvo oblačil (za dečke modra in za deklice roza). S tem starši sporočajo družbi, katerega spola je otrok – družbeni spol. Drugi dejavniki, ki sporočajo družben spol, so še otroške igre (fantki se igrajo z avti, orožjem, kar spodbuja aktivnost, agresijo, deklice s punčkami, kar spodbuja skrb do drugih), utrjevanje vlog v vrstniških skupinah, mediji (risanke), knjige (pravljice). Simone de Beauvoir je zapisala: »Ženska se ne rodi kot ženska, ženska to postane.« S tem je želela poudariti, da se ženskosti (kot tudi moškosti) naučimo v družini in družbi, skozi procese socializacije, vzgoje, izobraževanja in tudi prek medijev in politike (Švab 2002).

Černigoj-Sadar (1991) pojasni, da vse družbe alocirajo vloge odraslih na osnovi spola in to tudi anticipirajo v socializaciji svojih otrok. Tako imenuje proces spolne tipifikacije, v katerem oseba pridobiva spolno ustrezne preference, sposobnosti, osebne attribute, obnašanje in koncepte o sebi. Sam proces je biološko, kulturno in zgodovinsko pogojen. Socializacijski vplivi, ki zajemajo starše, učitelje, vrstnike in druge socializacijske medije, naredijo otroke stereotipne in ustvarjajo okolje, ki spodbuja in vzdržuje spolno tipizirano obnašanje. Proces imenuje direkten trening spolnih stereotipov. Sicer so pričakovanja odraslih glede izvajanja posameznih opravil čedalje manj spolno tipizirana in se od obeh spolov pričakuje lepo vedenje, poštenost, občutek za mero, samokontrolo, odgovornost, obzirnost in ubogljivost do staršev, a kljub temu je neposredno kaznovanje in nagrajevanje za spolno tipizirano obnašanje še vedno razvidno. Najbolj je to opazno pri oblačenju in agresivnosti. Dečki so bolj kaznovani za agresivno obnašanje kot deklice, pogosteje jih tudi doleti fizična kazen. Tisti, ki so bolj fizično kaznovani, pa tudi bolj uporabljajo fizično agresijo, ko odrastejo. To je najverjetneje tudi eden izmed razlogov, zakaj moški kažejo več fizične agresije kot ženske. Za večino drugih lastnosti ni opaznih večjih razlik pri nagrajevanju oziroma kaznovanju. V šoli pa je nagrajevanje glede na spol razvidno, saj so deklice nagrajene za čistost in lepo vedenje, medtem ko dečki za razne veščine in ustvarjalnost.

Že alokacija družinskega dela, ki je spolno in starostno asimetrična, vpliva na spolne vloge. Dejavnosti, ki so družbeno pripisane ženskemu spolu, dobijo pomoč v otroškem delu, kot oblika pomoči ženskam pri gospodinjskih opravilih in negi mlajših otrok v družini. Le-to največkrat opravljajo deklice, kar je povod za interpelacijo ženske v mater in ugospodinjenje, pravi Švab (2011).

Haralambos na temo socializacije v družbene vloge povzame kar Oakleyjevo (2001). Ta izpostavlja, da socializacija v modernih industrijskih družbah oblikuje vedenje otrok po spolu že od zgodnjih let dalje na več načinov. Najprej poudari, da na otrokov samokcept vpliva manipulacija. To ponazori s primerom, da mati poda več pozornosti dekličinim lasem in načinu oblačenja. Nato zabeleži, da do razlik pride z usmerjanjem k različnim predmetom. To je najbolj očitno pri kupovanju igrač, ki pri deklicah vzpodbujajo vadbo pričakovane vloge matere in gospodinje skozi igro s punčkami, mehкими igračkami in miniaturnimi gospodinjskimi predmeti. Medtem ko se fantom daje igrače, ki spodbujajo praktičnost, logiko in agresivno vedenje, kot so npr. puške in kocke. Kot tretji vidik socializacije omeni verbalno apeliranje s stavki: »Ti si poreden fant« in »Ti si pridna punčka«. To vodi otroke do identifikacije s svojim spolom in k posnemanju odraslih istega spola. Kot zadnje pa poudari izpostavljenost različnim aktivnostim. Deklice so spodbujane k ukvarjanju z gospodinjskimi opravili, prav tako tudi mediji prikazujejo moške in ženske v njihovih tradicionalnih družbenih vlogah. Tako je z omenjenega vidika spol družbeno konstruiran v smislu, da se moškega in ženskega vedenja naučimo in to ni neizogibna posledica biologije. Iz omenjenega sledi tudi, da je odločitev, da na neko osebo gledamo kot na moškega ali žensko, družbeno proizvedena odločitev. Večini ljudi se tako zdi jasno, ali je nekdo moški ali ženska, kot nekaj samoumevnega. Morgan poudari, da če vidimo nekatere razlike med moškimi in ženskami kot osrednje, je to samo po sebi kulturno dejstvo in ima svoje posledice. Kljub temu da je to posledica, ki izhaja iz zapletene interakcije med biološkim in kulturnim. Birke tako zaključí, da ni bistvena resnica, ampak pomen, ki ga družba pripisuje razlikam, pa naj bodo te resnične ali izmišljene.

5. VLOGA ŽENSKE V DRUŽBI

Oakley (2000) navaja dva mita, ki se nanaša na vlogo ženske, in sicer mit o delitvi dela po spolu, ki pravi, da so ženske gospodinje, so vselej bile gospodinje ali to zmorejo biti. Ta naloga je ženskam v skupnosti nekaj naravnega, univerzalnega in neizogibnega. Drugi pa je mit o materinstvu, ki pravi, da otrok potrebuje mater, mati potrebuje otroka in materinstvo je največ, kar lahko ženska doseže v življenju. Torej so le ženske lahko matere, so vselej bile matere in so edine primerne za vzgojo otrok.

»Mit o »naravni ženski«, o ženski, ki je samo mati in gospodinja, sploh ni zgodovinsko dejstvo, je ideološki konstrukt. Če hočemo iz človeške zgodovine izluščiti »tipično žensko«, to nikakor ni čuvarka ognjišča, ampak je prav to, kar je danes: zaposlena ženska. Je ženska, ki mora delati, da bi se družina prehranila in obstala, poleg tega pa ima na skrbi domača opravila in vzgojo otrok. Šele industrija je ločila delo od prebivališča; le kratek čas in le v okoljih, kjer so se razvile izključno moške industrije, se je porodila situacija, ki se še danes pogosto idealizira kot mit o moškem, ki dela, in ženski, ki gospodinja. Vloga tega mita je podobna vlogi, kakršno imajo miti in tabuji v primitivnih družbah, ali kakršno je v naši krščansko-judovski kulturi donedavno imelo sklicevanje na Sveto pismo (In gospod je rekel ženi:... »po svojem možu boš hrepenela, on pa bo gospodoval nad teboj...« 1. Mojzesova knjiga).« (Cigale, 1992)

Pri reproduktivnih pravicah Drglin (2002) najbolj poudari pravice žensk, da se lahko odločijo, ali bodo imele otroke in kdaj, pravica, da se izognejo neželenim spolnim odnosom, dostop do informacij s področij spolnosti, poroda, nosečnosti, abortusa, kontracepcije in podobno. Meni, da je vidik seksualnega in reproduktivnega zdravja žensk zelo politiziran, kar je razlog, da je temo potrebno poudariti.

Prav tako Švab (2011) pove, da »materinstvo danes ni več ekskluzivna ženska identiteta in prioriteta med odločitvami v ženskem življenjskem poteku«. Stavek podkrepi s statističnimi podatki, da se večja delež žensk, ki se po lastni volji odločijo, da nikoli ne bodo imele otrok. Meni, da bi to lahko spreminjalo tudi prag družbene tolerance do te odločitve, vendar je trenutno v družbi še vedno preveč različnih mehanizmov družbene stigmatizacije žensk brez otrok, ki bi to lahko podkrepile. Teza, ki sicer ne vzdrži argumentacije, da so se ženske uspele osvoboditi izpod jarma reprodukcije oziroma ideologije obveznega materinstva v smislu odločitve za materinstvo kot normativno, obvezno, družbeno pričakovano in časovno regulirano dejanje, je sicer podkrepljena s statističnimi podatki, vendar le-ti ne zajemajo žensk, ki otrok ne morejo imeti, a si jih želijo, in tiste, ki so družbene in ne tudi biološke

matere. Tako povzame, da materinstvo sicer res ne temelji več na moderni ideologiji obveznega materinstva, vendar poudari, da so se kvečjemu spremenili družbeni konteksti ideologije obveznega materinstva. Potrebna je obravnava v kontekstu spreminjanja prioritet v življenju posameznice v postmodernosti, saj je bolj kot neodločanje za otroke bistvena časovna fleksibilizacija možnosti odločanja za materinstvo, ki je največkrat realizirana kot odlašanje materinstva na kasnejši čas v življenju. Prav na tem segmentu, torej proste izbire, so pravila v postmoderni postala precej ohlapna. Demografski podatki kažejo, da imajo ženske v povprečju manj otrok in se starost žensk ob rojstvu prvega otroka zvišuje. Ta dva podatka sta tesno povezana z drugimi dejavniki, kot je podaljšana mladost, daljšanje obdobja šolanja, večanje deleža žensk, ki se odločijo za diplomski študij, zaostreni pogoji na trgu delovne sile itn. S tem Švab obrazloži, da ni prišlo do spremembe o svobodni volji žensk glede materinstva, zgolj do iluzije svobodne izbire.

Poudariti je potrebno tudi razliko med ženskami, ki se odločijo za materinstvo zgodaj in med tistimi, ki z njim odlašajo. Švab (2011) pove, da so znanstvene raziskave skozi čas pokazale, da odločitev za otroke v kasnejših letih temelji na posameznikovih identitetnih, intimnostnih in kariernih strategijah. Te strategije vključujejo pripravljenost za starševstvo, izbiro pravega partnerja in vzpostavitev zanesljive partnerske zveze ter kariernih ciljev. Prav tako kažejo pomembnost osebnih ciljev in načrtov, ki niso povezani z materinstvom. Ima pa kasnejša odločitev tudi negativne plati, kot so težje prilagajanje na zahteve in potrebe otroka, manj možnosti za odločitev o več otrocih, povezava med neplodnostjo in starostjo, domnevno zmanjšana verjetnost zanositve v višji starosti ter večja možnost nepravilnosti in spontanih splavov. Opozarja, da je naštevane pozitivnih in negativnih vplivov odlaganja materinstva zgolj sredstvo za opravičevanje oziroma argumentiranje nove družbene norme, ki od ženske poleg materinstva zahteva tudi osebni razvoj, možnost izpolnjevanja individualnih želja in ciljev, kar je le sredstvo za funkcionalno razrešitev napetosti med materinstvom in zahtevami zaposlitvenega sveta. Povzame torej, da je ideologija možnosti izbire ravno tako ekskluzivistična kot moderna ideologija obveznega materinstva, saj je prelaganje odločitve za materinstvo le navidezno subjektivno in svobodno, saj ga določajo zunanji dejavniki, predvsem trg delovne sile oziroma zaposlitev.

6. VLOGA MOŠKEGA V DRUŽBI

Očetovstvo je ena najbolj aktualnih tem v družboslovni literaturi in zasebnosti, saj pušča največ ambivalentnih odgovorov in nejasnosti, pravi Švab (2011). Ena izmed tem je vpletenost očetov v družinsko delo. Še vedno je delež moških, ki aktivno sodelujejo v družinskem življenju, relativno nizek, kar dokazuje, da se spolna neenakomerna alokacija dela ni bistveno spremenila. Že samo definiranje prisotnosti očeta v družini je doživelo preobrat. V času moderne je bila prisotnost očeta razumljena kot diskurz zavezanosti k materialni preskrbi družine in družinske avtoritete, torej je bila vezana na angažma v javni sferi, kar se danes izraža v očetovi neprisotnosti v zasebni sferi, saj je prisotnost očeta definirana s tega vidika in se vrti okrog skrbi za otroka in njegovo blaginjo. Vendar prav tako kot na materinstvo tudi na očetovstvo vplivajo različni družbeni, časovni in prostorski konteksti. Tako je novo očetovstvo proces pluralizacije moškosti, predvsem v kontekstu postmodernega obrata v pomenu in načinih legitimizacije očetovstva. Tako se pluralizacija moškosti odvija v svetu vsakdanjih pomenov, praks, predstav in znanstvenih diskurzih.

Analiza očetovstva tako kot prvo pokaže upadanje očetovske avtoritete oziroma družinske patriarhalne avtoritete, pravi Švab (2011). Kot razlog za ta proces navaja naraščanje participacije žensk na trgu delovne sile, ki povečuje njihovo ekonomsko neodvisnost, vendar kot pglavitni razlog navede splošne družbene razmere in prevladujoče ideologije družine, ki moškega ne postavljajo več kot zgolj hranilca družine. Novo očetovstvo je tako definirano z večjo vpletenostjo očeta v razmerje z otrokom. To se izraža v večji želji po skrbi za otroke, pripravljenosti povečati svojo participacijo, vendar le-ta vključuje prijetnejša, manj rutinska in neobvezujoča opravila, medtem ko je partnerki prepuščena vsa ostala skrb in opravila. Tako so premiki očetovstva bolj kot v realno participacijo v družinskih obveznostih usmerjeni v spreminjanje ideologije na sistemski ravni in spreminjanje moške identitete na individualni ravni. Tako nova ideologija promovira aktivno vključevanje moških na vseh ravneh družinskega življenja in s tem premik od komplementarnega modela starševstva k participativnem modelu.

Novo očetovstvo se še vedno močno razlikuje od materinstva, saj se kaže zgolj v oblikah pomoči partnerkam in v zunanjih aktivnostih, torej kot dopolnjevanje glavne vloge, to je materinstvo, pravi Švab (2011). Temelji na praksi, ki so jo ponotranjili v moderni kulturi, to je pomoč in kavalirski odnos do šibkejšega spola. Tako se prakse novega očetovstva kažejo kot pomoč preobremenjenim ženskam, od spremljanja partnerkine nosečnosti, pomoči pri skrbi za dojenčka in pozneje igre z otroki. Poudari, da očetje ne morejo materiniti, bi pa zato

morali razviti spolno specifične prakse očetovanja, ki jih zahteva narava vsakdanjega družinskega življenja. Kontradiktorno tezam o novem očetovstvu pa je vse večja legitimacija odsotnega očeta, kar nakazuje tudi statistično naraščanje enostarševskih družin, v večini primerov mati z otrokom.

7. ŽENSKÉ IN DELO

Spol je kategorija, ki mu zaradi demografskih in družbenih značilnosti na področju zaposlovanja posvečamo posebno pozornost. Pri raziskovanju razlik med spoloma nekateri iščejo vzroke v biologiji, drugi pa izhajajo iz človekove kulture oz. družbe. Antropolog Georg Peter Murdock pravi, da so biološke razlike med spoloma temelj delitve dela v družbi. Nosečnost in dojenje sta tista dejavnika, ki vplivata na spolno delitev dela v družini. Delitev dela je tudi posledica fizične moči moških in šibkosti žensk. Njegova teorija je bila ovržena s strani mnogih strokovnjakov (Korotayev 2001). Britanska feministka in sociologinja Ann Oakley je Murdockove ugotovitve zavrnila z argumenti: antropološke študije ugotavljajo, da se spolne vloge v različnih kulturah različno oblikujejo; delitev dela med spoloma ni univerzalna. Ne drži, da mora mati biti priklenjena na dom zaradi dojenja in otrok (tako poznajo na otoku Samoa skupinsko dojenje); ženske opravljajo težja fizična dela (nošenje vode na glavi v Afriki kilometre daleč). S tem je zavrnila tezo o univerzalni vloge ženske kot matere in dokazala, da v različnih kulturah ženske niso vezane na dom kot na zahodu (Oakley, 2000).

Prijon (2012) poudari, da je prva značilnost žensk na delu ta, da je povsod delež zaposlenih žensk največji v določenih panogah in dejavnostih. Ženske predstavljajo večino zaposlenih v dejavnostih, ki pomenijo skrb za ljudi – zdravstvo, šolstvo, socialne dejavnosti. Takšna delitev zagotovo nima nič opraviti z biološkimi posebnostmi spolov. Druga skupna značilnost ženskega dela je ta, da so ženske za delo slabše plačane, čeprav ni nobenih dokazov, da slabše delajo. Še en dokaz neenakega položaja pri delu je nižji statusni položaj. Ženske so zaposlene na nižjih, slabše plačanih delih, ki se ocenjujejo kot manj pomembna, zahtevajo manj odgovornosti, dajejo manj družbene moči in vpliva. Celotno v okoljih, kjer so ženske enako dobro izobražene kot moški, delež žensk na odgovornejših delovnih mestih in položajih strmo pada. Tudi v panogah, kjer so med zaposlenimi ženske večina, je večina višjih položajev rezervirana za moške. To velja tudi za dejavnosti, v katerih ženske predstavljajo večino strokovnega osebja, kot na primer v izobraževanju, v zdravstvu itd. Tudi Leskošek (2015) pove, da je tudi na Finskem, kjer je delež žensk na vrednotenih delovnih mestih veliko, razmerje na raziskovalnih delovnih mestih še vedno 80:20, na pedagoških pa ravno obratno. Poudari, da je to v korist moških, saj so raziskovalna dela bolje plačana kakor pedagoška. Zapiše tudi, da je čakati na to, da bodo ženske s svojim trdom same dosegle enakost utopično, saj jim to enakost preprečujejo spolno specifične ideologije. Če bi bila enakost odvisna le od sposobnosti, bi jo lahko že zdavnaj dosegle.

V socializmu, v nekdanji Jugoslaviji, je ideologija promovirala vrednote enakosti, solidarnosti in podrejanja posameznika družbenim ciljem. Današnji sistem pa temelji na individualizmu. Vrednote so tako bolj vezane na uspeh posameznika oziroma posameznice in ne več na solidarnost in enakost. V socializmu je družina predstavljala oazo, kamor so se zatekli pred oblastjo. V kapitalizmu je družina rana, saj zaradi delovnega časa ni več časa zanjo, kar se kaže v večjem številu razpada družin, večjem številu samohranilk itd. V socializmu žensko vprašanje ni bilo politično vprašanje. Značilno za socialistične države je bila namreč zakonodaja o enakopravnosti spolov. Ta je ženskam omogočila, da so vstopile v tiste poklice, ki so bili v moški domeni (tehnični). Zaradi odprtja številnih tovarn, elektrarn in gradenj cest je bila potreba po delovni sili ogromna. Ženske so bile zaposlene za polni delovni čas. Mreža ustanov in odnos moških do dela doma, ki bi ženskam lajšala razkorak med delom in družino, pa se je le počasi spreminjala in širila. Gospodinjstvo je tako ostalo v rokah žensk (Salecl 2003). Tako je enakost med spoloma ostala zgolj na zaposlitveni ravni (Prodan in Manolescu 2006).

Po prehodu iz enopartijskega sistema socializma v parlamentarno demokracijo kapitalizem se je ohranilo prepričanje, da se z enakopravnostjo država ne rabi ukvarjati, saj ta že obstaja. Prehod pa je prinesel vidne spremembe na trgu dela. Tako je eden od kriterijev selekcije kandidatov postal tudi spol. Ženske so prvič na lastni koži občutile diskriminacijo. Odsotnost zaradi porodniškega in bolniškega dopusta sta postala v očeh novepečenih delodajalcev nepotreben strošek, ki se mu najlažje izognejo s privilegiranjem moških kandidatov. V Sloveniji se sicer brezposelnost žensk ni tako povečala kot v nekaterih drugih državah na prehodu (Salecl 2003). Raziskovalke Salecl, Prodan in Manolescu, ki se ukvarjajo s položajem žensk v bivših socialističnih državah, opozarjajo na vznik novih vrednot žensk. Te vidijo rešitev v idealni podobi zahodne družine, kjer moški služi denar, ženska pa dela polovični delovni čas. Mnoge analize opozarjajo na negativne posledice dela s skrajšanim delovnim časom in ekonomske neenakosti, kot je negotovost zaposlitve, kar povečuje stres usklajevanja poklica in družine. Morda je vzrok temu, da je socializem prisilil ženske v plačano delo, jim naložil dvojno breme, ni pa jih razbremenil (Salecl 2003).

Raziskovalke opozarjajo še na en fenomen (Prodan in Manolescu 2006; Salecl 2003). Ženske so v socializmu z delovno uspešnostjo lahko prišle v skupščino, kar je zgodovinsko gledano velik premik. Vendar so bile to le formalne institucije v totalitarnem enostrankarskem režimu, ki niso imele moči. Feministične organizacije so bile v času socializma razpuščene, zato razprav o vlogi moških in žensk ni bilo. Prisotnost žensk v politiki je prispevala k razrešitvi določenih problemov. Po spremembi sistema se je na prvih in drugih demokratičnih

volitvah občutno zmanjšalo število žensk v novih parlamentih. Pospešenemu prilagajanju novemu sistemu spremembe na področju politike enakih možnosti spolov niso enako hitro sledile. Prioritete so bile na drugih področjih. V državah v prehodu so bile zahteve po enakosti videne bolj kot kaprica feministk ali kot nova državna politika prisilne emancipacije žensk. Odražale so se v obliki sprejemanja antidiskriminacijske zakonodaje in razvijanja ukrepov in politiki enakosti spolov v okviru posebnih institucij, na državni in mednarodni ravni (Prodan in Manolescu 2006; Salecl 2003). Individualizem, samoudejanjenje in enakost spolov so vrednote, ki so že vgrajene v naš sistem vrednot. Manjkajo nam mehanizmi za promocijo politike enakih možnosti, ki pa so bolj razviti v kapitalističnih družbah z daljšo demokratično tradicijo.

Ženske se, kljub vedno večji javni osveščenosti o tem problemu in vse večji zakonski urejenosti tega področja, še vedno srečujejo z diskriminacijo na podlagi spola pri iskanju zaposlitve, ob sprejemu v službo in na delovnem mestu.

»Eden od najpomembnejših razlogov se skriva v delitvi dela in odgovornosti v družini, ki v Sloveniji (in tudi drugje) še naprej ostaja tradicionalna: ženske še vedno opravljajo večino družinskega in gospodinjanskega dela.« (Kozmik, 1995)

Mislili bi, da so ti problemi že davno izumrli, vendar se v praksi še vedno srečujemo s takšnimi primeri, kjer je večina teh problemov žal povezana z nosečnostjo in starševstvom.

Veliko žensk pove, da jih delodajalci na razgovorih za službo velikokrat sprašujejo o zasebnem življenju (zakonski stan, družinske razmere, število otrok, načrtovanje družine, varstvo otrok itd.), kar bistveno vpliva na odločitev o sprejemu v službo. Tovrstno spraševanje je prepovedano v Zakonu o delovnih razmerjih, in sicer v členu 28, drugi odstavek:

»Delodajalec pri sklepanju pogodbe o zaposlitvi ne sme od kandidata zahtevati podatkov o družinskem oziroma zakonskem stanu, o nosečnosti, o načrtovanju družine oziroma drugih podatkov, če niso v neposredni zvezi z delovnim razmerjem.« (Zakon o delovnih razmerjih)

Večina teh žensk občuti vprašanja o otrocih kot najbolj diskriminatorna, saj se po tem vprašanju navadno razgovor konča. Če odgovorijo, da otrok nimajo, so neprimerne kandidatke, saj bodo verjetno kmalu imele otroke in posledično šle na porodniški dopust. Če pa imajo majhne otroke, jih delodajalec ne zaposli, saj se želi izogniti izostankom zaradi nege otroka.

»Ženske se marsikdaj sili k odločanju med poklicem in družino. Toda na vprašanje, poklic ali družina, je edini pravi odgovor: Oboje! Za moške seveda te dileme ni. Uspešno žensko vedno vprašajo, kako zmore svoje naporno delo ob možu in otrocih, moškega skoraj

nikoli. Od kod izvira ta samoumevnost, ki jo nemalokrat zasledimo v tipičnih vprašanjih, ki jih ponavadi radi zastavljajo naši novinarji (in novinarke!) znanim in uspešnim ženskam.« (Kozmik, 1995)

Da je tudi to kršitev zakona, je zapisano v Zakonu o delovnih razmerjih, člen 28, tretji odstavek:

»Delodajalec ne sme pogojevati sklenitve pogodbe o zaposlitvi s pridobitvijo podatkov iz prejšnjega odstavka ali z dodatnimi pogoji v zvezi s prepovedjo nosečnosti ali odlogom materinstva ali z vnaprejšnjim podpisom odpovedi pogodbe o zaposlitvi s strani delavca.« (Zakon o delovnih razmerjih)

Sem mnenja, da bi bila ključna vloga socialnega dela v takšnih primerih, usmerjanje oziroma opozarjanje delodajalca k spoštovanju teh zakonskih določil.

Več jih pove tudi, da so morale ob podpisu zaposlitve za nedoločen čas podpisati izjavo, da določen čas še ne bodo imele otrok ali vnaprej podpisati odpoved pogodbe. Kar je ponovno prepovedano v že prej omenjenem členu Zakona o delovnih razmerjih. Bolj razširjena praksa pa je ta, da dobijo zaposlitev le za določen čas in delodajalec ob primeru nosečnosti te pogodbe ne podaljša. Tako ženske večkrat odlagajo nosečnost zaradi strahu pred izgubo službe. Dogaja pa se tudi, da se ženske po preteku porodniškega dopusta in dopusta za nego in varstvo otroka ne morejo vrniti na staro delovno mesto in so premeščene na drugo, slabše plačano delovno mesto. Kar je diskriminatorno ravnanje, kakor piše v Zakonu o delovnih razmerjih, v členu 6, četrti odstavek:

»Manj ugodno obravnavanje delavcev, ki je povezano z nosečnostjo ali starševskim dopustom, se šteje za diskriminacijo.« (Zakon o delovnih razmerjih)

Vloga socialnih delavcev, ki se ukvarjajo s problemi v delovnem okolju, bi morala biti na področju diskriminacije žensk kot delavk predvsem informiranje žensk o njihovih pravicah. Ta dejavnost pa bi morala biti usmerjena tudi v to, da bi se o teh težavah (problemi v zvezi z nespoštovanjem načela zasebnosti na intervjujih za zaposlitev, težave v povezavi s spolnim nadlegovanjem na delovnem mestu, s pravico do nosečnosti, neenakosti plač itd.) spregovorilo.

Ženske se dostikrat ne upajo spregovoriti o teh težavah, za ta molk pa je razlogov več. Ali jih je strah, da bi ostale brez službe in imele pri iskanju nove zaradi tega težave, ali zaradi nepoznavanja svojih pravic, zaradi pritiskov okolice, visokih sodnih stroškov in dolgotrajnih postopkov, ali zaradi prepričanja, da ni možno več ničesar spremeniti.

Socialni delavci bi se tako morali sklicevati na Ustavo, saj nam že ta zagotavlja svobodo dela in da mora biti vsako delovno mesto dostopno za moške in za ženske pod enakimi pogoji.

Kaj je potrebno storiti za preprečitev diskriminacije:

- osveščati delavke o njihovih pravicah in postopkih za njihovo udejanjanje;
- zvišati kazni za kršitve pravic, ki izhajajo iz dela;
- nadzorovati izvajanje pravic (kadrovska okrepitev inšpekcije dela);
- pospešiti obravnave na delovnih in socialnih sodiščih (Salecl-Bevc in Neubauer, 1995).

Tako bi stroka socialnega dela lahko pripomogla z opozarjanjem na nepravilnosti in pomanjkljivosti, na vse tiste 'zakonske luknje', katere delodajalci tako zavzeto izkoriščajo. Postati mora enakovreden pogajalec takšnim delodajalcem, po drugi strani pa tudi zagovornik vsem tistim, ki so žrtve takšnega početja.

8. PROBLEM

Ženske so bile zaradi vloge matere skozi vso zgodovino zapostavljene. Moški so skrbeli za hrano, služili denar. Žensko delo doma pa ni bilo nikoli tako cenjeno kot moško izven doma. Skrbela je za hišo, otroke in moža, bila je ekonomsko odvisna (Jogan, 2001). Danes se ženska otresa tradicionalnih razlik in družbenih posledic. Bori se za enakovrednost in enakopravnost. Vendar pa razlike ostajajo. Te so obremenjujoče.

Ob osamosvajanju v življenju, preselitvi in navajanju na življenje v dvoje, so se mi ves čas pojavljala vprašanja o moji vlogi v družini in pričakovanjih do mene. Čeprav sem skozi študij prebrala veliko literature na temo družbenih pričakovanj, vlog v družini in spremembah v sodobni družbi, sem vsakič po odhodu v domače okolje pomislila, da se to razmišljanje, kaj šele sprejetje novih vlog, do nas še ni razširilo. S tem razlogom sem želela v svojem okolju preveriti, kako svojo vlogo v družini in družbi dojemajo ženske, kako se počutijo v tej vlogi in koliko sprememb, ki se nanašajo na spremembe vlog v družini, se je dotaknilo našega okolja.

Zgornje dileme sem preverjala predvsem z naslednjimi vprašanji.

- Kakšna je delitev dela v družini?
- Kakšni so razlogi za takšno delitev dela?
- Kakšna je vloga mlade ženske v ruralnem okolju?
- Kako uskladiti delo, družino in skrb zase?

Na te teme sem se osredotočila z razlogom, da preverim, kolikšen delež družinskega dela nase prevzemajo ženske in s kakšnim razlogom, saj bi želela ugotoviti, ali se je razmišljanje o enakosti pri razdelitvi dela med spoloma pomaknilo tudi v ruralno okolje ali tukaj še večinsko prevladujejo tradicionalno moška in ženska opravila. Skladno z navedbami bi želela raziskati tudi, ali jim ta delitev dela ustreza ali stremijo k enakosti in so željne sprememb.

9. METODOLOGIJA

9.1. Vrsta raziskave in spremenljivke

Raziskava v nadaljevanju je kvalitativna in deskriptivna. V njej je zajeto novo besedno gradivo, ki je bilo zbrano neposredno s spraševanjem in opazovanjem. Skozi vnaprej pripravljeno vodilo za intervju sem ugotavljala, kakšna je vloga mlade ženske v ruralnem okolju, kakšna je delitev dela v družini in se dotaknila tudi usklajevanja dela in družine.

9.2. Merski instrument in vir podatkov

Podatke sem pridobivala s pred pripravljenim nestrukturiranim vprašalnikom, ki mi je služil kot vodilo za intervju. Vodilo za intervju je priloženo v prilogi in je razdeljeno na 5 podtem:

- delitev dela v družini,
- ustreznost delitve dela in vpliv na nastanek omenjene delitve dela,
- enakost med spoloma v družbi,
- vloga mlade ženske v družbi,
- usklajevanje dela, družine in skrbi zase.

Vir podatkov so bile mlade sogovornice iz ruralnega okolja, ki so pristale na intervju.

9.3. Populacija in vzorčenje

Populacijo predstavljajo mlade ženske med 24 in 30 let, ki živijo v ruralnem okolju v letu 2019, natančneje v občini Krško in Sevnica. Vzorec predstavlja 7 mladih žensk in je neslučajnostni priročni, saj sem vanj zajela mlade ženske, ki jih poznam oziroma jih poznajo ženske, ki jih poznam. Vzorec po mojem mnenju ni povsem reprezentativen, a vseeno dovolj, da lahko postavim poskusno teorijo.

9.4. Zbiranje podatkov

Podatke sem zbirala v mesecu juliju 2019. Do intervjuvancev sem pristopila osebno ali jih za sodelovanje prosila prek telefonskega pogovora. Od 22 vprašanih žensk jih je v intervju privolilo 7. Z omenjenimi smo se dogovorile za termin in kraj srečanja. Štirje intervjuji so

potekali na domu intervjuvanke, eden v mirnem lokalu in dva na mojem domu. Pogovori so trajali od 45 minut do ure in pol. Pri pogovorih sva bili prisotni zgolj jaz in intervjuvanka, torej so potekali brez prisotnosti partnerjev, intervju pa sem izvedla s pomočjo vodila in podajala tudi podvprašanja. Po predhodni privolitvi so se pogovori snemali in bili kasneje pretipkani. Osebna imena in podatki, ki bi ogrozili anonimnost intervjuvank, so v intervjuju spremenjeni.

9.5. Obdelava in analiza podatkov

Podatke sem analizirala s kvalitativno analizo. Najprej sem v transkriptih intervjujev s krepko označila relevantne dele intervjuja in le-te izpisala. Nato sem izpisanim stavkom in besednim zvezam z odprtim kodiranjem pripisala pojme, ki zajemajo bistvo povedanega. Pri fazah *Vloga mlade ženske v družbi* in *Enakost med spoloma* sem zaradi primerjave uporabila tudi odnosno kodiranje. Pri fazi *Vloga mlade ženske v družbi* sem naredila primerjavo med nekoč in danes, pri fazi *Enakost med spoloma* pa primerjavo med ruralnim okoljem in splošnim prepričanjem, ki velja tako za urbano kot ruralno okolje. Sorodne pojme sem nato združila v nadrejene kategorije in vsako kategorijo tudi definirala. Iz omenjenega sem spisala poskusno teorijo o vlogi mlade ženske v ruralnem okolju, ki zajema delitev dela med spoloma, enakost med spoloma ter usklajevanje dela, družine in skrbi za otroka.

Izjave so kodirane glede na naslednja področja.

- Delitev dela v družini
- Žensko delo, moško delo, skupno delo
- Delitev dela pri skrbi za otroka
- Enakost med spoloma nekoč in danes
- Ustreznost delitve dela v družini
- Vpliv na delitev dela
- Zahteve družbe glede delitve dela
- Vloga mlade ženske v družbi skozi čas
- Usklajevanje dela, družine in skrbi zase

9.6. Primer kodiranja

Enakost med spoloma nekoč in danes	
11. Menim, da je enakost med spoloma dosegla tudi ruralno okolje, vendar ne še v takšni meji kot morda v mestih oz. kakršno bi si želeli.	Enakost med spoloma v ruralnem okolju Enakost do določene meje
12. Ženske v ruralnem okolju so s tem, ko so pridobile »enakovrednost moškim«, pridobile tudi veliko dodatnih obveznosti in skrbi.	Enakost med spoloma v ruralnem okolju Preveč zahtev
36. V ruralnem okolju še vedno prevladuje prepričanje o tipično moških in ženskih delih.	Enakost med spoloma v ruralnem okolju Ni enakosti
41. Še vedno veliko neenakosti pri iskanju službe (in posledično pri mesečnem plačilu).	Enakost med spoloma Ni enakosti
46. enakost je zgolj navidezna, v naše okolje je še vedno globoko zasidrano v delitev na moška in ženska dela.	Enakost med spoloma v ruralnem okolju Ni enakosti
47. Razdelitev dela je danes drugačna, saj ženske vedno več participirajo na trgu dela, postajajo bolj avtonomne.	Enakost med spoloma Enakost do določene meje
56. Menim, da se delo med spoloma sedaj manj razlikuje kot v preteklosti.	Enakost med spoloma Enakost do določene meje
70. Menim da je enakost med spoloma dosegla naše okolje do neke mere, da se moški več vključuje v skrb in varstvo otroka.	Enakost med spoloma v ruralnem okolju Enakost do določene meje
71. Razdelitev dela se sedaj definitivno razlikuje kot v preteklosti, ko je bila moška primarna naloga le delo za preživetje družine.	Enakost med spoloma Enakost do določene meje
87. Spoštujemo enakost med spoloma.	Enakost med spoloma Enakost
89. Moški nikoli ne bo moral roditi, ženska fizično ne mora biti enaka kot moški.	Enakost med spoloma Ni enakosti
90. Prisrčna premoč moških: ples... Pri plesu se ženske z veseljem prepustimo nadvladi moškim, da nas vodijo v svojem ritmu, a tu se ta želja pri vodenju konca	Enakost med spoloma Ni enakosti
91. Enakopravnost se je realno pokazala tudi v tem, da ženska v javnosti popije pivo, pokadi cigareto, vozi motor.	Enakost med spoloma Enakost
92. Moški obleče rdečo ali roza srajco, kar se mi zdi, da je bilo v preteklosti pravi tabu.	Enakost med spoloma Enakost
93. Nekaterim ženskam je nadvlada oz. nekakšna premoč nad moškimi oz. neodvisnost od moških mogoče že preveč stopila v glavo.	Enakost med spoloma Premoč žensk
117. Menim, da je enakosti med spoloma vse več in da se razlikuje glede na preteklost.	Enakost med spoloma Enakost do določene meje

ODNOSNO KODIRANJE – ENAKOST MED SPOLOMA

Ruralno okolje:

- 11. Menim, da je enakost med spoloma dosegla tudi ruralno okolje, vendar ne še v takšni meji kot morda v mestih oz. kakršno bi si želeli.
- 12. Ženske v ruralnem okolju so s tem, ko so pridobile »enakovrednost moškim«, pridobile tudi veliko dodatnih obveznosti in skrbi.
- 36. V ruralnem okolju še vedno prevladuje prepričanje o tipično moških in ženskih delih.
- 46. Enakost je zgolj navidezna, v naše okolje je še vedno globoko zasidrano v delitev na moška in ženska dela.

- 70. Menim, da je enakost med spoloma dosegla naše okolje do neke mere, da se moški več vključuje v skrb in varstvo otroka.

Splošno:

- 41. Še vedno veliko neenakosti pri iskanju službe (in posledično pri mesečnem plačilu).
- 47. Razdelitev dela je danes drugačna, saj ženske vedno več participirajo na trgu dela, postajajo bolj avtonomne.
- 56. Menim, da se delo med spoloma sedaj manj razlikuje kot v preteklosti.
- 71. Razdelitev dela se sedaj definitivno razlikuje kot v preteklosti, ko je bila moška primarna naloga le delo za preživetje družine.
- 87. Spoštujemo enakost med spoloma.
- 89. Moški nikoli ne bo moral roditi, ženska fizično ne mora biti enaka kot moški.
- 90. Pristrčna premoč moških: ples... Pri plesu se ženske z veseljem prepustimo nadvladi moškim, da nas vodijo v svojem ritmu, a tu se ta želja pri vodenju konca.
- 91. Enakopravnost se je realno pokazala tudi v tem, da ženska v javnosti popije pivo, pokadi cigareto, vozi motor.
- 92. Moški obleče rdečo ali roza srajco, kar se mi zdi, da je bilo v preteklosti pravi tabu.
- 93. Nekaterim ženskam je nadvlada oz. nekakšna premoč nad moškimi oz. neodvisnost od moških mogoče že preveč stopila v glavo.
- 117. Menim, da je enakosti med spoloma vse več in da se razlikuje glede na preteklost.

UREJANJE IZJAV V KATEGORIJE PO KODAH

Ni enakosti

36. V ruralnem okolju še vedno prevladuje prepričanje o tipično moških in ženskih delih.
41. Še vedno veliko neenakosti pri iskanju službe (in posledično pri mesečnem plačilu).
46. Enakost je zgolj navidezna, v naše okolje je še vedno globoko zasidrano v delitev na moška in ženska dela.
89. Moški nikoli ne bo moral roditi, ženska fizično ne mora biti enaka kot moški.
90. Pristrčna premoč moških: ples... Pri plesu se ženske z veseljem prepustimo nadvladi moškim, da nas vodijo v svojem ritmu, a tu se ta želja pri vodenju konca.

Enakost do določene meje

11. Menim, da je enakost med spoloma dosegla tudi ruralno okolje, vendar ne še v takšni meji kot morda v mestih oz. kakršno bi si želeli.

47. Razdelitev dela je danes drugačna, saj ženske vedno več participirajo na trgu dela, postajajo bolj avtonomne.

56. Menim, da se delo med spoloma sedaj manj razlikuje kot v preteklosti.

70. Menim, da je enakost med spoloma dosegla naše okolje do neke mere, da se moški več vključuje v skrb in varstvo otroka.

71. Razdelitev dela se sedaj definitivno razlikuje kot v preteklosti, ko je bila moška primarna naloga le delo za preživetje družine.

117. Menim, da je enakosti med spoloma vse več in da se razlikuje glede na preteklost.

Enakost

12. Ženske v ruralnem okolju so s tem, ko so pridobile »enakovrednost moškim«, pridobile tudi veliko dodatnih obveznosti in skrbi.

87. Spoštujemo enakost med spoloma.

91. Enakopravnost se je realno pokazala tudi v tem, da ženska v javnosti popije pivo, pokadi cigareto, vozi motor.

92. Moški obleče rdečo ali roza srajco, kar se mi zdi, da je bilo v preteklosti pravi tabu.

Premoč žensk

93. Nekaterim ženskam je nadvlada oz. nekakšna premoč nad moškimi oz. neodvisnost od moških mogoče že preveč stopila v glavo.

DEFINIRANJE POJMOV

Ni enakosti – določene intervjuvanke menijo, da enakost ni dosegla ruralnega okolja in je še vedno razvidna »premoč« moških, predvsem pri delitvi del na moška in ženska.

Enakost do določene meje – večina intervjuvank se strinja, da je enakost med spoloma večja, kot je bila v preteklosti, vendar zgolj na področju skrbi za otroka, saj sta oba starša primorana biti na trgu dela.

Enakost – ena intervjuvanka meni, da se enakost kaže v javnosti v načinu obnašanja, ki ni več tabuiziran (ženska v javnosti popije pivo, moški obleče roza srajco ipd.), vendar meni, da smo ženske ob pridobitvi enakopravnosti pridobile tudi velik dodatnih zahtev in odgovornosti.

Premoč žensk – intervjuvanka opozori na neželeno enakost med spoloma, vendar željo po premoči določenih žensk nad moškimi.

10. REZULTATI

10.1. Delitev dela v družini

Gospodinjska opravila in skrb za otroka sta še vedno večinsko ženski opravili: *»Gospodinjsko delo je v celoti v moji vlogi.«* prav tako upravno-administrativna in odnosna funkcija. Prisotno je tudi prepričanje, da so nekatera dela ženskam bolj v naravi. Prav tako se od moških še vedno pričakuje opravljanje tehničnih in težjih fizičnih del: *»med moške pa tehnična dela (košnja trave, priprava lesa za zimo, razna popravila...«*. Pojavlja se, da moški pomagajo pri gospodinjskih opravilih in skrbi za otroka. Torej se to ne smatra kot njihovo delo, vendar zgolj kot pomoč ženski pri njenem delu: *»Če je partner trenutno na voljo, se tudi on loti gospodinjskih opravil.«* in *»On tudi pomije posodo in pometa, ter včasih skuha, drugih ženskih opravil ne opravlja«*. Tako v času, ko moški skrbi za otroka, se z njim le igra: *»seveda takrat le čuva otroka in se z njim igra, ne dela drugega«*, ženska pa ob skrbi za otroka poskrbi tudi za gospodinjska opravila: *»Ko imam na skrbi jaz otroke se organiziram, da sproti še skuham in osnovno pospravim«*.

Opazno je, da so moška dela v družbi bolj cenjena kot ženska, kar tudi vodi do želje, da se dela po spolu več ne bi ločevalo. Še vedno je razvidna identiteta ženske kot matere in moškega kot odgovornega hranilca družine, čeprav sta oba spola aktivno vključena na trg dela.

10.2. Ustreznost delitve dela in vpliv na nastanek omenjene delitve dela

S trenutno delitvijo dela so mlade ženske zadovoljne oziroma so se je navadile: *»sem se je navadila«*. Pojavlja se zgolj želja, da bi moški večkrat skrbeli za otroka in se lotili tudi gospodinjskih opravil, vendar zgolj v obliki pomoči: *»si želim, da bi partner imel več časa za družino«* in *»Mogoče kakšna ura več pomoči pri gospodinjstvu in otroku.«*. Razlog temu je najverjetneje ta, da je nastanek trenutne delitve dela plod medsebojnega dogovora: *»Delo, ki si ga porazdelimo med sabo, se mi zdi korektno, saj se lepo medsebojno izpopolnjujemo«*, seveda tudi pod vplivom družbenih norm: *»Seveda se v družbi govori in se pričakuje, da smo si čim bolj enakopravni. Tudi to je sigurno prispevalo k naši razdelitvi dela. Je pa bistven razlog pri tem najina odločitev.«* Pomemben je tudi zgled delitve dela, ki je bil uveljavljen pri starših obeh partnerjev: *»vzorci oz. način življenja, ki sva ga prinesla vsak iz svoje družine, trenutna pričakovanja družbe, potreba po delovni aktivnosti«*.

10.3. Enakost med spoloma v družbi

Tako je razvidno, da se je enakost med spoloma ruralnega okolja zgolj dotaknila in le-ta obstaja zgolj v teoriji: *»enakost je zgolj navidezna, naše okolje je še vedno globoko zasidrano v delitev na moška in ženska dela«*. Razvidna je tradicionalna delitev na moška in ženska dela, enakost do določene mere se je pojavila zgolj pri skrbi za otroka, ker želijo biti moški v to področje življenja bolj vključeni: *»Menim, da je enakost med spoloma dosegla naše okolje do neke mere, da se moški več vključuje v skrb in varstvo otroka.«*, poleg tega pa sta partnerja v to primorana, saj razmere zahtevajo, da sta oba na trgu dela, kar pomeni, da je ženska včasih odsotna in moški mora poskrbeti za otroka: *»razdelitev dela je danes drugačna, saj ženske vedno več participirajo na trgu dela, postajajo bolj avtonomne«*. Enakost pa se je dosegla zgolj v javnosti, da je zdaj družbeno sprejeto, da ženska popije pivo in pokadi cigareto: *»Enakopravnost se je realno pokazala tudi v tem, da ženska v javnosti popije pivo, pokadi cigareto, vozi motor«*, ter da moški obleče roza srajco, kar je bil v preteklosti velik tabu. Opazno pa je tudi pojavljanje pretiranega uveljavljanja enakosti pri določenih ženskah, ki ne želijo le enakosti med spoloma, ampak celo žensko premoč nad moškimi: *»nekaterim ženskam nadvlada oz. nekakšna premoč nad moškimi oz. neodvisnost od moških mogoče že preveč stopila v glavo«*.

10.4. Vloga mlade ženske v družbi

Na podlagi mnenj je razvidno, da se je vloga mlade ženske skozi čas spremenila in je danes ženska bolj spoštovana in je ob moškemu: *»Vloga ženske se je skozi čas močno spremenila, in sicer na boljše, več pravic, več spoštovanja in upoštevanja, enakopravnosti.«*. Je pa ta enakost do določene meje ženskam prinesla veliko novih odgovornosti in skrbi: *»da družba od mlade ženske pričakuje, da ima pri določeni starosti partnerja, otroka, prostor, kjer biva, dokončan študij in službo, da jo smatra kot uspešno«*, kar postaja za ženske velik izziv: *»vsekakor velik izziv; Biti lepa, uspešna, v koraku s časom, družabna, izobražena, prijetna, urejena, odlična nežna mati«*. Pričakovanja družbe do mladih žensk so zelo visoka, saj bi morala poleg vloge gospodinje in matere, imeti še uspešno kariero in biti popolna na vseh področjih: *»Menim, da družba od mlade ženske pričakuje lepoto, vitalnost, skrb za zdravo prehranjevanje in gibanje v družini, opravljanje službe, popolno mamo.«*. Tudi tu je poudarjeno, da se je vloga žensk bolj spremenila v urbanih okoljih kot v našem ruralnem

okolju, kjer se oklepamo tradicionalnih vlog: *»Menim, da je enakost med spoloma dosegla tudi ruralno okolje, vendar ne še v takšni meri kot morda v mestih oz. kakršno bi si želeli.«*

10.5. Usklajevanje dela, družine in skrbi zase

Usklajevanje dela, družine in skrbi zase mladim ženskam ne dela večjih težav: *»zelo bi pomagalo, da bi imel dan 48 ur, toda z malo organiziranosti se da uskladiti vse, delo, družino, obveznosti, prijatelje, potovanje in seveda, da ne pozabimo – čas zase.«*, v kolikor pa morajo izbirati oziroma predvidevajo, da bodo v prihodnosti morale izbirati: *»trenutno sedaj, ko še nimam otrok usklajujem odlično«,* je skrb zase na zadnjem mestu: *»jaz pa žal skrb za sebe vedno postavim na zadnje mesto. Vedno dajem v ospredje skrb za družino in dom«* in *»premalo skrbim zase, za lastno zdravje.«* Ženske se zavedajo, da bodo skrb zase vedno postavile za družino in službo. Še vedno pa se pojavljajo težave v službah, kjer se odsotnosti zaradi skrbi za otroka ne odobrava in to otežuje usklajevanje omenjenih področij, kot je razvidno iz: *»težko usklajujem, kadar je otrok bolan, saj se bolniške odsotnosti zaradi bolezni otroka in skrbi zanj ne odobrava – zaradi tega razloga sem že bila odpuščena iz ene službe.«*

10.6. Poskusna teorija

Že z zajetimi mnenji zgolj sedmih mladih žensk si upam trditi, da se enakomerna razdelitev dela v ruralnem okolju še ni uveljavila. Tako ostaja tradicionalna delitev na moška in ženska dela. Moška dela zajemajo tehnična in fizična opravila, medtem ko se za žensko štejejo vsa gospodinjska dela, skrb za otroka, administrativno in odnosno delo. Pričakovana in dobrodošla je skrb za otroka tudi iz moške strani, še vedno pa je označena kot pomoč in ne kot enakomerno porazdeljeno delo med moškim in žensko. Tudi sama mnenja, katera dela so moška in katera ženska, se skladajo s trenutno razdelitvijo. Razlika, ki je razvidna od razdelitve dela pri naših starših in zdaj naše generacije, je po mnenju žensk ta, da so moški bolj vključeni v vzgojo in skrb za otroka, kljub temu da se to smatra kot pomoč ženski. Pri moških je poglavitna tema skrbi za otroka igra, medtem ko ženske ob skrbi za otroka poskrbijo še za gospodinjska opravila.

Nastanek trenutne delitve dela pripisujem več razlogom, ki so vsak nekaj doprinesli k trenutni situaciji. Nekateri so vplivali bolj in nekateri manj, odvisno tudi od posamezne ženske oziroma para ali družine, so pa pri vseh razvidni sledeči: pričakovanja družbe, medsebojni dogovor in vzorec razdelitve dela pri starših. Tako razdelitev dela pri starših v

večini primerov temelji oziroma stremi k tradicionalni razdelitvi, medtem ko medsebojni dogovor terja večjo enakopravnost. Kar pa se tiče pričakovanj družbe, trenutno prihaja do spora med generacijami in s tem tudi do neenotnih pričakovanj. Pričakovanje večine mlajše generacije in urbanega okolja je enakopravna razdelitev dela in odstranitev oznak moško in žensko delo, medtem ko so pričakovanja starejše generacije iz ruralnega okolja močno zasidrane v oznake delitve dela po spolu. Je pa razvidno, da so ženske z razdelitvijo dela, kljub neenakosti, zadovoljne oziroma so se je navadile. Prisotna je močna želja po priznanju, torej da bi se t.i. ženska dela bolj cenilo, saj so trenutno moška dela bolj cenjena, ženska pa pričakovana in necenjena. Ženske si želijo večje prisotnosti moških pri gospodinjskih opravilih in skrbi za otroka, čeprav le v obliki pomoči in omenjena dela smatrajo kot svoja.

Enakost med spoloma tako skladno z zgoraj navedenimi ugotovitvami, ruralnega okolja ni dosegla oziroma se ga je zgolj dotaknila. Delitev dela po spolu je razvidna, tradicionalnosti se odmika zgolj področje skrbi za otroka, kjer si tudi moški želijo večje participacije. Razlog temu se pripisuje tudi trenutnim razmeram na trgu, kjer je za spodobno življenje skoraj nujno, da sta zaposlena oba starša. Tako se moški sreča s trenutki, ko je primoran poskrbeti za otroka, saj je mati odsotna. Navidezna enakost pa se je dosegla pri obnašanju v družbi. Od žensk se ne pričakuje več lastnosti, kot so podrejenost, plašnost in zadržanost, saj lahko brez predsodkov v družbi kadi in pije alkohol. Prav tako moški v javnosti lahko nosi rožnata oblačila. Čeprav so zgornja obnašanja kljub temu med starejšo generacijo še vedno neodobravana. Pojavlja pa se tudi fenomen, da se pri določenih ženskah opaža pretirano uveljavljanje enakosti oziroma premoči nad moškimi, kar pa tudi ni odobravano s strani moških, starejših generacij, kot tudi večine mladih žensk, kar pomeni, da so takšna razmišljanja bolj izjema kot pravilo.

Vloga mlade ženske se je skozi čas spremenila in ženske se bolj ceni kot v preteklosti, kar je največja opažena želja glede same razdelitve del in vlog po spolih. Vloga ženske se je po pomembnosti in prepoznavanju približala vlogi moškega, je pa s tem ženske postavila pred veliko izzivov in visoka pričakovanja. Od ženske se poleg opravljanja gospodinjskih opravil, skrbi za otroka, administrativnega in odnosnega dela, pričakuje še uspešna kariera, popoln izgled in odlično starševstvo.

Ravno zaradi zgornjih vse obsežnejših pričakovanj se med delom in družino najmanj poskrbi zase. Ženske sicer pravijo, da ta tri področja življenja usklajujejo spretno, da pa bi si želele več časa namenjenega skrbi zase, kar je sedaj postavljeno na zadnje mesto. Če se vrnemo na prvo temo naloge, pa bi k temu pripomoglo prav vključevanje oziroma večja

pomoč moških pri skrbi za otroka in gospodinjskih opravilih, če ne enakopravna razdelitev dela v omenjenih področjih.

11. RAZPRAVA

Zavedam se, da bi bilo v raziskavo smiselno zajeti tudi moški vidik glede samih vlog in razdelitve dela, vendar mi je kot ženski pomembno žensko mnenje in kako dojemamo svoja življenja. Skozi študij Socialnega dela z družino sem velikokrat naletela na teme, kot so novo očetovstvo in enakopravna razdelitev dela, ki sta bila razvidna iz veliko opravljenih raziskav, a teh tem in vidikov v našem ruralnem okolju nisem prepoznala, zato sem želela preveriti, ali se s podobnimi situacijami srečujejo tudi ostale ženske ruralnega okolja, v mojih letih.

Tako skozi čas, na področju družinskih oblik, razlike niso opazne. Prevladujejo nuklearne družine, reorganiziranih, enostarševskih in istospolnih družin ni zaslediti. Tako se potrjuje trditev Švab (2002b), da se obliko nuklearne družine ter podobi očeta hranilca in matere gospodinje povečuje. Pojavljajo se maritalne spremembe, saj je vse več parov neporočenih. Od sedmih sogovornic je tako poročena le ena. Glede rodnostnih sprememb je razvidno upadanje števila otrok, vendar je starost ženske pri rojstvu prvega otroka nižja od slovenskega povprečja. V letu 2017 je bila zabeležena 29,4 (SURs). To trdim iz dejstva, da imajo štiri od sedmih sogovornic enega otroka ali več in še niso dopolnile 26 let, ostale jih načrtujejo kmalu.

Delitev dela v družini ostaja spolno determinirana. Moškim so pripisana tehnična dela in popravila, ki so navadno fizično zahtevnejša. Povečala se je sicer aktivnost moških v očetovski vlogi, vendar ta zajema prijetnejša opravila povezana z otroki. Medtem ko so druga vsakdanja rutinska opravila pripisana ženskam, tako s strani moških kot žensk samih. Antić Gaber (2015) tu dobro opiše, da smo ženske in moški prisiljeni v določene družbene vloge, ki narekujejo tudi delitev dela, in gremo pogosto kar sami po tej spolno zaznamovani poti. Kljub temu da Haralambos (2001) pove, da vloga gospodinje matere, ni nujna za delovanje družinske celice, ter da ta vloga ženske obstaja le, ker je prikladna za moške, takšno razmišljanje ruralnega okolja še ni doseglo. Ker se po urbanih področjih uveljavlja bolj enakomerna razdelitev dela, je potrjeno, da so družbene vloge spolov določene kulturno in ne biološko. Iz tega sklepam, da lahko pri generaciji naših otrok pričakujemo večji približek enakopravnosti, glede delitve dela, saj se vedenje otrok po spolu oblikuje že od zgodnjih let dalje.

Enakost med spoloma je v ruralnem okolju dosegla le področje nastopa v javnosti oziroma glede tem, ki so bile nekoč tabu. Še vedno pa je razvidna socialna narava, kot temu pravi Gostečnik (2014), saj je družba tista, ki od deklet pričakuje, da so nežna, sočutna in materinska, fantje pa samostojni, zanesljivi in samozavestni. Te lastnosti družba še vedno

pričakuje in so takšna obnašanja podprta. Tako ostajamo v sredici »zdravega« in »normalnega« povprečja spolnih identitet, kot to povzema Tratnik (2013).

Vloga mlade ženske v družbi se je spremenila glede cenjenosti opravljenega dela, je bolj spoštovana in bližje moškemu po pomembnosti, so pa spremembe ženskam prinesle tudi veliko visokih zahtev in novih izzivov. Razvidna je trditev Prijon (2012), da je večina ženskega dela v zasebni sferi, kot sta skrb za dom in otroke, vendar se čedalje večji pomen in vrednost daje tudi telesu, kot estetskemu in seksualnemu objektu, ki je namenjen užitku in zabavi, hkrati pa odraža tudi duševno, emocionalno in moralno stanje posameznice. Tako si ženske ne morejo privoščiti pomanjkljivosti na svojem telesu in bi morale veliko časa posvečati skrbi zase, kar pa ob ostalih ženskih delih ni dosegljivo. Je pa tu sprememba razvidna pri moških, katerim je bilo prej dovoljeno razkošje brezskrbnosti, zdaj pa priznavajo pomen zunanjega videza, da skozi svoje negovano in disciplinirano telo okolici sporočajo, da se pod mišicami skriva inteligenca, poslovna kompetentnost in skrbnost.

Samostojna tema vloga mlade ženske v družbi je lahko materinstvo. Strinjam se z Erzar in Kompan Erzar (2011), ki navajata, da je odločitev za materinstvo še vedno normativno, obvezno, družbeno pričakovano in časovno regulirano dejanje, kar Švab (2011) natančneje obrazloži z dejstvom, da ni prišlo do resnične spremembe pri svobodni volji žensk glede materinstva. Pojavlja se zgolj iluzije svobodne izbire, k čemur pripomorejo naslednji razlogi, kot so podaljšana mladost, daljšanje obdobja šolanja, večanje deleža žensk, ki se odločijo za diplomski študij, zaostreni pogoji na trgu delovne sile itn., kar se kaže tudi med mojimi intervjuvankami.

Potrebno se je dotakniti tudi usklajevanja dela, družine in skrbi zase, ki še vedno ostaja zgolj ženska dilema. Med tremi modeli, ki jih navaja Ule (2003), je v ruralnem okolju najbolj razviden tretji, in sicer, da se ženske odločajo za materinstvo in službo ter tako pri dvojni zaposlenosti ne skrbijo zase, kljub temu da trenutno sebe smatrajo kot uspešne pri usklajevanju. Tako se srečujejo s preobremenitvijo oziroma večkratno obremenitvijo in stresom, kar kot težavo poudarja tudi Dirnberger-Puchner (2016).

12. SKLEPI

- Gospodinjska opravila in skrb za otroka, prav tako upravno-administrativna in odnosna dela, so še vedno večinsko ženska opravila.
- Od moških se še vedno pričakuje opravljanje tehničnih in težjih fizičnih del.
- Moški pomagajo pri gospodinjskih opravilih in skrbi za otroka.
- Moški se ob skrbi za otroka posveča zgolj igri, medtem ko ženska poleg opravi tudi gospodinjska dela.
- Moška dela so v družbi bolj cenjena kot ženska.
- S trenutno delitvijo dela so mlade ženske zadovoljne oziroma so se je navadila.
- Ženske si želijo več pomoči moških pri skrbi za otroka in gospodinjskih opravilih.
- Delitev dela je plod medsebojnega dogovora, vpliva družbenih norm in delitve dela, ki je bila uveljavljena pri starših obeh partnerjev.
- Enakost med spoloma v ruralnem okolju ni razvidna.
- Moški se posvečajo skrbi za otroka, predvsem zaradi razloga, da je tudi ženska zaposlena in tako včasih odsotna.
- Enakost med spoloma je prepoznana v obnašanju v javnosti.
- V primerjavi s preteklostjo, je danes ženska bolj cenjena in spoštovana.
- Želja po enakosti med spoloma je ženskam prinesla veliko novih odgovornosti, skrbi in izzivov.
- V ruralnem okolju se oklepamo tradicionalnih vlog moškega in ženske.
- Usklajevanje dela, družine in skrbi zase mladim ženskam ne dela večjih težav, je pa skrb zase postavljena na zadnje mesto.
- Še vedno se pojavljajo delovna mesta, kjer so ženske diskriminirane zaradi materinstva.

13. PREDLOGI

13.1. Za raziskavo

- Vključitev moškega vidika ali vključitev mladih žensk iz urbanega okolja za boljšo primerjavo.
- Večji vzorec.
- Vključitev dejavnikov, kot so stopnja izobrazbe, število družinskih članov, pomoč tretjih oseb ipd.
- Dodatna vprašanja na temo vzgoje intervjuvank, z vidika vzgoje, ki so je bile deležne, in vzgoje, ki jo želijo nameniti svojim otrokom, na temo spolnih vlog in delitve dela.

13.2. Za problematiko

- Ozaveščanje staršev, da otroci s socializacijo in vzgojo izoblikujejo vzorce in načine življenja, ki so spolno determinirani. Pomembno je spodbujati h kupovanju igrač, načinu oblačenja, pomoči pri delu ipd., ki ni spolno identificirano.
- Ozaveščanje o neenakosti med spoloma, poudarjanje in predstavitev dobrih praks enakosti.
- Ozaveščanje in reflektiranje spolno določenih vlog v družini – zakaj do njih prihaja, raziskati možnosti za izenačitev vlog.
- Omogočiti boljše pogoje za koriščenje skrajšanega delovnega časa, predvsem pa spodbujanje delodajalcev k le-temu, saj bi si s tem ženske seveda po lastni izbiri lahko zagotovile več možnosti za usklajevanje dela, družine in skrbi zase.
- Preprečevanje diskriminacije na delovnem mestu z osveščanjem delavk o njihovih pravicah in postopkih za njihovo udejanjanje, zvišanjem kazni za kršitve pravic, ki izhajajo iz dela, poostreno nadzorovanje izvajanja pravic ter pospešitev obravnave na delovnih in socialnih sodiščih.
- Vloga medijev: poudarjanje enakosti in spodbujane sprememb družbenih norm.
- Literatura: več moške literature glede vzgoje in skrbi za otroka, kar bi jih spodbudilo k večjem sodelovanju že pred rojstvom otrok.

13.3. Za socialno delo

- Za socialne delavke in delavce je pomembno poznavanje in razumevanje neenakosti med spoloma, saj lahko to pomembno vpliva na obravnave glede nasilja v družini, dela v kriznih centrih in mladinskih domovih.
- Pomembno je tudi zavedanje razlik dela socialnih delavk in delavcev v ruralnih in urbanih okoljih. Določeni pristopi in postmoderno razmišljanje lahko v ruralnem okolju pripelje do neodobravanja in s tem mišljenja sogovornikov o nekompetentnem delu zaposlenih. Pomembno je spoštljivo ravnanje z razlikami med okolji.
- Za uspešno delo je pomembno razumevanje življenjskih procesov oseb iz ruralnega okolja, posebnosti, ki v urbanem okolju niso več tako utrjene, in zagotavljanje enakih človekovih pravic ljudi iz vseh okolij, kljub temu da v ruralnem okolju včasih zahtevajo več vloženega truda od obeh (vseh) sogovornikov.

14. UPORABLJENA LITERATURA

- Antić Gaber, M. (2015). Strukturiranje slovenske družbe in spol kot strukturirana in strukturirajoča struktura. V Antić Gaber, M. (ur.), *Zahtevna razmerja: spol, strukturne ovire in priložnosti* (7-14). Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete v Ljubljani.
- Butler, J. (2001). *Težave s spolom: feminizem in subverzija identitete*. Ljubljana: ŠKUC.
- Cigale, M. (1992). O ženskem delu. V Cigale, M., Turk, M., Trbižan Vidmar, Ž., & Železnik, N. (ur.) *Zbornik: Ko odgrneš sedem tančic* (str. 37-45). Ljubljana: Društvo iniciativa.
- Černigoj-Sadar, N. (1991). *Moški in ženske v prostem času*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Dirnberger-Puchner, S. (2016). *Ali postajamo naši starši? Umetnost spremeniti svoje življenje*. Logatec: FirisImperl.
- Drglin, Z. (2002). Materinstvo in razvoj novih reproduktivnih tehnologij – usodna srečanja. *Časopis za kritiko, znanost domišljijo in novo antropologijo* (str. 95-108), letnik xxx, 2002, številka 207–208. Ljubljana: Študentska založba.
- Elliot, F. R. (1986). *The family: change or continuity?* London: Macmillan Education.
- Erzar, T., & Kompan Erzar, K. (2011). *Teorija navezanosti*. Celje: Društvo Mohorjeva družba.
- Fausto-Sterling, A. (2014). *Biološki/družbeni spol: biologija v družbi*. Ljubljana: Krtina.
- Haralambos, M., & Holborn, M. (2001). *Sociologija: Teme in pogledi*. Ljubljana: DZS.
- Gorščak, N. (1992). Ženske v Evropi: ženska v Sloveniji. V Cigale, M., Turk, M., Trbižan Vidmar, Ž., & Železnik, N. (ur.) *Ko odgrneš sedem tančic* (str. 11-14). Ljubljana: Društvo iniciativa.
- Gostečnik, C. (2014). *So res vsega krivi starši?* Ljubljana: Teološka fakulteta in Frančiškanski družinski inštitut.
- Jogan, M. (2001). *Seksizem v vsakdanjem življenju*. Znanstvena knjižica. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

- Kanjuro Mrčela, A. (1995). Poklicne vloge žensk – položaj žensk v sferi plačanega dela. V Bukinac, Z. (ur.) *Zbornik študij: Ženske in oborožene sile* (str. 51-66). letnik 2, številka 1. Ljubljana: Formatisk.
- Kelly, J. R. (1987). *Freedom to be. A new Sociology of Leisure*. New York: Macmillan Publishing Company.
- Leskošek, V. (2002). *Zavrnjena tradicija: Ženske in ženskost v slovenski zgodovini od 1890 do 1940*. Ljubljana: Založba /*cf.
- Leskošek, V. (2006). Žensko gibanje in socialno delo. V Zaviršek, D., & Leskošek, V. (ur.) *Zgodovina socialnega dela v Sloveniji* (str. 39-60). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Leskošek, V. (2015). Mesto žensk med kulturno produkcijo in spolni specifičnostjo. V Velikonja, M. (ur.) *Časopis za kritiko znanosti* (str. 7-8), letnik 43, številka 261. Ljubljana: Študentska založba.
- Mahnič, A. (1998). *Žensko poglavje: Zakaj je prav in naravno, da je žena podrejena možu?* Ljubljana: Društvo za kulturološke raziskave.
- Miklavčič, M. (2013). *Ogenj, rit in kače niso za igrache*. Žiri: Jutri.
- Miklavčič, M. (2017). *Ogenj, rit in kače niso za igrache. Del 2, Babice, hčere, vnukinje*. Žiri: Jutri 2052.
- Oakley, A. (2000). *Gospodinja*. Ljubljana: ŠKUC
- Padavic, I., & Reskin, B. (2004). *Women and men at work*. Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage Publications, Inc.
- Prijon, L. (2012). *Podrejenost žensk v zahodni družbi: Mit, realnost ali kliše?* Ljubljana: Založba Vega.
- Rener, T. (2006). Odraščati v družinah. V Rener, T., Sedmak, M., Švab, A., & Urek, M. (ur.) *Družine in družinsko življenje v Sloveniji* (str. 46-88). Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Založba Annales, Zgodovinsko društvo za južno Primorsko.
- Salecl, T. (2003). *Enakost spolov in spreminjanje vrednot*. Ljubljana: Urad za enake možnosti.

- Salecl-Bevc, T., & Neubauer, V. (ur.) (1995). *Problemi žensk na delovnem mestu – opažanja sindikatov*. Ljubljana: Vlada Republike Slovenije, Urad za žensko politiko.
- SURS. (2019). *Statistični podatki prebivalstva*. Pridobljeno 17. 1. 2019 s <https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/95>
- Švab, A. (2001). *Družina: od modernosti k postmodernosti*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Švab, A. (2002). Divided We Stand: teme in dileme študij spolov. V Debeljak, A., Stanković, P. Tomc, G., & Velikonja, M. (ur.), *Cooltura: uvod v kulturne študije* (str. 195-210). Ljubljana.
- Švab, A. (2002a). Mesto družine – družbena funkcionalnost družine v postmodernosti. V Velikonja, M. (ur.). *Časopis za kritiko, znanost domišljijo in novo antropologijo* (str. 79-93), letnik xxx, 2002, številka 207–208. Ljubljana: Študentska založba.
- Švab, A. (2002b). Nove družine – nove in stare ideologije. V Velikonja, M. (ur.). *Časopis za kritiko, znanost domišljijo in novo antropologijo* (str. 75-77), letnik xxx, 2002, številka 207–208. Ljubljana: Študentska založba.
- Tratnik, S. (2013). *Konec strpnosti*. Ljubljana: Škuc.
- Ule, M., Kuhar, M. (2003). *Mladi, družina, starševstvo: Spremembe življenjskih potekov v pozni moderni*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Uradni list Republike Slovenije. (2013). *Ustava Republike Slovenije*. Pridobljeno 1. 5. 2019 s http://www.us-rs.si/media/ustava_koncna.2013.pdf
- Pravno informacijski sistem. (2019). *Zakon o delovnih razmerjih*. Pridobljeno 2.5.2019 s <http://imss.dz-rs.si/imis/fl1c3dd2a0a388f85f59.pdf>
- Zaviršek, D. (2006). Spol in profesionalizacija socialnega dela v socializmu. V Zaviršek, D., Leskošek, V., Bock, G., Dekleva, B., Jeraj, M., & Ule, M. (ur.) *Zgodovina socialnega dela v Sloveniji* (str. 15-38). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Zupan Sosič, A. (2006). *Robovi mreže, robovi jaza*. Maribor: Litera

15. PRILOGE

15.1. Vodilo za intervju

1. Kakšna je delitev dela v družini, če tu zajamemo gospodinjsko delo, skrb za otroke, finančna in upravno-administrativna dela, tehnična opravila in popravila ter odnosno delo? Kaj smatrate kot žensko delo, kaj kot moško delo in kaj kot skupno delo?
2. Veliko je govora o enakosti med spoloma. Ali menite, da je enakost dosegla tudi naše okolje v smislu razdelitve družinskega dela? Menite, da se razdelitev dela med spoloma sedaj razlikuje od razdelitve v preteklosti.
3. Kako se počutite ob trenutni razdelitvi dela? Vam le-ta ustreza in zakaj, ali bi želeli kaj spremeniti? Zakaj menite, da se je takšna delitev dela vzpostavila? Je bil to medsebojni dogovor, ste morda prevzeli razdelitev dela vaših staršev oziroma staršev partnerja, ali ste morda razdelitev dela prilagodili pričakovanje družbe? Kakšne menite, da so zahteve družbe glede razdelitve dela?
4. Kaj menite, da od vas kot mlade ženske pričakuje družba? Kako vidite svojo vlogo v družbi? Kako menite, da se je vloga ženske spremenila skozi čas? Je vloga mlade ženske danes enaka vlogi, ki so jo imele naše matere?
5. Kako usklajujete delo in družino? Menite, da morate ali ste morali izbirati dve področji življenja od treh, torej med delom, družino in skrbjo zase? Če da, kaj od tega ste izbrali in na kakšen način se to kaže v vašem življenju?

15.2. Transkripti intervjujev

Ženska 1

1. Gospodinjska dela (kuhanje, pranje, pospravljanje, skrb za rože, pranje avtomobila ...): jaz

Skrb za otroke: oba. **Če sva doma oba, potem imam na skrbi otroka jaz, če pa sem odsotna (v službi) pa ima partner, ali pa si takrat urediva drugo varstvo...** Partner opravlja vse potrebno: previjanje, hranjenje (kosilo pripravim jaz že prej, on ne kuha), kopanje, umivanje zob, odpravi otroka spat, po potrebi odpelje otroka k zdravniku. **Medtem ko on čuva otroke, ne dela nič drugega** (da bi pospravljali stanovanje ali urejal okolico. **Ko imam na skrbi otroke jaz, se organiziram, da sproti še skuham in osnovno pospravim.** Ko je otrok bolan, zanj skrbiva oba (morda jaz nekoliko več), izostanke iz službe kombinirava.

Finančno administrativna dela: **vse položnice plačam jaz in nakupe v trgovini opravim sama.** Partner financira nakup avta, registracijo avta... Dopust plačava oba (partner večji del). Partner varčuje za gradnjo hiše in plačuje kredit za nakup parcele.

Tehnična opravila in popravila: večinsko opravi partner, jaz le manjše stvari (zamenjam žarnico). Če se karkoli pokvari, partner prevzame skrb za popravilo ali menjavo. Popravilo avta: partner. Priprava drv – partner. Košnja zelenice in urejanje zelenjavnega vrta: jaz.

Nimam narejenih ločnic, vedno dopuščam možnost, da lahko oba spola opravljata vsa dela. Se pa v našem slogu življenja kaže na ločevanje del na moška in ženska. **Ženska so skrb za gospodinjstva opravila** (pranje perila, obešanje perila, kuhanje, pospravljanje stanovanja, čiščenje stanovanja in okolice), **večinska skrb za otroke, skrb za rože in vrt. Moška dela so: fizična dela, skrb za večji zaslužek** (poleg službe opravlja še delo doma, s katerim popravlja družinski proračun – se pa denar ne deli na moj in njegov (čeprav je meni včasih nerodno reči, da bi potrebovala denar za nakup živil; mi pa večkrat partner sam ponudi finančno pomoč tako, da mi da npr. 50€ in reče, naj s tem nakupim vse potrebno za gospodinjstvo).

Skupno delo bi rekla, da je predvsem skrb za otroke, vzgoja otrok, iskanje drugega varstva, če sva oba odsotna..

Ne počutim se manjvredna. **Menim, da je enakost med spoloma dosegla tudi ruralno okolje, vendar ne še v takšni meji kot morda v mestih oz. kakršno bi si želeli.** Menim, da so ženske v ruralnem okolju s tem, ko so pridobile »enakovrednost moškim«, pridobile tudi veliko dodatnih obveznosti in skrbi – ženske hodijo v službo in v veliki meri skrbijo za dom in družino, kar je včasih težko usklajevati. Predvsem čutim težko usklajevanje med delovnim in družinskim življenjem v primerih, ko otrok zboli, ker kapitalistična družba ne odobrava izostanek mam od dela zaradi bolezni otroka. **Menim, da je vse več žensk preobremenjenih, pod stresom in posledično se kaže tudi veliko bolezni.**

Sigurno se razlikujejo, saj je delež zaposlenih žensk večji in se od žensk tudi pričakuje da je delovno aktivna – zaposlena. V primeru, da je brezposelna, se jo hitro označi kot leno, nesposobno. **Dela, kot so skrb za otroka, dom, gospodinjstvo (ki jih opravlja ženska), so manjvredna dela v primerjavi s fizičnim delom, ki ga opravljajo moški** – spravilo drv, gradnja hiše, opravljanje dejavnosti na črno, ki prinaša dodaten zaslužek moškemu.

2. Mislim, da mi delitev dela ustreza oz. **sem se je navadila.** Občasno se s partnerjem sporečeva glede delitve dela oz. želim uveljavljati svoje delo kot vredno in menim, da sem pri tem tudi uspešna. **Mislim, da se je najin pogled (obeh s partnerjem) na delitev dela spremenil, odkar sva dobila otroka, za katerega skrbiva oba,** in odkar sem šla jaz v službo in je partner takrat primoran prevzeti celotno skrb za otroka nase (**seveda takrat le čuva otroka in se z njim igra, ne dela drugega**). Tako je tudi on opazil, da mora včasih odložiti svoje delo in v ospredje postaviti skrb za otroka.

Občasno **si želim, da bi partner imel več časa za družino** – saj si poleg službenih obveznosti velikokrat naloži še veliko dodatnega dela in mu posledično zmanjkuje časa za družino (zame in otroka). Se pa zavedam, da veliko dela z razlogom, da bomo v čim krajšem času imeli svojo hišo in upam, da bomo takrat imeli več časa zase in za druženje.

Menim, da je tu več dejavnikov – **vzorci oz. način življenja, ki sva ga prinesla vsak iz svoje družine** (izkušnje iz preteklosti), **trenutna pričakovanja družbe** (oba partnerja zaposlena za polni del. čas), **potreba po delovni aktivnosti** zaradi gradnje hiše..

- **Oba partnerja zaposlena – delovno aktivna.**
- **Mama ima identiteto mame – mora imeti razvit materinski čut, empatijo, skrb za otroke.**
- **Moški mora biti moški – delaven, delati odgovorne in premišljene poteze, prevzemati velike odgovornosti.**

- Partnerja se morata med seboj spoštovati, **oba skrbeti za otroka** (ko vidijo očeta z otrokom v trgovini, vsi rečejo »kako skrben oče« – ta je pa res pravi ati, pusti svoje delo in se posveča otroku, vsa čast..., medtem ko je samoumevno, da so otroci povsod poleg, kjer je mama – ko pridem v trgovino sama, me vsi sprašujejo, kje imam otroka... medtem kadar pride v trgovino ati sam, ga nihče ne bo povprašal, kje ima otroka).
3. **Izobraženost + mlada imeti otroke (kar je težko**, sama sem imela otroka med študijem in je bilo zelo naporno dokončati letnik z majhnim otrokom in spisati diplomsko nalogo, **zraven pa skrbeti še za vsa gospodinjska opravila**. Večkrat je bilo tako hudo, da sem sama opazila, da potrebujem sprostitev in relaksacijo, da sem se sestavila nazaj. Hkrati se pričakuje, da **smo vedno nasmejane in da navzven ne kažemo svojim težav in skrbi**, da smo **dobrodelne, dobrega srca, vedno pripravljene pomagati, da smo ljubeče** (ljubeče do otrok, partnerja in še vseh bližnjih). **Da se ne prepiramo, smo tiho, včasih ponižne** (da ne kuhamo prepиров, smo raje tiho).
- Zdi se mi, da ima družba visoka pričakovanja, tako do žensk kot moških**, in da se je včasih težko soočiti s tem, ko ti v življenju, kaj ne uspe po normah ali tvojih pričakovanjih (ki so oblikovana glede na norme družbe). Zato se mi zdi, da se vse manj ljudi zna iskreno veseliti, zabavati in družiti –opažam, da smo ljudje precej zadržani, da ne izražamo svojih občutkov (saj s tem nismo moteči v družbi, ker se zapiramo in ne drezamo).
- Sem ženska, mlada mamica. **Mlada mamica** – ta identiteta je včasih pozitivna (ker se ljudem zdi to ljubko in simpatično), po drugi strani pa te včasih zaradi mladosti v vrtcu ne jemljejo tako resno kot druge mame, ki so 10 let starejše od mene.
- Vsaka ženska (tako naše mamo, kot moja generacija) se je morala v svojem obdobju **boriti in dokazovati, po drugi strani pa biti ponižna in tiho** – kar je malo kontradiktorno in ravno v tem se mi zdi največja težava biti ženska. **Vsaka si izbere svojo pot, odvisno je od tega, koliko je pogumna, drzna in od ostalih okoliščin** (vpliv družine, priimka v okolju, finančnega položaja družine, vpliva staršev itd.). Menim, da je razlika v tem, da se morda **naše mame niso tako obremenjevale z delovno kariero, kot me sedaj** – takrat so po končani službi dobile delo v svoji stroki in ga delajo še danes (ni bilo toliko straha pred brezposelnostjo, kot je sedaj). Sedaj je več prekarnih del, nestabilnih del, zaradi katerih se je težko odločiti za samostojno življenje, vzpostavitev družine in gradnje hiše. Če ima partner stabilnejšo službo, potem je že lažje. Doživljam pa večkrat, da partner težko razume, da ne opravljam dela v svoji stroki, da delam v tri izmene (saj on dela samo dopoldne in od ponedeljka do petka) – zaradi česar se tudi občasno sporečeva (predvsem kadar delam popoldne in ima takrat v varstvu otroka in posledično ne more delati svojih del).
4. Trudim se, da usklajujem vse kolikor se da, vendar velikega vpliva na razpored dela v službi trenutno nimam. **Družinsko življenje moram prilagajati službi**. Predvsem **težko usklajujem, kadar je otrok bolan**, saj se bolniške odsotnosti zaradi bolezni otroka in skrbi zanj ne odobrava – **zaradi tega razloga sem že bila odpuščena iz ene službe**, kar me je zelo prizadelo. Po navadi se obračam v takšnih primerih na svoje bližnje (to so predvsem tašča in svakinja, saj moja mama živi 80km stran in se na njo le redko obračam). Zdi se mi, da je pri usklajevanju družinskega in delovnega življenja v ospredju organizacija varstva za otroka in ne toliko, kaj bomo delali doma ali kam bi šli na izlet.

Skrb zase?? Kaj je že to?? Joj, že 100 let si nisem nič kupila ali privoščila. Zdi se mi, da ženske iz mest bistveno več dajo na sebe, kot ženske iz podeželja – so urejene po zadnji modi, **jaz pa žal skrb za sebe vedno postavim na zadnje mesto. Vedno dajem v ospredje skrb za družino in dom.** Tako, da bi lahko rekla, da sem izbrala dve področji življenja: 1. mesto: družina in 2. mesto delo.

Ženska 2

1. Glede na to, da živim s sostanovalci, ki so moji prijatelji, **ima vsak čez svoj del gospodinjskih opravil, finančno in upravno-administrativnih del, tehničnih opravil in popravil ter odnosnega dela.** Ne ločujem med ženskim in moškim delom, po mojem mnenju gre bolj za **dogovarjanje in prilagajanje.** Menim, da **v ruralnem okolju še vedno prevladuje prepričanje o tipično moških in ženskih delih.** V preteklosti so bila dela po moje še bolj ločena glede na spol.
2. Ob trenutni razdelitvi dela se počutim super, saj **sama skrbim za sebe, delam za sebe. Taka delitev dela se je vzpostavila, ker sem samska in samostojna.** Menim, da družba, sploh v ruralnih okoljih, **še vedno pričakuje od ženske, da bo ona kuhala, prala, tudi pretežno vzgajala in podobno, moški pa naj bi prevzel bolj tehnična, fizično zahtevnejša dela.**
3. Glede na družbene norme, menim, da **družba od mlade ženske pričakuje, da ima pri določeni starosti partnerja, otroka, prostor, kjer biva, dokončan študij in službo, da jo smatra kot uspešno.** Osebnostno je moja vloga v družbi trenutno povezana s tem, kar počnem – pomagam ljudem. Skozi čas smo si ženske pridobile več enakopravnosti, vsaj glede pridobivanja izobrazbe, se pa mi zdi, da je še **vedno veliko neenakosti pri iskanju službe (in posledično pri mesečnem plačilu)** in v partnerskem življenju pri delitvi dela. **Vloga ni enaka kot včasih, naše matere so imele manj možnosti pri izbiri izobrazbe ter še bolj se je smatralo, da mora ugajati svojemu možu.**
4. S tem nimam težav, saj nimam še svoje družine. Mojo primarno družino in prijatelje (izbrano družino) vidim toliko kolikor želim in še vseeno mi ostane čas zase in za delo. **Za enkrat še nisem rabila izbirati.**

Ženska 3

1. **Gospodinjsko delo – vse ženske** (jaz, moževa sestra, moževa mama, moževa stara mama)
Skrb za otroke – vsi smo že odrasli, ko bodo otroci (jaz, mož, sestra, moževa mama)
Finančna in upravno administrativna dela – jaz in mož zase, tašča (moževa mama) in tast skrbita za možovo babico in dedka, moževa sestra zase, možev brat – zase.
Tehnična opravila, popravila – vsi moški pri hiši, občasno tudi moževa sestra
Žensko delo – menim, da ne bi smeli deliti dela na moško in žensko, vsako delo je lahko moško ali žensko.
Skupno delo – po dogovoru med člani gospodinjstva
Enakost med spoloma – **enakost je zgolj navidezna, naše okolje je še vedno globoko zasidrano v delitev na moška in ženska dela** (vsaj v praksi), marsikdo je zagovornik enakopravnosti (v teoriji), v praksi pa tega ne upošteva oz. deluje v nasprotju s tem.

Razdelitev– nekoč in danes: **razdelitev dela je danes drugačna, saj ženske vedno več participirajo na trgu dela**, postajajo bolj avtonomne, niso več po cel dan doma (da bi kuhale, pospravljale, vzgajale otroke).

2. Počutim se dobro, saj imam občutek, da sem v veliki meri avtonomna pri tem, kaj bom počela in kaj ne. **Glede dela se sproti dogovarjamo, kaj bo kdo počel, nekatere zadolžitve so stalne. Želela bi spremeniti družbeno mnenje o tem, da so nekatera dela tipično moška (denimo strojništvo, elektrotehnika, popravila...) oz. ženska (kuhanje, pospravljanje, učiteljevanje...).** Družba zahteva danes od moškega in ženske, da sta čim bolj univerzalna (da vsak od njiju zna in opravlja vsa dela, ki so potrebna za normalno funkcioniranje gospodinjstva).
3. Od mene se še vedno pričakuje: opravljanje gospodinjskega dela (pospravljanje, kuhanje, čiščenje), opravljanje opravil vezanih na službo, skrb za otroka (ko jih bom imela).
Moja vloga v družbi: univerzalna vloga (gospodinjska dela + delo zunaj hiše+ delo v službi + finance+popravila+ delo na odnosih...)
4. Trenutno še nimam otrok, vendar sem predvsem vpeta v delo (delo doma, delo v službi, delo za študij) ter **premalo skrbim zase, za lastno zdravje. Ko bom imela družino, me skrbi, da bom imela za to področje (skrb zase) še manj časa.**

Ženska 4

1. **V naši družini je oče bolj zadolžen za popravila kot ženske**, včasih tudi me opravljamo kaka moška dela (prestavljanje omar, barvanje terase ...), ampak po večini on. **On tudi pomije posodo in pometa ter včasih skuha, drugih ženskih opravil ne opravlja.** Mislim, da je predvsem pri mladih družinah večja enakopravnost, skrb za gospodinjstvo in otroke. **Ženska dela so zame dela v povezavi z gospodinjstvom, nakupovanjem in skrbjo za račune, moška pa košenje trave, obrezovanje dreves, sekanje drv, skrb za avtomobile in druga orodja.** Menim, da se delo med spoloma sedaj manj razlikuje kot v preteklosti.
2. Ob trenutni razdelitvi se počutim v redu. Ne bi želela nič spremeniti. Takšno razporeditev dela sta vzpostavila starša in je to ostalo. Menim, da obstajajo dve vrsti zahtev, eni, ki se strinjajo s tako razdelitvijo, in drugi, ki še vedno menijo, da moški ne bi smeli opravljati ženskih opravil in da ženske ostanejo v kuhinji in se ne vtikajo v moška opravila.
3. Družba od mladih žensk pričakuje veliko, pričakuje, da bomo imele službo in skrbele za gospodinjstvo in otroke. Svojo vlogo vidim kot neodvisna ženska, ki zna zase poskrbeti. **Vloga žensk se je skozi čas zelo spremenila**, včasih so bile ženske doma in skrbele za otroke, **sedaj imamo več odgovornosti.** Če imajo ženske razumljive partnerje, ki jim pri tem vseeno pomagajo, je malo bolje. Vloga mlade ženske ni enaka vlogi naših mater.
4. Delo in družino usklajujem tako, da skušam preživeti čim več časa z njimi, ko nisem v službi, to je bolj kot ne izvedljivo ob vikendih. Menim, da mi ni bilo potrebno izbirati med omenjenimi področji, je pa res, da nimam svojih otrok, morda, bi v tem primeru res prišlo, da bi morala izbirati na teh področjih.

Ženska 5

1. Gospodinjsko delo je v celoti v moji vlogi.

Skrb za otroka si deliva z možem, večji del je sicer v moji skrbi, ampak ko sem v službi, skrb za otroka prevzame mož, prav tako, če je potrebna bolniška zaradi otrokovih prehladov ali drugih težav večinoma skrbi mož, ker ne potrebuje uradnega odprtja bolniške, kajti zaposlen je doma kot kmet.

Finančna in upravno-administrativna dela opravljam jaz.

Tehnična opravila in popravila pa mož.

Kot žensko delo smatram urejanje gospodinjstva, z dejavnostmi kot so likanje, pospravljanje, pranje, kuhanje in skrb za vrt. Kot moško delo pa skrb za dela zunaj, kot so priprava drv, skrb za kmetijo in vinograd.

Menim, da je enakost med spoloma dosegla naše okolje do neke mere, da se moški več vključuje v skrb in varstvo otroka.

Razdelitev dela se sedaj definitivno razlikuje kot v preteklosti, ko je bila moška primarna naloga le delo za preživetje družine.

2. S trenutno razdelitvijo dela sem zadovoljna, saj mi ustreza in bi želela, da ostane tako, kot je.

Na takšno razdelitev menim, da je vplivala družba, veliko govora je o enakosti spolov, kajti ženske smo v večjem delu zaposlene v teh časih, in pa tudi medsebojni dogovori, kajti moški prav tako želijo biti bolj vključeni v skrb otrok in družine.

Menim, da družba več sploh ne razdeljuje delo na moško oz. žensko, ampak spodbuja medsebojni dogovor v posamezni družini.

3. Menim, da so pričakovanja družbe do mladih žensk zelo različna in zelo odprta, predvsem v smislu naj vsaka ženska počne v življenju kar želi.

Svojo vlogo v družbi kot mlada zaposlena mamica vidim v skrbi za svojo družino in ob tem želim uspešno kariero.

Vloga žensk se je spremenila skozi čas precej, kajti veliko več se ženske pojavljajo tudi v politiki in ostalih vodilnih institucijah, v katerih se v preteklosti niso pojavljale. **Mislim, da so vloge včasih in danes mladih mamic podobne, kar se tiče skrbi za otroke, vendar pa so danes pričakovanja večja, večje so vloge žensk v družbi in s tem je povezano tudi večje spoštovanje.**

4. Delo usklajujem po zmožnostih vsak teden posebej s pomočjo moža in staršev. Mislim, da nisem rabila izbirati, ampak brez težav usklajujem vsa tri področja v življenju.

Ženska 6

1. Delo med nami se porazdeli, in sicer od gospodinjskega dela, dela zunaj, nabave ... **Tehnična dela sicer bolj opravljajo moški člani družine, gospodinjska pa ženske, toda tudi tu si medsebojno pomagamo.** Kot že napisano, med ženska (v našem primeru) dela spadajo bolj gospodinjska dela (likanje, pranje ...), med moške pa tehnična dela (košnja trave, priprava lesa za zimo, razna popravila...). Čeprav si nudimo pomoč med sabo. **Tudi moški posesajo hišo, skuhajo kosilo, ženske pokosimo travo, pomagamo v gozdu. Pri finančnih in upravno-administrativnih delih smo popolnoma enakopravni.**

Moje mnenje glede enakopravnosti med ženskim in moškim spolom v našem primeru je realizirano, **vsimamo enake poglede glede odgovornosti, opravil, pomoči drug drugemu...** Seveda kakšno težje delo opravijo moški, teh pa ni veliko... **V današnjem času se vsi izobražujemo, vsi služimo denar, vsi ga zapravljamo.** Tako moški kot ženske pazimo na otroke, za njih skrbimo, urejamo ... Vsi imamo enako besedo pri odločanju. **Spoštujemo enakost med spoloma.**

Z današnjo enakopravnostjo med spoloma sem zadovoljna. Če poslušamo zgodbe iz preteklosti, preberemo kakšno knjigo, pogledamo film, vidimo, da je bila **ženska v preteklosti odrinjena v ozadje, z eno besedo: nespoštovana.** O islamu ne želim izgubljati veliko besed, bi vsekakor marsikaj z veseljem spremenila, toda to ni v moči nobenega. Vsekakor je mogoče tudi v »modernem svetu«še najti takšne primere, kar mi seveda ni všeč... Všeč mi je ta sprememba na enakopravnost. Seveda 100% ne mora biti, **moški nikoli ne bo moral roditi, ženska fizično ne mora biti enaka kot moški.** Mogoče še ena **prisrčna premoč moških: ples.** V plesu se ženske z veseljem prepustimo nadvladi moškim, da nas vodijo v svojem ritmu, a tu se ta želja po vodenju konča. Enakopravnost se je realno pokazala tudi v tem, da ženska v javnosti popije pivo, pokadi cigareto, vozi motor, moški obleče rdečo ali roza srajco, kar se mi zdi, da je bilo v preteklosti pravi tabu. V današnjem času je **nekaterim ženskam nadvlada oz. nekakšna premoč nad moškimi oz. neodvisnost od moških mogoče že preveč stopila v glavo.** To menim, kljub temu da sem ženska. Všeč mi je enakopravnost med obema spoloma. Sprejemanje drug drugega.

2. **Delo, ki si ga porazdelimo med sabo, se mi zdi korektno, saj se lepo medsebojno izpopolnujemo, kakšno delo opravimo skupaj in tako izkoristimo trenutke, da se družimo med sabo.** Vsekakor je čas naredil svoje in je **ženska skozi čas postala spoštovana.** Zdi se mi, da se **mnenje prenaša tudi iz staršev na otroke.** Če v družini mož zmerja ženo, jo poriva v ozadje, ne dovoli imeti besede. Se s tem seveda srečujejo tudi otroci, ki potem (ne v vsakem primeru) svojo mamo in tudi potem ostale ženske jemljejo na enak način kot njihov oče mamo. Seveda ne gre zanemariti, da v nekaterih primerih žene delajo grdo z možmi. Srečna sem, da sem imela enakopravne starše.
3. Kar pričakuje družba od nas, je **vsekakor velik izziv. Biti lepa, uspešna, v koraku s časom, družabna, izobražena, prijetna, urejena, odlična nežna mati.** Družba lahko pričakuje tudi, da bom vedno jaz pospravila mizo po končanem kosilu, oprala obleke, da bom tekla kot ženska, jokala kot ženska, vozila avto kot ženska. Bila odvisna od partnerja, ga vprašala za dovoljenje, če lahko kam grem, se prilagajala samo njemu. Ni tako... Tudi sama zamenjam žarnico, s prijateljico prevozim 1000 kilometrov, peljem avto na tehnični pregled. Tako kot moj partner pospravi mizo, zloži obleke, skuha kosilo... Kot sem že omenila, se je **skozi čas vloga ženske zelo spremenila, ni več v ozadju, ampak je poleg moškega.** Naše matere so imele enako vlogo kot moški, ni bistvene razlike, vsaj za primere, ki jih jaz poznam. Mogoče nimajo najvišje izobrazbe, kot jo je v današnjem času možno pridobiti, toda to ni zaradi moških, ampak zaradi finančnih zadev. Nekatere si tega na žalost niso zmogle privoščiti. Če se vrnemo še nazaj v preteklost, so pa že vidne večje razlike.
4. **Delo in družino trenutno sedaj, ko še nimam otrok usklajujem odlično.** Sem zelo družinski človek, zato svoj prosti čas veliko namenim svoji družini in partnerju. Seveda bi včasih **zelo pomagalo, da bi imel dan 48 ur, toda z malo organizacije lahko uskladim vse, delo, družino, obveznosti, prijatelje, potovanje in seveda, da ne pozabimo – čas zase.**

Ženska 7

1. Delitev dela v naši družini: **80 % gospodinjskih del opravlja ženska, moški občasno pomaga pri kuhanju, pospravljanju posode, obešanju in zlaganju opranih oblačil. Skrb za otroka: večinoma ženska, v povprečju na dan moški otroku namenijo 2 uri. Finančna skrb: oba po svojih zmožnostih. Administrativna skrb: ženska. Tehnična opravila in popravila: 90 % moški. Odnosno delo: 90 % ženska.**

Težko bi rekla, kaj je samo žensko in kaj samo moško delo. Nekatera dela so ženski bolj v naravi kot druga. Če sklepam po naši razdelitvi dela v družini, **si pač partnerja razdelita, kdo bo prevzel glavno skrb za določeno področje.** Primer: **ženska skrb je pranje, sušenje in likanje perila.** Če je **partner trenutno na voljo** (je opravil vsa dela za tisti dan) in ga partnerica prosi za pomoč, **se tudi on loti gospodinjskih opravil.** Še en primer: vsi zunaj urejamo okolico. Ko ženska konča s svojim delom (ki sta si ga prej razdelila), pomaga pri delih, za katere je bil zadolžen partner. Na kratko lahko še dodam, da **oba delava vse. Vsak je zadolžen za določeno področje s prisotno medsebojno pomočjo.**

2. **Menim, da je enakosti med spoloma vse več in da se razlikuje glede na preteklost.**

Dobro se počutim ob trenutni razdelitvi dela. **Razdelitev mi ustreza, ne bi nič kaj bistvenega spreminjala. Mogoče kakšna ura več pomoči pri gospodinjstvu in otroku.** Gre za medsebojni dogovor, ker sva se pač pogovorila in videla, da je tako najboljše. **Seveda se v družbi govori in se pričakuje, da smo si čim bolj enakopravni. Tudi to je sigurno prispevalo k naši razdelitvi dela. Je pa bistven razlog pri tem najina odločitev.**

3. **Menim, da družba od mlade ženske pričakuje lepoto, vitalnost, skrb za zdravo prehranjevanje in gibanje v družini, opravljanje službe, popolno mamo.** Skušam se čim manj obremenjevati s pričakovanji družbe in živeti vlogo ženske v družbi po svojih načelih. **Vloga ženske se je skozi čas močno spremenila, in sicer na boljše, več pravic, več spoštovanja in upoštevanja, enakopravnosti.** Se mi zdi, da pa **se počasi začenja obdobje, v katerem preveč pričakujejo, zahtevajo od ženske.** Seveda vloga mlade ženske ni nikakor enaka vlogi naših mam. V preteklosti je bil drugačen način življenja, sedaj je spet čisto drugačen in s tem se spremenijo tudi vloge v družbi.
4. **Trenutno sem v zadnjem mesecu porodniškega dopusta in v iskanju službe, tako da trenutno usklajujem samo družino, gospodinjstvo in skrb zase.** Imam pa namen dobiti delo in s tem usklajevati vsa tri zgoraj omenjena področja. Seveda pa je oziroma **bo v ospredju družina in delo, potem, če bo kaj prostega časa, pa bo na vrsti še skrb zase.**

15.3. Kvalitativna analiza

IZPIS PODČRTANIH DELOV IZJAV IN BESED

Ženska 1

1. Gospodinjska dela (kuhanje, pranje, pospravljanje, skrb za rože, pranje avtomobila...): jaz.
2. Če sva doma oba, potem imam na skrbi otroka jaz.
3. Če pa sem odsotna (v službi), ga ima partner ali pa si takrat urediva drugo varstvo.
4. Medtem ko on čuva otroke, ne dela nič drugega.
5. Ko imam na skrbi otroke jaz, se organiziram, da sproti še skuham in osnovno pospravim.

6. Vse položnice plačam jaz in nakupe v trgovini opravim sama.
7. Tehnična opravila in popravila: večinsko opravi partner.
8. Ženska (dela) so skrb za gospodinjska opravila, večinska skrb za otroke, skrb za rože in vrt.
9. Moška dela so: fizična dela, skrb za večji zaslužek.
10. Skupna dela bi rekla, da so predvsem skrb za otroke, vzgoja otrok, iskanje drugega varstva, če sva oba odsotna.
11. Menim, da je enakost med spoloma dosegla tudi ruralno okolje, vendar ne še v takšni meri kot morda v mestih oz. kakršno bi si želeli.
12. Ženske v ruralnem okolju so s tem, ko so pridobile »enakovrednost moških«, pridobile tudi veliko dodatnih obveznosti in skrbi.
13. Menim, da je vse več žensk preobremenjenih, pod stresom in posledično se to kaže tudi pogostih boleznih.
14. Dela, kot so skrb za otroka, dom, gospodinjstvo (ki jih opravlja ženska), so manjvredna dela v primerjavi s fizičnim delom, ki ga opravljajo moški.
15. (Trenutne delitve dela) sem se navadila.
16. Mislim, da se je najin pogled (obeh s partnerjem) na delitev dela spremenil, odkar sva dobila otroka za katerega skrbiva oba.
17. Seveda takrat le čuva otroka in se z njim igra, ne dela drugega.
18. Želim si, da bi partner imel več časa za družino.
19. (Vpliv na razdelitev dela) vzorci oz. način življenja, ki sva ga prinesla vsak iz svoje družine, trenutna pričakovanja družbe, potreba po delovni aktivnosti.
20. (pričakovanja družbe) Oba partnerja zaposlena – delovno aktivna.
21. (pričakovanja družbe) Mama ima identiteto mame – mora imeti razvit materinski čut, empatijo za skrb za otroke...
22. (Pričakovanja družbe do moškega) delaven, mora delati odgovorne in premišljene poteze in prevzemati velike odgovornosti.
23. (Pričakovanja družbe) oba morata skrbeti za otroka.
24. (vloga ženske v družbi) Izobraženost + mlada imeti otroke (kar je težko), zraven pa skrbeti še za vsa gospodinjska opravila, da smo vedno nasmejane in da navzven ne kažemo svojih težav in skrbi, dobrodelne, dobrega srca, vedno pripravljene pomagati, da smo ljubeče, da se ne prepiramo, smo tiho, včasih ponižne.
25. (vloga ženske v družbi) Zdi se mi, da ima družba visoka pričakovanja, in sicer tako do žensk kot moških.
26. (identiteta) Mlada mamica.
27. (Ženske včasih) boriti in se dokazovati, po drugi strani pa biti ponižna in tiho.
28. (vloga ženske) Vsaka si izbere svojo pot, odvisno je od tega, koliko je pogumna, drzna in od ostalih okoliščin.
29. Naše mame se niso tako obremenjevale z delavno kariero, kot me sedaj.
30. Družinsko življenje moram prilagajati službi.

31. Težko usklajujem, kadar je otrok bolan, saj se bolniške odsotnosti zaradi bolezni otroka in skrbi zanj ne odobrava – zaradi tega razloga sem že bila odpuščena iz ene službe.
32. Skrb zase?? Kaj je že to?? Joj, že 100 let si nisem ničesar kupila ali privoščila.
33. Žal skrb za sebe vedno postavim na zadnje mesto. Vedno dajem v ospredje skrb za družino in dom.

Ženska 2

34. Vsak ima čez svoj del gospodinjskih opravil, finančno in upravno-administrativnih del, tehničnih opravil in popravil ter odnosnega dela.
35. Dogovarjanje in prilagajanje.
36. V ruralnem okolju še vedno prevladuje prepričanje o tipično moških in ženskih delih.
37. Sama skrbim za sebe, delam za sebe. Taka delitev dela se je vzpostavila, ker sem samska in samostojna.
38. Še vedno pričakuje od ženske, da bo ona kuhala, prala, tudi pretežno vzgajala in podobno.
39. Moški pa naj bi prevzel bolj tehnična, fizično zahtevnejša dela.
40. Družba od mlade ženske pričakuje, da ima pri določeni starosti partnerja, otroka, prostor, kjer biva, dokončan študij in službo, da jo smatra kot uspešno.
41. Še vedno je veliko neenakosti pri iskanju službe (in posledično pri mesečnem plačilu).
42. Vloga ni enaka kot včasih, saj so naše matere imele manj možnosti pri izbiri izobrazbe ter še bolj se je smatralo, da mora ugajati svojemu možu.
43. Za enkrat še nisem rabila izbirati.

Ženska 3

44. Gospodinjsko delo – vse ženske.
45. Tehnična opravila, popravila – vsi moški pri hiši, občasno tudi moževa sestra.
46. Enakost je zgolj navidezna, naše okolje je še vedno globoko zasidrano v delitev na moška in ženska dela.
47. Razdelitev dela je danes drugačna, saj ženske vedno več participirajo na trgu dela, postajajo bolj avtonomne.
48. Glede dela se sproti dogovarjamo, kaj bo kdo počel, nekatere zadolžitve so stalne.
49. Želela bi spremeniti družbeno mnenje o tem, da so nekatera dela tipično moška (denimo strojništvo, elektrotehnika, popravila...) oz. ženska (kuhanje, pospravljanje, učiteljstvo...). Družba zahteva danes od moškega in ženske, da sta čim bolj univerzalna.
50. Moja vloga v družbi: univerzalna vloga (gospodinjska dela + delo zunaj hiše + delo v službi + finance + popravila + delo na odnosih).
51. Premalo skrbim zase, za lastno zdravje. Ko bom imela družino, me skrbi, da bom imela za to področje (skrb zase) še manj časa.

Ženska 4

52. V naši družini, oče bolj kot ženske skrbi za popravila.
53. On tudi pomije posodo in pometa ter včasih skuha, drugih ženskih opravil ne opravlja.
54. Ženska dela so zame vsa v povezavi z gospodinjskimi deli, nakupovanjem in skrbjo za račune.

55. Moška pa košenje trave, obrezovanje dreves, sekanje drv, skrb za avtomobile in druga orodja.
56. Menim, da se delo med spoloma sedaj manj razlikuje kot v preteklosti.
57. Ob trenutni razdelitvi se počutim v redu. Ne bi želela ničesar spreminjati.
58. Takšno delitev sta vzpostavila starša in to je ostalo.
59. Menim, da obstajajo dve vrsti zahtev, eni, ki se strinjajo s tako razdelitvijo, in drugi, ki še vedno menijo, da moški ne bi smeli opravljati ženskih opravil in da ženske ostanejo v kuhinji in se ne vtikajo v moška opravila.
60. Družba od mladih žensk pričakuje veliko, pričakuje, da bomo imele službo, skrebele za gospodinjstvo in otroke.
61. Vloga žensk se je skozi, čas zelo spremenila /.../, sedaj imamo več odgovornosti.
62. Menim, da mi ni bilo potrebno izbirati med omenjenimi področji, je pa res, da nimam svojih otrok, morda, bi v tem primeru res prišlo, da bi morala izbrati na teh področjih.

Ženska 5

63. Gospodinjstvo delo je v celoti v moji vlogi.
64. Skrb za otroka si deliva z možem, večji del je sicer v moji skrbi.
65. Če je potrebna bolniška zaradi otrokovih prehladov ali drugih težav, jo večinoma vzame mož, ker ne potrebuje uradnega odprtja bolniške.
66. Finančna in upravno-administrativna dela opravljam jaz.
67. Tehnična opravila in popravila pa mož.
68. Kot žensko delo smatram urejanje gospodinjstva, in sicer z dejavnostmi, kot so likanje, pospravljanje, pranje, kuhanje in skrb za vrt.
69. Kot moško delo pa skrb za dela zunaj, kot so priprava drv, skrb za kmetijo in vinograd.
70. Menim, da je enakost med spoloma dosegla naše okolje do neke mere, da se moški več vključuje v skrb in varstvo otroka.
71. Razdelitev dela se sedaj definitivno razlikuje v primerjavi s preteklostjo, ko je bila moška primarna naloga le delo za preživetje družine.
72. S trenutno razdelitvijo dela sem zadovoljna.
73. Na takšno razdelitev menim, da je vplivala družba in pa tudi medsebojni dogovori.
74. Menim, da družba sploh več ne razdeljuje delo na moško oz. žensko, ampak spodbuja medsebojne dogovore v posamezni družini.
75. Menim, da so pričakovanja družbe do mladih žensk zelo različna in zelo odprta.
76. Svojo vlogo v družbi vidim kot mlada mamica, ki je zaposlena, skrbi za svojo družino in si ob tem želi uspešne kariere.
77. Mislim, da so vloge včasih in danes mladih mamic podobne, kar se tiče skrbi za otroke, vendar pa so danes pričakovanja večja, kar se kaže v spremenjeni vlogi v družbi, ženska je pridobila večje spoštovanje.
78. Mislim, da nisem rabila izbirati, ampak brez težav usklajujem vsa tri področja v življenju.

Ženska 6

79. Tehnična dela sicer bolj opravljajo moški člani družine,
80. gospodinjska pa ženske.
81. Med ženska (v našem primeru) dela spadajo bolj gospodinjska dela (likanje, pranje ...),
82. med moška pa tehnična dela (košnja trave, priprava lesa za zimo, razna popravila...).
83. Tudi moški posesajo hišo, skuhamo kosilo, ženske pokosimo travo, pomagamo v gozdu.
84. Pri finančnih in upravno-administrativnih delih smo popolnoma enakopravni.
85. Vsi imamo enake poglede glede odgovornosti, opravil, pomoči drug drugemu.
86. V današnjem času se vsi izobražujemo, vsi služimo denar, vsi ga zapravljamo.
87. Spoštujemo enakost med spoloma.
88. Ženska v preteklosti je bila odrinjena v ozadje, z eno besedo: nespoštovana.
89. Moški nikoli ne bo moral roditi, ženska fizično ne mora biti enaka kot moški.
90. Pristržna premoč moških: ples... Pri plesu se ženske z veseljem prepustimo nadvladi moških, da nas vodijo v svojem ritmu, a tu se ta želja po vodenju konča.
91. Enakopravnost se je realno pokazala tudi v tem, da ženska v javnosti popije pivo, pokadi cigareto, vozi motor.
92. (Enakopravnost v družbi), moški obleče rdečo ali roza srajco, kar se mi zdi, da je bilo v preteklosti pravi tabu.
93. Nekaterim ženskam je nadvlada oz. nekakšna premoč nad moškimi oz. neodvisnost od moških mogoče že preveč stopila v glavo.
94. Delo, ki si ga porazdelimo med sabo, se mi zdi korektno, saj se lepo medsebojno izpopolnjujemo.
95. Kakšno delo opravimo skupaj in tako izkoristimo trenutke, da se družimo med sabo.
96. Ženska je skozi čas postala spoštovana.
97. Mnenje se prenaša tudi iz staršev na otroke.
98. Vsekakor velik izziv: biti lepa, uspešna, v koraku s časom, družabna, izobražena, prijetna, urejena, odlična nežna mati.
99. Pričakuje tudi, da bom vedno jaz pospravila mizo po končanem kosilu, oprala obleke, da bom tekla kot ženska, jokala kot ženska, vozila avto kot ženska... Bila odvisna od partnerja, ga vprašala za dovoljenje, če lahko kam grem, se prilagajala samo njemu.
100. Sama zamenjam žarnico, s prijateljico prevozim 1000 kilometrov, peljem avto na tehnični pregled.
101. Skozi čas se je vloga ženske zelo spremenila, ni več v ozadju, ampak je poleg moškega.
102. Delo in družino trenutno sedaj, ko še nimam otrok, usklajujem odlično.
103. Zelo bi pomagalo, da bi imel dan 48 ur, toda z malo organizacije se lahko uskladi vse: delo, družino, obveznosti, prijatelje, potovanje in seveda, da ne pozabimo – čas zase.

Ženska 7

104. 80 % gospodinjskih del opravlja ženska,
105. moški občasno pomaga pri kuhanju, pospravljanju posode, obešanju in zlaganju opranih oblačil.
106. Skrb za otroka: večinoma ženska.
107. V povprečju na dan moški otroku nameni 2 uri.

108. Finančna skrb: oba po svojih zmožnostih.
109. Administrativna skrb: ženska.
110. Tehnična opravila in popravila: 90 % moški.
111. Odnosno delo: 90 % ženska.
112. Nekatera dela so ženski bolj v naravi kot druga.
113. Partnerja si razdelita, kdo bo prevzel glavno skrb za določeno področje.
114. Ženska skrb je pranje, sušenje in likanje perila.
115. Če je partner trenutno na voljo, se tudi on loti gospodinjskih opravil.
116. Oba delava vse. Vsak je zadolžen za določeno področje s prisotno medsebojno pomočjo.
117. Menim, da je enakosti med spoloma vse več in da se razlikuje glede na preteklost.
118. Razdelitev mi ustreza, ne bi nič kaj bistvenega spreminjala. Mogoče kakšna ura več pomoči pri gospodinjstvu in otroku.
119. Seveda se v družbi govori in pričakuje, da smo si čim bolj enakopravni. Tudi to je sigurno prispevalo k naši razdelitvi dela. Je pa bistven razlog pri tem najina odločitev.
120. Menim, da družba od mlade ženske pričakuje lepoto, vitalnost, skrb za zdravo prehranjevanje in gibanje v družini, opravljanje službe, popolno mamo.
121. Vloga ženske se je skozi čas močno spremenila, in sicer na boljše, več pravic, več spoštovanja in upoštevanja, enakopravnosti.
122. Počasi začenjam obdobje, v katerem preveč pričakujejo, zahtevajo od ženske.
123. Trenutno usklajujem samo družino, gospodinjstvo in skrb zase.
124. V ospredju bo družina in delo, potem če bo kaj prostega časa. pa bo na vrsti še skrb zase.

KODIRANJE IN UREDITEV IZJAV GLEDE NA:

- Delitev dela v družini
- Žensko delo, moško delo, skupno delo
- Delitev dela pri skrbi za otroka
- Enakost med spoloma nekoč in danes
- Ustreznost delitve dela v družini
- Vpliv na delitev dela
- Zahteve družbe glede delitve dela
- Vloga mlade ženske v družbi skozi čas
- Usklajevanje dela, družine in skrbi zase

KODIRANJE ZNOTRAJ FAZE »DELITEV DELA V DRUŽINI«

Delitev dela v družini	
1. Gospodinjska dela (kuhanje, pranje, pospravljanje, skrb za rože, pranje avtomobila ...): jaz	Žensko delo v družini
6. Vse položnice plačam jaz in nakupe v trgovini opravi sama.	Žensko delo v družini
7. Tehnična opravila in popravila: večinsko opravi partner.	Moško delo v družini
34. Vsak ima čez svoj del gospodinjskih opravil, finančno in upravno-administrativnih del, tehničnih opravil in popravil ter odnosnega dela.	Skupno delo v družini
44. Gospodinjsko delo – vse ženske.	Žensko delo v družini
45. Tehnična opravila, popravila – vsi moški pri hiši, občasno tudi moževa sestra.	Moško delo v družini

52. V naši družini oče bolj kot ženske skrbi za popravila.	Moško delo v družini
53. On tudi pomije posodo in pometa ter včasih skuha, drugih ženskih opravil ne opravlja.	Moško delo v družini
63. Gospodinjsko delo je v celoti v moji vlogi.	Žensko delo v družini
66. Finančna in upravno-administrativna dela opravljam jaz.	Žensko delo v družini
67. Tehnična opravila in popravila pa mož.	Moško delo v družini
79. Tehnična dela sicer bolj opravljajo moški člani družine,	Moško delo v družini
80. gospodinjska pa ženske.	Žensko delo v družini
104. 80 % gospodinjskih del opravlja ženska.	Žensko delo v družini
105. Moški občasno pomaga pri kuhanju, pospravljanju posode, obešanju in zlaganju opranih oblačil.	Moško delo v družini
108. Finančna skrb: oba po svojih zmožnostih.	Skupno delo v družini
109. Administrativna skrb: ženska.	Žensko delo v družini
110. Tehnična opravila in popravila: 90 % moški.	Moško delo v družini
111. Odnosno delo: 90 % ženska.	Žensko delo v družini
115. Če je partner trenutno na voljo, se tudi on loti gospodinjskih opravil.	Moško delo v družini
116. Oba delava vse. Vsak je zadolžen za določeno področje s prisotno medsebojno pomočjo.	Skupno delo v družini

KODIRANJE ZNOTRAJ FAZE »ŽENSKO DELO, MOŠKO DELO, SKUPNO DELO«

Žensko delo, moško delo, skupno delo	
8. Ženska (dela) so skrb za gospodinjska opravila, večinska skrb za otroke, skrb za rože in vrt.	Žensko delo – mnenje sogovornice
9. Moška dela so: fizična dela, skrb za večji zaslužek.	Moško delo – mnenje sogovornice
10. Skupno delo bi rekla, da je predvsem skrb za otroke, vzgoja otrok, iskanje drugega varstva, če sva oba odsotna.	Skupno delo – mnenje sogovornice
54. Ženska dela so zame vsa v povezavi z gospodinjskimi deli, nakupovanjem in skrbjo za račune,	Žensko delo – mnenje sogovornice
55. moška pa košenje trave, obrezovanje dreves, sekanje drv, skrb za avtomobile in druga orodja.	Moško delo – mnenje sogovornice
68. Kot žensko delo smatram urejanje gospodinjstva, in sicer z dejavnostmi, kot so likanje, pospravljanje, pranje, kuhanje in skrb za vrt.	Žensko delo – mnenje sogovornice
69. Kot moško delo pa skrb za dela zunaj, kot so priprava drv, skrb za kmetijo in vinograd.	Moško delo – mnenje sogovornice
81. Pod ženska (v našem primeru) dela spadajo bolj gospodinjska dela (likanje, pranje ...),	Žensko delo – mnenje sogovornice
82. Pod moška pa tehnična dela (košnja trave, priprava lesa za zimo, razna popravila...).	Moško delo – mnenje sogovornice
83. Tudi moški posesajo hišo, skuhejo kosilo, ženske pokosimo travo, pomagamo v gozdu.	Ni moških in ženskih del
84. Pri finančnih in upravno-administrativnih delih smo popolnoma enakopravni.	Skupno delo – mnenje sogovornice
85. Vsi imamo enake poglede glede odgovornosti, opravil, pomoči drug drugemu.	Ni moških in ženskih del
86. V današnjem času se vsi izobražujemo, vsi služimo denar, vsi ga zapravljamo.	Ni moških in ženskih del
112. Nekatera dela so ženski bolj v naravi kot druga.	Žensko delo – mnenje sogovornice
114. Ženska skrb je pranje, sušenje in likanje perila.	Žensko delo – mnenje sogovornice

KODIRANJE ZNOTRAJ FAZE »DELITEV DELA PRI SKRBI ZA OTROKA«

Delitev dela pri skrbi za otroka	
2. Če sva doma oba, potem imam na skrbi otroka jaz.	Žensko delo – skrb za otroka
3. Če pa sem odsotna (v službi), ga ima partner ali pa si takrat uredi drugo varstvo.	Moško delo – skrb za otroka
4. Medtem ko on čuva otroke, ne dela nič drugega.	Moško delo – skrb za

	otroka
5. Ko imam jaz otroke na skrbi se organiziram, da sproti še skuham in osnovno pospravim.	Žensko delo –skrb za otroka
16.Mislim, da se je najin pogled (obeh s partnerjem) na delitev dela spremenil, odkar sva dobila otroka, za katerega skrbiva oba.	Skupno delo – skrb za otroka
17.Seveda takrat le čuva otroka in se z njim igra, ne dela drugega.	Moško delo – skrb za otroka
64. Skrb za otroka si deliva z možem, večji del je sicer v moji skrbi,	Žensko delo –skrb za otroka
65. če je potrebna bolniška zaradi otrokovih prehladov ali drugih težav večinoma zanj skrbi mož, ker ne potrebuje uradnega odprtja bolniške.	Moško delo – skrb za otroka
106.Skrb za otroka: večinoma ženska.	Žensko delo –skrb za otroka
107.V povprečju na dan moški otroku namen 2 uri.	Moško delo – skrb za otroka

UREJANJE IZJAV V KATEGORIJE PO KODAH

Žensko delo v družini

1. Gospodinjska dela (kuhanje, pranje, pospravljanje, skrb za rože, pranje avtomobila ...): jaz.
6. Vse položnice plačam jaz in nakupe v trgovini opravim sama.
44. Gospodinjsko delo – vse ženske.
63. Gospodinjsko delo je v celoti v moji vlogi.
66. Finančna in upravno-administrativna dela opravljam jaz.
80. Gospodinjska pa ženske.
104. 80 % gospodinjskih del opravlja ženska.
109. Administrativna skrb: ženska.
111. Odnosno delo: 90 % ženska.

Mnenje sogovornice

8. Ženska (dela) so skrb za gospodinjska opravila, večinska skrb za otroke, skrb za rože in vrt.
54. Ženska dela so zame vsa v povezavi z gospodinjskimi deli, nakupovanje in skrb za račune
68. Kot žensko delo smatram, urejanje gospodinjstva, z dejavnostmi, kot so likanje, pospravljanje, pranje, kuhanje in skrb za vrt.
81. Pod ženska (v našem primeru) dela spadajo bolj gospodinjska dela (likanje, pranje ...).
112. Nekatera dela so ženski bolj v naravi kot druga.
114. Ženska skrb je pranje, sušenje in likanje perila.

Skrb za otroka

2. Če sva doma oba, potem imam na skrbi otroka jaz.
5. Ko imam jaz otroke na skrbi, se organiziram, da sproti še skuham in osnovno pospravim.
106. Skrb za otroka: večinoma ženska.

Moško delo v družini

7. Tehnična opravila in popravila: večinsko opravi partner.
45. Tehnična opravila, popravila – vsi moški pri hiši, občasno tudi moževa sestra.
52. V naši družini oče bolj kot ženske skrbi za popravila.
53. On tudi pomije posodo in pometa ter včasih skuha, drugih ženskih opravil ne opravlja.
67. Tehnična opravila in popravila pa mož.

79. Tehnična dela sicer bolj opravljajo moški člani družine.

105. Moški občasno pomaga pri kuhanju, pospravljanju posode, obešanju in zlaganju opranih oblačil.

110. Tehnična opravila in popravila: 90 % moški.

115. Če je partner trenutno na voljo, se tudi on loti gospodinjskih opravil.

Mnenje sogovornice

9. Moška dela so: fizična dela, skrb za večji zaslužek.

55. Moška pa košenje trave, obrezovanje dreves, sekanje drv, skrb za avtomobile in druga orodja.

69. Kot moško delo pa skrb za dela zunaj, kot so priprava drv, skrb za kmetijo in vinograd.

82. Med moške pa tehnična dela (košnja trave, priprava lesa za zimo, razna popravila...).

Skrb za otroka

3. Če pa sem odsotna (v službi), ga ima partner ali pa si takrat urediva drugo varstvo.

4. Medtem ko on čuva otroke, ne dela nič drugega.

17. Seveda takrat le čuva otroka in se z njim igra, ne dela drugega.

65. Če je potrebna bolniška zaradi otrokovih prehladov ali drugih težav, večinoma zanj skrbi mož, ker ne potrebuje uradnega odprija bolniške.

107. V povprečju na dan moški otroku namenijo 2 uri.

Skupno delo v družini

34. Vsak ima čez svoj del gospodinjskih opravil, finančno in upravno-administrativnih del, tehničnih opravil in popravil ter odnosnega dela.

108. Finančna skrb: oba po svojih zmogljivostih.

116. Oba delava vse. Vsak je zadolžen za določeno področje s prisotno medsebojno pomočjo.

Mnenje sogovornice

84. Pri finančnih in upravno-administrativnih delih smo popolnoma enakopravni.

Skrb za otroka

10. Skupno delo bi rekla, da je predvsem skrb za otroke, vzgoja otrok, iskanje drugega varstva, če sva oba odsotna.

16. Mislim, da se je najin pogled (obeh s partnerjem) na delitev dela spremenil, odkar sva dobila otroka, za katerega skrbiva oba.

64. Skrb za otroka si deliva z možem, večji del je sicer v moji skrbi.

Ni moških in ženskih del

83. Tudi moški posesajo hišo, skuhamo kosilo, ženske pokosimo travo, pomagamo v gozdu.

85. Vsi imamo enake poglede glede odgovornosti, opravil, pomoči drug drugemu.

86. V današnjem času se vsi izobražujemo, vsi služimo denar, vsi ga zapravljamo.

DEFINIRANJE POJMOV

Žensko delo v družini – vse intervjuvanke v svoji družini opravljajo gospodinjska dela, dve sami opravljata tudi finančno-administrativna dela, ena pa je izpostavila, da je njeno delo tudi odnosno delo.

Mnenje sogovornice glede ženskega dela v družini – vse intervjuvanke so izpostavile, da je gospodinjsko delo žensko delo, ena je trditev podprla z izjavo, da so nekatera dela ženski bolj v naravi kot druga.

Skrb za otroka je žensko delo – intervjuvanke se s trditvijo strinjajo, poleg skrbi za otroke se tudi zorganizirajo, da poleg uredijo gospodinjstva dela.

Moško delo v družini – intervjuvanke so izpostavile, da v njihovih družinah za tehnična dela in popravila skrbijo moški, tri pa so izpostavile, da moški tudi pomagajo pri gospodinjstvih opravilih.

Mnenje sogovornice glede moškega dela v družini – kot moška dela sogovornice označujejo tehnična in fizično težja dela, ena je izpostavila, da je moško delo tudi skrb za zaslužek.

Skrb za otroka je moško delo – intervjuvanke se s trditvijo strinjajo zgolj, ko so one odsotne, torej večinsko je skrb za otroka še vedno skrb matere. Tudi v primerih, ko oče prevzame skrb za otroka za določen čas, je ta čas namenjen zgolj igri in ne tudi drugim opravilom kot pri ženskah.

Skupno delo v družini – dogovor glede razdelitve dela, brez ločevanja na moško in žensko delo.

Mnenje sogovornice glede skupnega dela v družini – zgolj ena sogovornica je izpostavila, da je skrb za finančna in upravno-administrativna dela delo obeh spolov.

Skrb za otroka je skupno delo – tri sogovornice pod skupno delo uvrščajo skrb za otroka, vendar še vedno priznavajo, da je le-to večinsko delo žensk.

Ni moških in ženskih del – zgolj ena sogovornica je izpostavila, da se ne ločuje med moškimi in ženskimi deli, da se osebe obeh spolov lotijo vseh opravil.

KODIRANJE ZNOTRAJ FAZE »ENAKOST MED SPOLOMA NEKOČ IN DANES«

Enakost med spoloma nekoč in danes	
11. Menim, da je enakost med spoloma dosegla tudi ruralno okolje, vendar ne še v takšni meri kot morda v mestih oz. kakršno bi si želeli.	Enakost med spoloma v ruralnem okolju <u>Enakost do določene meje</u>
12. Ženske v ruralnem okolju so s tem, ko so pridobile »enakovrednost moškim«, pridobile tudi veliko dodatnih obveznosti in skrbi.	Enakost med spoloma v ruralnem okolju <u>Preveč zahtev</u>
36. V ruralnem okolju še vedno prevladuje prepričanje o tipično moških in ženskih delih.	Enakost med spoloma v ruralnem okolju <u>Ni enakosti</u>
41. Še vedno veliko neenakosti pri iskanju službe (in posledično pri mesečnem plačilu).	Enakost med spoloma <u>Ni enakosti</u>
46. Enakost je zgolj navidezna, v naše okolje je še vedno globoko zasidrano v delitev na moška in ženska dela.	Enakost med spoloma v ruralnem okolju <u>Ni enakosti</u>
47. Razdelitev dela je danes drugačna, saj ženske vedno več participirajo na trgu dela, postajajo bolj avtonomne.	Enakost med spoloma <u>Enakost do določene meje</u>
56. Menim, da se delo med spoloma sedaj manj razlikuje kot v preteklosti.	Enakost med spoloma <u>Enakost do določene meje</u>
70. Menim, da je enakost med spoloma dosegla naše okolje do neke mere, da se moški več vključuje v skrb in varstvo otroka.	Enakost med spoloma v ruralnem okolju <u>Enakost do določene meje</u>
71. Razdelitev dela se sedaj definitivno razlikuje kot v preteklosti, ko je bila moška primarna naloga le delo za preživetje družine.	Enakost med spoloma <u>Enakost do določene meje</u>
87. Spoštujemo enakost med spoloma.	Enakost med spoloma <u>Enakost</u>
89. Moški nikoli ne bo moral roditi, ženska fizično ne mora biti enaka moškemu.	Enakost med spoloma <u>Ni enakosti</u>
90. Prisrčna premoč moških: ples... V plesu se ženske z veseljem prepustimo nadvladi moških, da nas vodijo v svojem ritmu, a tu se ta želja po vodenju konča.	Enakost med spoloma <u>Ni enakosti</u>
91. Enakopravnost se je realno pokazala tudi v tem, da ženska v javnosti popije pivo, pokadi cigareto, vozi motor.	Enakost med spoloma <u>Enakost</u>

92. Moški obleče rdečo ali roza srajco, kar se mi zdi, da je bilo v preteklosti pravi tabu.	Enakost med spoloma <u>Enakost</u>
93. Nekaterim ženskam je nadvlada oz. nekakšna premoč nad moškimi oz. neodvisnost od moških mogoče že preveč stopila v glavo.	Enakost med spoloma <u>Premoč žensk</u>
117. Menim, da je enakosti med spoloma vse več in da se razlikuje glede na preteklost.	Enakost med spoloma <u>Enakost do določene meje</u>

ODNOSNO KODIRANJE – ENAKOST MED SPOLOMA

Ruralno okolje:

- 11. Menim, da je enakost med spoloma dosegla tudi ruralno okolje, vendar ne še v takšni meri kot morda v mestih oz. kakršno bi si želeli.
- 12. Ženske v ruralnem okolju so s tem, ko so pridobile »enakovrednost moškim«, pridobile tudi veliko dodatnih obveznosti in skrbi
- 36. V ruralnem okolju še vedno prevladuje prepričanje o tipično moških in ženskih delih.
- 46. Enakost je zgolj navidezna, v naše okolje je še vedno globoko zasidrana delitev na moška in ženska dela.
- 70. Menim, da je enakost med spoloma dosegla naše okolje do neke mere, saj se moški več vključuje v skrb in varstvo otroka.

Splošno:

- 41. Še vedno veliko neenakosti pri iskanju službe (in posledično pri mesečnem plačilu).
- 47. Razdelitev dela je danes drugačna, saj ženske vedno več participirajo na trgu dela, postajajo bolj avtonomne.
- 56. Menim, da se delo med spoloma sedaj manj razlikuje kot v preteklosti.
- 71. Razdelitev dela se sedaj definitivno razlikuje od tiste v preteklosti, ko je bila moška primarna naloga le delo za preživetje družine.
- 87. Spoštujemo enakost med spoloma.
- 89. Moški nikoli ne bo moral roditi, ženska fizično ne more biti enaka moškemu.
- 90. Prirčna premoč moških: ples... Pri plesu se ženske z veseljem prepustimo nadvladi moških, da nas vodijo v svojem ritmu, a tu se ta želja po vodenju konča.
- 91. Enakopravnost se je realno pokazala tudi v tem, da ženska v javnosti popije pivo, pokadi cigareto, vozi motor.
- 92. Moški obleče rdečo ali roza srajco, kar se mi zdi, da je bilo v preteklosti pravi tabu.
- 93. Nekaterim ženskam je nadvlada oz. nekakšna premoč nad moškimi oz. neodvisnost od moških mogoče že preveč stopila v glavo.
- 117. Menim, da je enakosti med spoloma vse več in da se razlikuje glede na preteklost.

UREJANJE IZJAV V KATEGORIJE PO KODAH

Ni enakosti

- 36. V ruralnem okolju še vedno prevladuje prepričanje o tipično moških in ženskih delih.
- 41. Še vedno veliko neenakosti pri iskanju službe (in posledično pri mesečnem plačilu).
- 46. Enakost je zgolj navidezna, v naše okolje je še vedno globoko zasidrano delitev na moška in ženska dela.
- 89. Moški nikoli ne bo moral roditi, ženska fizično ne more biti enaka moškemu.

90. Prirčna premoč moških: ples... Pri plesu se ženske z veseljem prepustimo nadvladi moških, da nas vodijo v svojem ritmu, a tu se ta želja po vodenju konča.

Enakost do določene meje

11. Menim, da je enakost med spoloma dosegla tudi ruralno okolje, vendar ne še v takšni meri kot morda v mestih oz. kakršno bi si želeli.

47. Razdelitev dela je danes drugačna, saj ženske vedno več participirajo na trgu dela, postajajo bolj avtonomne.

56. Menim, da se delo med spoloma sedaj manj razlikuje kot v preteklosti.

70. Menim, da je enakost med spoloma dosegla naše okolje do neke mere, da se moški več vključuje v skrb in varstvo otroka.

71. Razdelitev dela se sedaj definitivno razlikuje kot v preteklosti, ko je bila moška primarna naloga le delo za preživetje družine.

117. Menim, da je enakosti med spoloma vse več in da se razlikuje glede na preteklost.

Enakost

12. Ženske v ruralnem okolju so s tem, ko so pridobile »enakovrednost moškim«, pridobile tudi veliko dodatnih obveznosti in skrbi.

87. Spoštujemo enakost med spoloma.

91. Enakopravnost se je realno pokazala tudi v tem, da ženska v javnosti popije pivo, pokadi cigareto, vozi motor.

92. Moški obleče rdečo ali roza srajco, kar se mi zdi, da je bilo v preteklosti pravi tabu.

Premoč žensk

93. Nekaterim ženskam je nadvlada oz. nekakšna premoč nad moškimi oz. neodvisnost od moških mogoče že preveč stopila v glavo.

DEFINIRANJE POJMOV

Ni enakosti – določene intervjuvanke menijo, da enakost ni dosegla ruralnega okolja in je še vedno razvidna »premoč« moških, predvsem pri delitvi del na moška in ženska.

Enakost do določene meje – večina intervjuvank se strinja, da je enakost med spoloma večja, kot je bila v preteklosti, vendar zgolj na področju skrbi za otroka, saj sta oba starša primorana biti na trgu dela.

Enakost – ena intervjuvanka meni, da se enakost kaže v javnosti pri načinu obnašanja, ki ni več tabu (ženska v javnosti popije pivo, moški obleče roza srajco ipd.), vendar meni, da smo ženske ob pridobitvi enakopravnosti pridobile tudi velik dodatnih zahtev in odgovornosti.

Premoč žensk – intervjuvanka opozori na neželeno enakost med spoloma, vendar željo po premoči določenih žensk nad moškimi.

KODIRANJE ZNOTRAJ FAZE »USTREZNOST DELITVE DELA V DRUŽINI«

Ustreznost delitve dela v družini	
15. Sem se je navadila.	navada
18. Želim si, da bi partner imel več časa za družino.	izboljšave
37. Sama skrbim za sebe, delam za sebe. Taka delitev dela se je vzpostavila, ker sem samska in samostojna.	ustreznost
57. Ob trenutni razdelitvi se počutim v redu. Ne bi želela nič spremeniti.	ustreznost
72. S trenutno razdelitvijo dela sem zadovoljna.	ustreznost
94. Delo, ki si ga porazdelimo med sabo, se mi zdi korektno, saj se lepo medsebojno	ustreznost

izpopolnjujemo.	
118. Razdelitev mi ustreza, ne bi nič kaj bistvenega spreminjala. Mogoče kakšna ura več pomoči pri gospodinjstvu in otroku.	izboljšave

UREJANJE IZJAV V KATEGORIJE PO KODAH

Delitev dela kot navada

15. Sem se je navadila.

Ustrezna delitev dela

37. Sama skrbim za sebe, delam za sebe. Taka delitev dela se je vzpostavila, ker sem samska in samostojna.

57. Ob trenutni razdelitvi se počutim v redu. Ne bi želela nič spremeniti.

72. Ob trenutni razdelitvi dela sem zadovoljna.

94. Delo, ki si ga porazdelimo med sabo, se mi zdi korektno, saj se lepo medsebojno izpopolnjujemo.

Izboljšave pri delitvi dela

18. Želim si, da bi partner imel več časa za družino.

118. Razdelitev mi ustreza, ne bi nič kaj bistvenega spreminjala. Mogoče kakšna ura več pomoči pri gospodinjstvu in otroku.

DEFINIRANJE POJMOV

Delitev dela kot navada – ena intervjuvanka pove, da se je trenutne delitve dela navadila.

Ustrezna delitev dela – večina intervjuvank je s trenutno delitvijo dela v družini zadovoljna.

Izboljšave pri delitvi dela – intervjuvanke si želijo, da bi moški bolj prisostvovali pri skrbi za otroka in gospodinjstvih opravilih.

KODIRANJE ZNOTRAJ FAZE »VPLIV NA DELITEV DELA«

Vpliv na delitev dela	
19. Vzorci oz. način življenja, ki sva ga prinesla vsak iz svoje družine, trenutna pričakovanja družbe, potreba po delovni aktivnosti.	Prenos navad z družine, pričakovanja družbe
35. Dogovarjanje in prilagajanje.	dogovor
48. Glede dela se sproti dogovarjamo, kaj bo kdo počel, nekatere zadolžitve so stalne.	dogovor
58. Takšna dela sta vzpostavila starša in je to ostalo.	Prenos navad z družine
73. Na takšno razdelitev menim, da je vplivala družba in pa tudi medsebojni dogovor.	Pričakovanja družbe, dogovor
97. Mnenje prenaša tudi iz staršev na otroke.	Prenos navad z družine
113. Partnerja si razdelita, kdo bo prevzel glavno skrb za določeno področje.	dogovor
119. Seveda se v družbi govori in pričakuje, da smo si čim bolj enakopravni. Tudi to je sigurno prispevalo k naši razdelitvi dela. Je pa bistven razlog pri tem najina odločitev.	Pričakovanja družbe, dogovor

UREJANJE IZJAV V KATEGORIJE PO KODAH

Prenos navad z družine

19. Vzorci oz. način življenja, ki sva ga prinesla vsak iz svoje družine, trenutna pričakovanja družbe, potreba po delovni aktivnosti.

58. Takšna dela sta vzpostavila starša in to je ostalo.

97. Mnenje se prenaša tudi iz staršev na otroke.

Pričakovanja družbe

19. Vzorci oz. način življenja, ki sva ga prinesla vsak iz svoje družine, trenutna pričakovanja družbe, potreba po delovni aktivnosti.

73. Na takšno razdelitev menim, da je vplivala družba in pa tudi medsebojni dogovor.

119. Seveda se v družbi govori in se pričakuje, da smo si čim bolj enakopravni. Tudi to je gotovo prispevalo k naši razdelitvi dela. Je pa bistven razlog pri tem najina odločitve.

Dogovor

35. Dogovarjanje in prilagajanje.

48. Glede dela se sproti dogovarjamo, kaj bo kdo počel, nekatere zadolžitve so stalne.

73. Na takšno razdelitev menim, da je vplivala družba in pa tudi medsebojni dogovor.

113. Partnerja si razdelita, kdo bo prevzel glavno skrb za določeno področje.

119. Seveda se v družbi govori in se pričakuje, da smo si čim bolj enakopravni. Tudi to je sigurno prispevalo k naši razdelitvi dela. Je pa bistven razlog pri tem najina odločitve.

DEFINIRANJE POJMOV

Prenos navad z družine – tri intervjuvanke menijo, da se je nastala delitev dela prenesla iz prejšnje generacije.

Pričakovanja družbe – tri menijo, da so na trenutno delitev dela vplivala pričakovanja družbe.

Dogovor – večina pa meni, da je delitev dela plod medsebojnega dogovora.

KODIRANJE ZNOTRAJ FAZE »ZAHTEVE DRUŽBE GLEDE VLOG V DRUŽINI«

Zahteve družbe glede delitve dela	
14. Dela, kot so skrb za otroka, dom, gospodinjstvo (ki jih opravlja ženska), so manjvredna dela, v primerjavi s fizičnim delom, ki ga opravljajo moški.	Cenjenost opravljenega dela
20. Oba partnerja zaposlena – delovno aktivna.	Delovno aktivna oba partnerja
21. Mama ima identiteto mame – mora imeti razvit materinski čut, empatijo, skrb za otroke.	Identiteta ženske
22. Delaven, delati odgovorne in premišljene poteze, prevzemati velike odgovornosti.	Identiteta moškega
23. Oba skrbeti za otroka.	Moška in ženska dela
38. Še vedno se pričakuje od ženske, da bo kuhala, prala, tudi pretežno vzgajala in podobno.	Moška in ženska dela
39. Moški pa naj bi prevzel bolj tehnična, fizično zahtevnejša dela.	Moška in ženska dela
49. Želela bi spremeniti družbeno mnenje o tem, da so nekatera dela tipično moška (denimo strojništvo, elektrotehnika, popravila...) oz. ženska (kuhanje, pospravljanje, učiteljevanje...). Družba zahteva danes od moškega in ženske, da sta čim bolj univerzalna.	Moška in ženska dela
59. Menim, da obstajajo dve vrsti zahtev, eni, ki se strinjajo s tako razdelitvijo, in drugi, ki še vedno menijo, da moški ne bi smeli opravljati ženskih opravil in da ženske ostanejo v kuhinji in se ne vtikajo v moška opravila.	Moška in ženska dela
74. Menim da družba več sploh ne razdeljuje delo na moško oz. žensko, ampak spodbuja medsebojni dogovor v posamezni družini.	Moška in ženska dela

UREJANJE IZJAV V KATEGORIJE PO KODAH

Cenjenost opravljenega dela

14. Dela, kot so skrb za otroka, dom, gospodinjstvo (ki jih opravlja ženska), so manjvredna dela v primerjavi s fizičnim delom, ki ga opravljajo moški.

Delovno aktivna oba partnerja

20. Oba partnerja zaposlena – delovno aktivna.

Identiteta ženske

21. Mama ima identiteto mame – mora imeti razvit materinski čut, empatijo, skrb za otroke.

Identiteta moškega

22. Delaven, delati odgovorne in premišljene poteze, prevzemati velike odgovornosti.

Moška in ženska dela

23. Oba skrbeti za otroka.

49. Želela bi spremeniti družbeno mnenje o tem, da so nekatera dela tipično moška (denimo strojništvo, elektrotehnika, popravila...) oz. ženska (kuhanje, pospravljanje, učiteljstvo...). Družba zahteva danes od moškega in ženske, da sta čim bolj univerzalna.

59. Menim, da obstajajo dve vrsti zahtev, eni, ki se strinjajo s tako razdelitvijo, in drugi, ki še vedno menijo, da moški ne bi smeli opravljati ženskih opravil in da ženske ostanejo v kuhinji in se ne vtikajo v moška opravila.

74. Menim, da družba več sploh ne razdeljuje delo na moško oz. žensko, ampak spodbuja medsebojni dogovor v posamezni družini.

38. Še vedno pričakuje od ženske, da bo ona kuhala, prala, tudi pretežno vzgajala in podobno.

39. Moški pa naj bi prevzel bolj tehnična, fizično zahtevnejša dela.

DEFINIRANJE POJMOV

Cenjenost opravljenega dela – intervjuvanka meni, da je delo, ki ga opravljamo ženske, manj cenjeno od dela, ki ga opravljajo moški.

Delovno aktivna oba partnerja – intervjuvanka meni, da je v današnjem času nujno za preživetje, da sta delovno aktivna oba partnerja.

Identiteta ženske – družba od ženske pričakuje, da mora imeti identiteto matere, imeti razvit materinski čut, empatijo, biti predana skrbi za otroka.

Identiteta moškega – od moškega pa družba pričakuje, da je odgovoren in delaven.

Moška in ženska dela – iz pogovorov ni enotnega odgovora, ali ločujemo na ženska in moška dela ali ne, vendar sklepam, da se delo deli po spolu, vendar obstaja želja, da to ločevanje ne bi več obstajalo.

KODIRANJE ZNOTRAJ FAZE »VLOGA MLADE ŽENSKE V DRUŽBI SKOZI ČAS«

Vloga mlade ženske v družbi skozi čas	
13. Menim, da je vse več žensk preobremenjenih, pod stresom in posledično se kaže tudi veliko boleznih.	Vloga mlade ženske <u>dan</u> es
24. Izobraženost + mlada imeti otroke (kar je težko), zraven pa skrbeti še za vsa gospodinjska opravila, da smo vedno nasmejane in da navzven ne kažemo svojih težav in skrbi, smo doberdelne, dobrega srca, vedno pripravljene pomagati, da smo ljubeče, da se ne prepiramo, smo tiho, včasih ponižne.	Vloga mlade ženske <u>dan</u> es
25. Zdi se mi, da ima družba visoka pričakovanja tako do žensk kot moških.	Vloga mlade ženske <u>dan</u> es
26. Mlada mamica (identiteta).	Vloga mlade ženske <u>dan</u> es
27. Boriti in se dokazovati, po drugi strani pa biti ponižna in tiho.	Vloga mlade ženske <u>nekoč</u>
28. Vsaka si izbere svojo pot, odvisno je od tega, kako je pogumna, drzna in od ostalih okoliščin.	Vloga mlade ženske <u>dan</u> es
29. Naše mame se niso tako obremenjevale z delovno kariero kot me sedaj.	Vloga mlade ženske

	<u>nekoč</u>
40. Družba od mlade ženske pričakuje, da ima pri določeni starosti partnerja, otroka, prostor, kjer biva, dokončan študij in službo, da jo smatra kot uspešno.	Vloga mlade ženske <u>danes</u>
42. Vloga ni enaka kot včasih, naše matere so imele manj možnosti pri izbiri izobrazbe ter še bolj se je smatralo, da mora ugajati svojemu možu.	Vloga mlade ženske <u>nekoč</u>
50. Moja vloga v družbi: univerzalna vloga (gospodinjska dela + delo zunaj hiše + delo v službi + finance + popravila + delo na odnosih...)	Vloga mlade ženske <u>danes</u>
60. Družba od mladih žensk pričakuje veliko, pričakuje, da bomo imele službo, skrbel za gospodinjstvo in otroke.	Vloga mlade ženske <u>danes</u>
61. Vloga žensk se je skozi čas zelo spremenila /.../sedaj imamo več odgovornosti.	Vloga mlade ženske <u>danes</u>
75. Menim, da so pričakovanja družbe do mladih žensk zelo različna in zelo odprta.	Vloga mlade ženske <u>danes</u>
76. Svojo vlogo v družbi vidim kot mlada mamica, ki je zaposlena, skrbi za svojo družino in ob tem želi uspešno kariero.	Vloga mlade ženske <u>danes</u>
77. Mislim, da so vloge včasih in danes mladih mamic podobne, kar se tiče skrbi za otroke, vendar pa so danes večja pričakovanja podružničnosti v družbi, s tem paženske pridobivajo tudi na spoštovanju.	Vloga mlade ženske <u>danes</u>
88. Ženska je bila v preteklosti odrinjena v ozadje, z eno besedo: nespoštovana.	Vloga mlade ženske <u>nekoč</u>
96. Ženska je skozi čas postala spoštovana.	Vloga mlade ženske <u>danes</u>
98. Vsekakor velik izziv. Biti lepa, uspešna, v koraku s časom, družabna, izobražena, prijetna, urejena, odlična nežna mati.	Vloga mlade ženske <u>danes</u>
99. Pričakuje tudi, da bom vedno jaz pospravila mizo po končanem kosilu, oprala obleke, da bom tekla kot ženska, jokala kot ženska, vozila avto kot ženska... Bila odvisna od partnerja, ga vprašala za dovoljenje, če lahko kam grem, se prilagajala samo njemu.	Vloga mlade ženske <u>danes</u>
100. Sama zamenjam žarnico, s prijateljico prevozim 1000 kilometrov, peljem avto na tehnični pregled.	Vloga mlade ženske <u>danes</u>
101. Skozi čas se je vloga ženske zelo spremenila, ni več v ozadju, ampak je poleg moškega.	Vloga mlade ženske <u>danes</u>
120. Menim, da družba od mlade ženske pričakuje lepoto, vitalnost, skrb za zdravo prehranjevanje in gibanje v družini, opravljanje službe, popolno mamo.	Vloga mlade ženske <u>danes</u>
121. Vloga ženske se je skozi čas močno spremenila, in sicer na boljše, ima več pravic, več spoštovanja in upoštevanja, enakopravnosti.	Vloga mlade ženske <u>danes</u>
122. Počasi začenja obdobje, v katerem preveč pričakujejo, zahtevajo od ženske.	Vloga mlade ženske <u>danes</u>

ODNOSNO KODIRANJE – VLOGA MLADE ŽENSKE V DRUŽBI

Nekoč:

- 27. Boriti in se dokazovati, po drugi strani pa biti ponižna in tiho.
- 29. Naše mame se niso tako obremenjevale z delovno kariero kot me sedaj.
- 42. Vloga ni enaka kot včasih, naše matere so imele manj možnosti pri izbiri izobrazbe ter še bolj se je smatralo, da mora ugajati svojemu možu.
- 88. Ženska je bila v preteklosti odrinjena v ozadje, z eno besedo: nespoštovana.

Danes:

- 11. Menim, da je enakost med spoloma dosegla tudi ruralno okolje, vendar ne še v takšni meri kot morda v mestih oz. kakršno bi si želeli.
- 12. Ženske v ruralnem okolju so s tem, ko so pridobile »enakovrednost moškim«, pridobile tudi veliko dodatnih obveznosti in skrbi.
- 25. Zdi se mi, da ima družba visoka pričakovanja tako do žensk kot moških.
- 26. Mlada mamica (identiteta).

- 28. Vsaka si izbere svojo pot, odvisno je od tega, kako je pogumna, drzna in od ostalih okoliščin.
- 40. Družba od mlade ženske pričakuje, da ima pri določeni starosti partnerja, otroka, prostor, kjer biva, dokončan študij in službo, da jo smatra kot uspešno.
- 50. Moja vloga v družbi: univerzalna vloga (gospodinjska dela + delo zunaj hiše+ delo v službi + finance+popravila+ delo na odnosih...).
- 60. Družba od mladih žensk pričakuje veliko, pričakuje, da bomo imele službo ter skrbele za gospodinjstvo in otroke.
- 61. Vloga žensk se je skozi čas zelo spremenila /.../sedaj imamo več odgovornosti.
- 75. Menim da so pričakovanja družbe do mladih žensk zelo različna in zelo odprta.
- 76. Svojo vlogo v družbi vidim kot mlada mamica, ki je zaposlena, skrbi za svojo družino in ob tem želi uspešno kariero.
- 77. Mislim, da so vloge včasih in danes mladih mamic podobne, kar se tiče skrbi za otroke, vendar pa so danes večja pričakovanja po drugačni vlogi v družbi, s tem pa ženske pridobivajo tudi na spoštovanju.
- 96. Ženska je skozi čas postala spoštovana.
- 98. Vsekakor velik izziv. Biti lepa, uspešna, v koraku s časom, družabna, izobražena, prijetna, urejena, odlična nežna mati.
- 99. Pričakuje tudi, da bom vedno jaz pospravila mizo po končanem kosilu, oprala obleke, da bom tekla kot ženska, jokala kot ženska, vozila avto kot ženska... Bila odvisna od partnerja, ga vprašala za dovoljenje, če lahko kam grem, se prilagajala samo njemu.
- 100. Sama zamenjam žarnico, s prijateljico prevozim 1000 kilometrov, peljem avto na tehnični pregled.
- 101. Skozi čas se je vloga ženske zelo spremenila, ni več v ozadju, ampak je poleg moškega.
- 120. Menim, da družba od mlade ženske pričakuje lepoto, vitalnost, skrb za zdravo prehranjevanje in gibanje v družini, opravljanje službe, popolno mamo.
- 121. Vloga ženske se je skozi čas močno spremenila, in sicer na boljše: več pravic, več spoštovanja in upoštevanja, enakopravnosti.
- 122. Počasi se začena obdobje, v katerem preveč pričakujejo, zahtevajo od ženske.

DEFINIRANJE POJMOV

Vloga mlade ženske v družbi nekoč – intervjuvanke se strinjajo, da je bila v preteklosti ženska podrejena moškemu in je imela manj možnosti za kariero.

Vloga mlade ženske v družbi danes – intervjuvanke navajajo, da se je vloga ženske skozi čas spremenila, da je ženska postala bolj spoštovana, vendar je s tem pridobila veliko dodatnega dela in odgovornosti. Poleg vloge matere in gospodinje, ki jo je imela v preteklosti, se zdaj pričakuje da je popolna in ima poleg omenjenih zaposlitev še uspešno kariero. Strinjajo se, da je to za mlade ženske danes velik izziv in določene, da se od žensk pričakuje preveč. Prav tako poudarjajo, da je v urbanem okolju enakost med spoloma bolj razvidna kot pa v ruralnem okolju, kjer se še oklepamo tradicionalnih vlog.

KODIRANJE ZNOTRAJ FAZE »USKLAJEVANJE DELA, DRUŽINE IN SKRBI ZASE«

Usklajevanje dela, družine in skrbi zase	
30. Moram prilagajati družinsko življenje službi.	delo
31. Težko usklajujem, kadar je otrok bolan, saj se bolniške odsotnosti zaradi bolezni otroka in skrbi zanj ne odobrava – zaradi tega razloga sem že bila odpuščena iz ene službe	delo
32. Skrb zase?? Kaj je že to?? Joj, že 100 let si nisem nič kupila ali privoščila.	Skrb zase
33. Žal skrb za sebe vedno postavim na zadnje mesto. Vedno dajem v ospredje skrb za družino in dom.	Skrb zase
43. Za enkrat še nisem rabila izbirati.	enakovredno
51. Premalo skrbim zase, za lastno zdravje. Ko bom imela družino, me skrbi, da bom imela za to področje (skrb zase) še manj časa.	Skrb zase
62. Menim, da mi ni bilo potrebno izbirati med omenjenimi področji, je pa res, da nimam svojih otrok. Če bi jih imela, bi morda res morala izbirati.	enakovredno
78. Mislim, da nisem rabila izbirati, ampak brez težav usklajujem vsa tri področja v življenju.	enakovredno
95. Kakšno delo opravimo skupaj in tako izkoristimo trenutke, da se družimo med sabo.	enakovredno
102. Delo in družino trenutno sedaj, ko še nimam otrok usklajujem odlično.	enakovredno
103. Zelo bi pomagalo, da bi imel dan 48 ur, toda z malo organiziranostjo se da uskladiti vse, delo, družino, obveznosti, prijatelje, potovanje in seveda, da ne pozabimo – čas zase.	enakovredno
123. Trenutno usklajujem samo družino, gospodinjstvo in skrb zase.	enakovredno
124. V ospredju bosta družina in delo, potem če bo kaj prostega časa, pa bo na vrsti še skrb zase.	Skrb zase

UREJANJE IZJAV V KATEGORIJE PO KODAH

Delo

30. Moram prilagajati družinsko življenje službi.

31. Težko usklajujem, kadar je otrok bolan, saj se bolniške odsotnosti zaradi bolezni otroka in skrbi zanj ne odobrava – zaradi tega razloga sem že bila odpuščena iz ene službe.

Skrb zase

32. Skrb zase?? Kaj je že to?? Joj, že 100 let si nisem nič kupila ali privoščila.

33. Žal skrb za sebe vedno postavim na zadnje mesto. Vedno dajem v ospredje skrb za družino in dom.

51. Premalo skrbim zase, za lastno zdravje. Ko bom imela družino. me skrbi, da bom imela za to področje (skrb zase) še manj časa.

124. V ospredju bosta družina in delo, potem če bo kaj prostega časa, pa bo na vrsti še skrb zase.

Enakovredno

43. Za enkrat še nisem rabila izbirati.

62. Menim, da mi ni bilo potrebno izbirati med omenjenimi področji, je pa res, da nimam svojih otrok. Če bi jih imela, bi morda res morala izbirati.

78. Mislim, da nisem rabila izbirati, ampak brez težav usklajujem vsa tri področja v življenju.

95. Kakšno delo opravimo skupaj in tako izkoristimo trenutke, da se družimo med sabo.

102. Delo in družino trenutno sedaj, ko še nimam otrok, usklajujem odlično.

103. Zelo bi pomagalo, da bi imel dan 48 ur, toda z malo organiziranosti se da uskladiti vse, delo, družino, obveznosti, prijatelje, potovanje in seveda, da ne pozabimo – čas zase.

123. trenutno usklajujem samo družino, gospodinjstvo in skrb zase.

DEFINIRANJE POJMOV

Delo – ena intervjuvanka najtežje usklajuje delo in družino, saj se v službi odsotnosti zaradi skrbi za otroka ne odobrava in je iz tega razloga že izgubila eno zaposlitev.

Skrb zase – intervjuvanke se zavedajo, da skrb zase postavljajo na zadnje mesto in zanjo navadno ne ostane nič časa.

Enakovredno – večina intervjuvank meni, da jim med naštetimi področji ni potrebno izbirati in jih uspešno usklajujejo. Menijo pa, da se bo to spremenilo ob ustvarjanju svoje družine, torej ko bodo imele otroke in bo takrat potrebno izbirati.

16. POVZETEK

Raziskava je pokazala, da se je vloga mlade ženske skozi čas spremenila, vendar je dosegla bolj urbano okolje kot ruralno.

Gospodinjska opravila in skrb za otroka, prav tako upravno-administrativna in odnosna dela, ostajajo večinsko ženska opravila, od moških pa se pričakuje opravilo tehničnih in fizično zahtevnejših del. Omenjena moška dela so bolj cenjena, je pa razvidna tudi večja cenjenost ženskega dela v primerjavi s preteklostjo.

Kljub temu o enakopravni delitvi dela med spoloma v ruralnem okolju ne moremo govoriti. Moško delo pri gospodinjskih opravilih in skrbi za otroke je smatrano kot pomoč, torej dobrodošlo, vendar ne nujno, in s tem toliko bolj cenjeno, ko je opravljeno. Moški se ob skrbi za otroka posveča zgolj igri, medtem ko ženska poleg opravi tudi gospodinjska dela. V večini primerov se moški ukvarja z otroki, ker je ženska v določenem času odsotna zaradi zaposlitve.

Trenutna delitev dela ženskam ustreza, saj so se je navadile, si pa želijo večje prisotnosti moških pri gospodinjskih delih in predvsem skrbi za otroka. S tem bi si zagotovile lažje usklajevanje dela družine in skrbi zase, kjer je skrb zase postavljena na zadnje mesto. Na nastalo delitev dela so vplivali medsebojni dogovor, družbene norme in delitev dela, ki je bila uveljavljena pri starših obeh partnerjev.

Enakost v vlogi moškega in ženske v družbi se v ruralnem okolju še ni uveljavila, razvidna je zgolj pri obnašanju v javnosti. Na ostalih področjih so vloge tradicionalno določene in strogo moške in ženske. Še vedno se pojavljajo tudi delovna mesta, kjer je ženska zaradi materinstva v slabšem položaju.